

EDUSKUNNAN VASTAUS 374/2010 vp

Hallituksen esitys esitutkinta- ja pakko- keinolainsäädännön uudistamiseksi

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi (HE 222/2010 vp).

Valiokuntakäsittely

Lakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LaVM 44/2010 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lausumat:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, tulisiko nykyisen salaisten pakkokeinoiden käyttöä koskevan valvontajärjestelmän lisäksi perustaa asiantuntijoista koostuva toimielin, joka valvoisi esitutkintaviranomaisten toimintaa ja pakkokeinoiden käyttöä.
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ja harkitsee, tulisiko salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva ratkaisutoimivalta osoittaa tuomioistuinten toimivaltaan.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Esitutkintalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Soveltamisalasäännökset

1 §

Lain soveltamisala

Rikoksen esitutkinta toimitetaan tämän lain mukaisesti, jollei laissa erikseen toisin säädetä.

Pakkokeinoiden käyttämisestä ja esitutkintaviranomaisen tiedonhankinnasta on muuten voimassa, mitä niistä erikseen laissa säädetään.

2 §

Esitutkinnassa selvittävät asiat

Esitutkinnassa selvitetään:

1) asian laadun edellyttämällä tavalla epäilty rikos, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty, asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavat seikat;

2) mahdollisuudet rikoksella saadun omaisuuden palauttamiseksi ja rikoksen johdosta tuomitettavan menettämisseuraamuksen tai asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen täytäntöönpanemiseksi;

3) asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus, jos hän oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 3 luvun 9 §:n nojalla on pyytänyt syyttäjää ajamaan hänen vaatimustaan; ja

4) suostuuko asianomistaja ja aikooko rikoksesta epäilty suostua asian käsittelemiseen käräjäoikeudessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvussa tarkoitettussa kirjallisessa menettelyssä.

Esitutkinnassa asia on valmisteltava siten, että syyteharkinta ja asianosaisten etujen valvominen voidaan suorittaa asianmukaisesti ja että todistelu voidaan pääkäsittelyssä ottaa vastaan yhdellä kertaa tai asia voidaan ratkaista kirjallisessa menettelyssä.

2 luku

Esitutkintaan osalliset

1 §

Viranomaiset esitutkinnassa

Esitutkinnan toimittaa poliisi.

Poliisin lisäksi esitutkintaviranomaisia ovat rajavartio-, tulli- ja sotilasviranomaiset siten kuin niiden esitutkintatoimivallasta säädetään rajavartiolaissa (578/2005), tullilaissa (1466/1994), sotilaskurinpitolaissa (331/1983) ja poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetussa laissa (1251/1995).

Esitutkintaviranomaisten lisäksi esitutkintaan osallistuu syyttäjä.

2 §

Tutkinnanjohtaja

Esitutkintaa johtaa tutkinnanjohtaja, jona toimii pakkokeinolain (/) 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettu pidättämiseen oikeutettu virkamies. Syyttäjä toimii tutkinnanjohtajana kuitenkin vain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Poliisin toimittamassa esitutkinnassa saa rikosylikonstaapeli tai ylikonstaapeli toimia tutkinnanjohtajana asian laatuun liittyvästä tai

muusta vastaavasta perustellusta syystä ja muun viranomaisen toimittamassa esitutkinnassa virkamies, jonka oikeudesta toimia tutkinnanjohtajana säädetään laissa erikseen.

Samaan rikoskokonaisuuteen kuuluvien rikosten tutkinnanjohtajien esimieheksi voidaan määrätä tutkinnan yleisjohtaja, joka päättää esitutkinnan yhteensovittamisesta ja joka voi tuossa tarkoituksessa antaa alaisenaan toimivia tutkinnanjohtajia koskevia määräyksiä.

3 §

Tutkija

Tutkija suorittaa tutkinnanjohtajan johdon ja valvonnan alaisena epäiltyä rikosta koskevat kuulustelut ja muut esitutkintatoimenpiteet sekä toteuttaa tutkinnanjohtajan antamat asian tutkintaa koskevat määräykset ja suorittaa muut tutkijalle lain mukaan kuuluvat toimenpiteet.

4 §

Erityiset tutkintajärjestelyt

Syyttäjä johtaa esitutkintaa, jos poliisimiehen epäillään tehneen rikoksen virkatehtävän suorittamisen yhteydessä. Vaikka poliisimiehen tekemäksi epäiltyä rikosta ei ole tehty virkatehtävien suorittamisen yhteydessä, syyttäjä voi rikoksen vakavuuden tai asian laadun sitä muuten edellyttäessä päättää ryhtymisestään tutkinnanjohtajaksi. Syyttäjä voi edellä tarkoitetuissa tapauksissa johtaa esitutkintaa myös siltä osin kuin asiassa on poliisimiehen lisäksi muu epäilty, jos se on asian selvittämiseksi taroituksenmukaista. Syyttäjä ei toimi tutkinnanjohtajana, jos asia käsitellään rikesakko- tai rangaistusmääräysasiana.

Tutkinnanjohtajana toimiessaan syyttäjällä on tuossa tehtävässään samat toimivaltuudet kuin tutkinnanjohtajana toimivalla päällystään kuuluvalla poliisimiehellä.

Poliisimiehen tekemäksi epäilty rikos tutkitaan aina muussa kuin hänen toimipaikkansa poliisiyksikössä, jos asia ei ole rikesakko- tai rangaistusmääräysasiana käsiteltävä. Muuten-

kin rikoksen tutkiva poliisiyksikkö tulee tarvittaessa määrätä niin, ettei luottamus esitutinnan puolueettomuuteen vaarannu.

5 §

Esitutinnan asianosaiset

Esitutkinnassa asianosaisia ovat:

- 1) asianomistaja;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) muu henkilö, jonka oikeuksiin, etuihin tai velvollisuuksiin rikos ja sen selvittäminen voivat vaikuttaa.

Asianosaisen huoltajaan tai edunvalvojaan, asianosaisena olevan oikeushenkilön lakimääräiseen toimielimeen tai muuhun johtoon kuuluvaa edustajaa taikka muun asianosaisen lailiseen edustajaa sovelletaan soveltuvin osin tämän lain asianosaisia koskevia säännöksiä.

Tarvittaessa tutkinnanjohtaja päättää siitä, onko henkilöä pidettävä asianosaisena.

6 §

Avustaja ja tukihenkilö

Jos asianosaisella on avustaja tai tukihenkilö, tämä osallistuu esitutkintaan laissa säädetyllä tavalla.

7 §

Esitutkintavirkamiehen esteellisyys

Tutkinnanjohtaja, tutkija ja muu esitutkintaviranomaisen virkamies eivät saa esteellisinä osallistua esitutkintaan.

Esitutkintavirkamiehen esteellisyyttä koskeva kysymys on ratkaistava viipymättä. Virkamies itse tai tarvittaessa hänen esimiehensä ratkaisee kysymyksen esteellisyydestä. Jos syyttäjä on tutkinnanjohtajana, häntä on kuultava tutkijan esteellisyyttä koskevasta kysymyksestä ja hän voi ottaa kysymyksen ratkaistavakseen.

Esteellisen esitutkintavirkamiehen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön virkamies. Esitutkintavirkamies saa kuitenkin esteellisenä-

kin ryhtyä esitutkintatoimenpiteeseen, jota rikoksen selvittämistä vaarantamatta ei voida viivyttää.

8 §

Esteellisyysperusteet

Esitutkintavirkamies on esteellinen, jos:

1) hän tai hänen läheisensä on esitutinnan asianosainen;

2) hän tai hänen läheisensä avustaa taikka edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

3) asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen 3 momentissa tarkoitettulle läheiselleen;

4) hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

5) hän tai hänen 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

6) hän tai hänen 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä kuuluu viraston tai laitoksen johtokuntaan tai siihen rinnastettavaan toimielimeen ja kysymys on asiasta, joka liittyy tämän viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan; tai

7) luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Esteellisyyttä ei 1 momentin 4 kohdan nojalla aiheudu yksinomaan sen vuoksi, että asianosaisena on valtio.

Läheisellä tarkoitetaan 1 momentissa esitutkintavirkamiehen:

1) puolisoa ja lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa, isovanhempaa ja hänelle muuten erityisen läheistä henkilöä samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa;

2) vanhemman sisarusta sekä hänen puolisoaan, virkamiehen sisarusten lapsia ja virkamiehen entistä puolisoa; sekä

3) puolison lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa ja isovanhempaa samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa sekä virkamiehen puolison sisarusten lapsia.

Läheisenä pidetään myös vastaavaa puolisukulaista. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä.

3 luku

Esitutinnan toimittamisen yleiset säännökset

1 §

Rikoksesta tehdyn ilmoituksen kirjaaminen

Kun esitutkintaviranomaiselle ilmoitetaan rikos tai tapahtuma, jota ilmoittaja epäilee rikokseksi, esitutkintaviranomaisen on viipymättä kirjattava ilmoitus. Jos ilmoitus on epäselvä tai puutteellinen, ilmoituksen tekijää on tarvittaessa kehotettava täsmentämään tai täydentämään sitä.

Rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuus koskee myös muuten kuin 1 momentissa tarkoitettulla tavalla esitutkintaviranomaisen tietoon tullutta epäiltyä rikosta, jos 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteistä luopumisen edellytykset eivät täyty.

2 §

Rikoksesta tehdyn ilmoituksen siirtäminen

Jos ilmoitus rikoksesta on tehty sellaiselle esitutkintaviranomaiselle, jonka tehtäviin esitutinnan toimittaminen asiassa ei kuulu, tämän on heti kirjattava asia vastaanotetuksi sekä toimitettava ilmoitus ja mahdollinen muu asiassa kertynyt aineisto asianomaiselle esitutkintaviranomaiselle, jonka on viivytyksettä kirjattava ilmoitus.

3 §

Esitutinnan toimittaminen

Esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Ennen esitutinnan aloittamista esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvitettävä 1 momentissa tarkoitettuun rikosepäilyyn liittyvät seikat erityisesti siten, että ketään ei aiheetomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan ja että asian sitä edellyttäessä voidaan tehdä 9 §:n 1 momentissa tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu ratkaisu esitutinnan toimittamatta jättämisestä. Esitutinnan aloittamista edeltäviin toimenpiteisiin sovelletaan soveltuvin osin tämän lain säännöksiä.

Tutkinnanjohtaja päättää tarvittaessa siitä, toimitetaanko esitutkinta, ja päätöksen tekemiseen mahdollisesti tarvittavien seikkojen selvittämisestä. Asian selvittämiseksi tarpeellisiin esitutkintatoimenpiteisiin saadaan ryhtyä ennen tutkinnanjohtajan päätöstä.

4 §

Asianomistajarikoksen esitutinnan toimittaminen

Jos syyttäjä saa nostaa syytteen rikoksesta ainoastaan asianomistajan vaatimuksesta (*asianomistajarikos*), esitutkinta toimitetaan vain, jos asianomistaja on ilmoittanut esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle vaativansa rikokseen syyllistyneelle rangaistusta. Jos asianomistaja peruuttaa rangaistusvaatimuksensa, tutkinta on lopetettava.

Asianomistajarikoksen esitutkinta saadaan aloittaa, vaikkei rangaistusvaatimusta olekaan tehty, jos asianomistaja ei ilmeisesti vielä tiedä rikoksesta eikä tutkintaa voida siirtää rikoksen selvittämistä vaarantamatta. Tutkinnan aloittamisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava asianomistajalle. Tutkinta on lopetettava, jos asianomistaja tiedon rikoksesta saatuaan ei

ilmoita vaativansa rikokseen syyllistyneelle rangaistusta.

Jos syyttäjä saa lain mukaan yleisen edun sitä vaatiessa nostaa syytteen asianomistajarikoksesta, vaikkei asianomistaja vaatisikaan rikokseen syyllistyneelle rangaistusta, esitutkinta on syyttäjän pyynnöstä toimitettava.

Jos sen osoittaminen, että rikos on tapahtunut, on lain mukaan edellytys johonkin toimenpiteeseen ryhtymiseen tai jonkin etuuden säilyttämiseen, asianomistajarikoksen esitutkinta on toimitettava tarpeellisessa laajuudessa asianomistajan pyynnöstä, vaikkei hän ilmoitakaan vaativansa rikokseen syyllistyneelle rangaistusta.

5 §

Rikollisen teon tutkinta

Kun alle 15-vuotiaan epäillään syyllistyneen rikolliseen tekoon, toimitetaan tarvittaessa esitutkinta sen selvittämiseksi, onko 15 vuotta täyttänyt ollut osallisena teossa. Tällöin esitutkinnassa selvitetään kunkin epäillyn osalta 1 luvun 2 §:ssä tarkoitetut seikat.

Alle 15-vuotiaan tekemäksi epäillyn rikollisen teon johdosta toimitetaan lisäksi tarvittaessa esitutkinta:

1) asianomistajan pyynnöstä teolla menetetyt omaisuuden saamiseksi takaisin tai hänen vahingonkorvausoikeutensa toteuttamiseksi;

2) menettämisseuraamuksen edellytysten selvittämiseksi; tai

3) epäiltyyn kohdistettavien lastensuojelutoimenpiteiden tarpeen tai muun epäillyn etuun liittyvän selvittämistarpeen vuoksi.

Esitutkinta voidaan 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa toimittaa, vaikka asianomistajarikoksen asianomistaja ei ole esittänyt 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua vaatimusta.

6 §

Ilmoitus esitutkinnan aloittamisesta

Tutkinnanjohtajan on ilmoitettava esitutkinnan aloittamisesta rikoslain (39/1889) 40 luvun 11 §:n 1 kohdassa tarkoitetun virkamiehen esimiehelle mahdollisia virkamiesoikeudellisia toimenpiteitä varten, jos virkamiestä epäillään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Tutkinnanjohtajalla on oikeus ilmoittaa myös virkamiehen tekemäksi epäillyn muun rikoksen esitutkinnan aloittamisesta, jos tutkittavana oleva rikos on sellainen, että sillä voidaan olettaa olevan merkitystä virkatehtävien suorittamisen kannalta.

7 §

Asianosaisten pyytämät toimenpiteet

Asianosaisten pyytämät kuulustelut ja muut esitutkintatoimenpiteet on suoritettava, jos hän osoittaa, että ne saattavat vaikuttaa asiaan, ja jollei niistä aiheudu asian laatuun nähden kohtuuttomia kustannuksia.

Asianosaisten pyytämistä esitutkintatoimenpiteistä päättää esitutkinnan aikana tutkinnanjohtaja tai 5 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla syyttäjä. Kun asia on siirretty syyttäjälle, niistä päättää syyttäjä.

8 §

Ulkomailla tehty rikos

Esitutkintaviranomainen voi tutkia ulkomaila tehdyksi epäillyn rikoksen, jos rikokseen rikoslain 1 luvun säännösten nojalla voidaan soveltaa Suomen lakia ja jos esitutkinnan toimitaminen Suomessa on tutkinnallisista syistä ja rikosvastuun toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Jos tällaisen rikoksen tutkiminen Suomessa edellyttää rikoslain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitettua valtakunnansyyttäjän syytemääräystä, syyttäjä päättää esitutkinnan aloittamisesta.

Kun asianomistaja ilmoittaa esitutkintaviranomaiselle toisen Euroopan unionin jäsenvaltion alueella tehdystä rikoksesta, asianomistajan

ilmoitus ja hänen vaatimuksensa on toimitettava sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka alueella rikos on tehty, jos esitutkinta-viranomainen ei 1 momentin mukaisesti tutki rikosta. Edellytyksenä toimittamiselle on lisäksi, että asianomistaja ei ole voinut tehdä ilmoitusta ja esittää vaatimuksiaan tekopaikan valtiossa tai että vakavan rikoksen ollessa kysymyksessä hän ei ole halunnut menetellä niin.

Kansainvälisestä yhteistyöstä rikosten selvittämiseksi säädetään laissa erikseen.

9 §

Esitutinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen

Esitutkinta saadaan jättää toimittamatta tai jo aloitettu esitutkinta lopettaa sellaisen rikoksen johdosta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja jota on kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen vähäisenä, jos asianomistajalla ei ole asiassa vaatimuksia.

Jos viranomainen sen perusteella, mitä muussa laissa säädetään, jättää ryhtymättä toimenpiteisiin rikoksesta epäillyn saattamiseksi syyteeseen, esitutkinta toimitetaan kuitenkin vain erityisestä syystä.

Tässä pykälässä tarkoitetut päätökset tekee tarvittaessa tutkinnanjohtaja.

10 §

Esitutinnan rajoittaminen

Syyttäjä voi tutkinnanjohtajan esityksestä päättää, ettei esitutkintaa toimiteta tai että se lopetetaan, jos syyttäjä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla tulisi jättämään syytteen nostamatta eikä tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista.

Syyttäjä voi tutkinnanjohtajan esityksestä myös päättää, että esitutkinta lopetetaan, jos tutkinnan jatkamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat selvässä epäsuhteessa tutkittavana olevan asian laatuun ja siitä mahdollisesti odotettavaan seuraamukseen tai jos jo suoritet-

tujen esitutkintatoimenpiteiden perusteella on varsin todennäköistä, että syyttäjä tulisi jättämään syytteen nostamatta muulla kuin 1 momentissa mainitulla perusteella. Esitutkinnan lopettaminen edellyttää lisäksi, ettei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi esitutkinnan jatkamista.

Esitutkinta on 1 ja 2 momentissa tarkoitettuisa tapauksissa aloitettava uudelleen, jos siihen asiassa ilmenneiden uusien seikkojen vuoksi on perusteltua syytä.

11 §

Esitutinnan toimittamisaika

Esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä.

Alle 18-vuotiaan ollessa epäiltynä rikoksesta tai alle 15-vuotiaana tekemästään rikollisesta teosta esitutkinta on toimitettava kiireellisesti.

Esitutkintatoimenpiteet voidaan olosuhteiden sitä edellyttäessä asettaa tärkeysjärjestykseen.

12 §

Esitutkintatoimenpiteiden siirtäminen

Esitutkintatoimenpiteet saadaan tutkinnanjohtajan päätöksellä siirtää myöhempään ajankohtaan, jos siirtäminen on välttämätöntä tutkitavana olevan rikoksen tai toisen siihen liittyvän rikoksen selvittämiseksi ja jos siirtämisestä ei aiheudu vaaraa toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon vaaraa.

13 §

Esitutinnan keskeyttäminen

Esitutkinta saadaan sen aloittamisen jälkeen tutkinnanjohtajan päätöksellä keskeyttää, jos rikoksesta ei epäillä ketään ja jos asiaan vaikuttava selvitystä ei ole saatavissa. Esitutkinnan keskeyttämisestä päätettäessä on erityisesti otettava huomioon epäillyn rikoksen laatu.

Esitutkintaa on jatkettava ilman aiheetonta viivytystä, kun edellytyksiä keskeyttämiselle ei enää ole.

14 §

Suppean esitutinnan edellytykset

Yksinkertaisissa ja selvissä asioissa esitutkinta saadaan suorittaa suppeana siten kuin siitä jäljempänä säädetään, jos teosta ei ole yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa.

Poliisimiehen tekemäksi epäillyn rikoksen johdosta saadaan toimittaa suppea esitutkinta vain, jos asia käsitellään rikesakko- tai rangaistusmääräysasiana.

Tutkinnanjohtaja päättää tarvittaessa siitä, toimitetaanko esitutkinta täydellisenä vai suppeana.

4 luku

Esitutkintaperiaatteet ja esitutkintaan osallistuvien oikeudet

1 §

Tasapuolisuusperiaate

Esitutkinnassa on selvittävä ja otettava huomioon sekä rikoksesta epäiltyä vastaan että hänen puolestaan vaikuttavat seikat ja todisteet.

2 §

Syyttömyysolettama

Rikoksesta epäiltyä on kohdeltava esitutkinnassa syyttömänä.

3 §

Oikeus olla myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen

Rikoksesta epäillyllä on oikeus olla myötävaikuttamatta sen rikoksen selvittämiseen, josta häntä epäillään.

4 §

Suhteellisuusperiaate

Esitutkintatoimenpiteen ja siitä aiheutuvan henkilön oikeuksiin puuttumisen on oltava puolustettavia suhteessa selvittävään rikokseen, selvittävän asian selvittämistarpeeseen sekä toimenpiteen kohteena olevan henkilön ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin ja muihin asiaan vaikuttaviin seikkoihin nähden.

5 §

Vähimmän haitan periaate

Esitutkinnassa ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää kuin on välttämätöntä esitutkinnan tarkoituksen saavuttamiseksi.

Esitutkintatoimenpiteellä ei saa aiheuttaa kenellekään tarpeettomasti vahinkoa tai haittaa.

6 §

Hienotunteisuusperiaate

Esitutkinnan asianosaisia ja muita esitutkintaan osallistuvia on kohdeltava hienotunteisesti.

7 §

Lasten kohtelu esitutkinnassa

Alle 18-vuotiaista on kohdeltava esitutkinnassa hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla. Erityisesti on huolehdittava siitä, ettei tutkintatoimenpiteistä aiheudu hänelle tarpeetonta haittaa koulussa, työpaikalla tai muussa hänelle tärkeässä ympäristössä.

Alle 18-vuotiaisiin kohdistuvat tutkintatoimenpiteet on mahdollisuuksien mukaan annettava tähän tehtävään erityisesti perehtyneille tutkijoille. Esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa neuvoteltava lääkärin tai muun asiantuntijan kanssa siitä, voidaanko alle 18-vuotiaaseen kohdistaa tutkintatoimenpiteitä.

8 §

Edunvalvojan määrääminen lapselle

Tuomioistuimen on määrättävä alle 18-vuotiaalle asianosaiselle esitutkintaa varten edunvalvoja, jos on perusteltua syytä olettaa, että huoltaja, edunvalvoja tai muu laillinen edustaja ei voi puolueettomasti valvoa asianosaisen etua asiassa ja jos edunvalvojan määrääminen ei ole selvästi tarpeetonta. Tutkinnanjohtajan on tarvittaessa tehtävä tuomioistuimelle hakemus edunvalvojan määräämisestä. Hakemuksen voi tehdä myös syyttäjä, holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettuna holhousviranomaisena toimiva maistraatti tai sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimielin (*sosiaaliviranomainen*). Edunvalvojan määräys on voimassa sen rikosasian käsittelyn loppuun asti, jonka esitutkintaa varten määräys on annettu.

Edunvalvojan määräämisestä aiheutuneet kustannukset sekä edunvalvojan palkkio ja kustannukset maksetaan valtion varoista. Muuten edunvalvonnassa noudatetaan soveltuvin osin holhoustoimesta annetun lain säännöksiä.

9 §

Henkilön asema esitutkinnassa

Kun henkilöön kohdistetaan esitutkintatoimenpiteitä, hänelle on mahdollisimman nopeasti ilmoitettava hänen asemansa esitutkinnassa. Tällainen ilmoittamisvelvollisuus koskee myös asemassa tapahtuneita muutoksia.

Henkilöä voidaan kohdella esitutkinnassa kuultavana, jos hänen asemansa on epäselvä.

10 §

Oikeus käyttää avustajaa esitutkinnassa

Asianosaisella on oikeus käyttää valitsemaansa avustajaa esitutkinnassa. Asianosaiselle on ennen hänen kuulemistaan kirjallisesti ilmoitettava mainitusta oikeudesta, jollei asia ole suppeassa esitutkinnassa käsiteltävä. Rikoksesta epäillylle oikeudesta on kirjallisesti ilmoitet-

tava viipymättä, kun hän menettää vapautensa kiinniottamisen, pidättämisen tai vangitsemisen yhteydessä. Esitutkintaviranomaisen on muutenkin selvittävään rikokseen, rikoksen selvittämiseen ja asianosaisen henkilöön liittyvät seikat huomioon ottaen huolehdittava siitä, että asianosaisen oikeus käyttää avustajaa tosiasiallisesti toteutuu hänen sitä halutessaan.

Tutkinnanjohtajan tai syyttäjän on tehtävä tuomioistuimelle esitys oikeudenkäyntiaavustajan tai tukihenkilön määräämisestä asianomistajalle, kun siihen on aihetta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun säännösten nojalla, ja puolustajan määräämisestä rikoksesta epäillylle, kun siihen on aihetta mainitun luvun 1 §:n 3 momentin nojalla.

Asianosaisen avustajan kelpoisuudesta ja sen ratkaisemisesta säädetään 11 luvun 3 §:ssä.

11 §

Epäillyn yhteydenpito avustajaan

Rikoksesta epäiltynä kiinniotetulla, pidätetyllä tai vangitulla on oikeus pitää yhteyttä avustajaansa tapaamalla, kirjeitse ja puhelimitse siten kuin tutkintavankeuslaissa (768/2005) ja poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa (841/2006) tarkemmin säädetään.

Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava siitä, että epäillyn ja hänen avustajansa yhteydenpidon luottamuksellisuus turvataan.

12 §

Esitutkinnan käsittelykieli

Esitutkinnassa käytetään kaksikielisen esitutkintaviranomaisen virka-alueella rikoksesta epäillyn kieltä, joko suomea tai ruotsia. Jos epäillyt ovat erikielisiä tai jos epäillyn kieli ei ole suomi tai ruotsi, esitutkintaviranomainen päättää käsittelykielestä asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen. Jos kielivalintaa ei voida tehdä tällä perusteella, käytetään esitutkintaviranomaisen virka-alueen väestön enemmistön kieltä. Esitutkinnassa käytetään yksikielisen esitutkintaviranomaisen toimittamassa esitut-

kinnassa viranomaisen virka-alueen kieltä, jollei viranomainen asianosaisten oikeutta ja etua silmällä pitäen pääätä toisen kielen käyttämisestä.

Esitutkinnassa jokaisella on kuitenkin oikeus 1 momentista riippumatta käyttää suomea tai ruotsia kielilain (423/2003) 10 §:ssä säädetyllä tavalla. Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava tulkkauksesta tai valtion kustannuksella hankittava tulkki silloin, kun viranomaisen ei ole käytettävä sen kanssa asioivan henkilön kieltä.

Oikeudesta käyttää saamen kieltä esitutkinnassa säädetään saamen kielilaissa (1086/2003).

Muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä on oikeus esitutkinnassa käyttää kieltä, jota hän ymmärtää ja osaa puhua riittävästi, sekä viittomakielisellä oikeus käyttää viittomakieltä. Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava tulkkauksesta tai valtion kustannuksella hankittava tulkki.

Tulkkauksen 2 ja 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa järjestettävä myös silloin, kun se on kuultavan aisti- tai puhevian takia tarpeen.

13 §

Asiakirjan kääntäminen

Asian kannalta olennainen esitutkinta-aineistoon kuuluva asiakirja tai sen osa on käännettävä 12 §:ssä tarkoitettulle asianosaisen käyttämälle kielelle, jos kääntäminen on tulkkauksesta huolimatta tarpeen asianosaisen oikeuden valvomiseksi. Kääntäminen tapahtuu valtion kustannuksella, jollei esitutkintaviranomainen itse huolehdi kääntämisestä.

Asiakirjan kääntämisestä on lisäksi voimassa, mitä kääntämisestä kielilaissa ja saamen kielilaissa säädetään.

14 §

Ilmoitusten, kutsujen ja kirjeiden kieli

Esitutkintaan liittyvissä ilmoituksissa, kutsuissa ja kirjeissä käytettävästä kielestä säädetään kielilain 19 §:n 3 momentissa ja saamen kielilain 15 §:n 1 momentissa.

Muulle kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkieliselle on ilmoitus, kutsu tai kirje lähetettävä mahdollisuuksien mukaan kielellä, jota hänen voidaan olettaa riittävästi ymmärtävän.

15 §

Asianosaisjulkisuus esitutkinnassa

Asianosaisella on esitutkinnan aloittamisen jälkeen oikeus saada tieto esitutkintaan johdaneista ja esitutkinnassa ilmi tulleista seikoista.

Esitutkintaviranomainen voi esitutkinnan aikana rajoittaa asianosaisen oikeutta saada tieto 1 momentissa tarkoitetuista seikoista, jos tietojen antamisesta on haittaa asian selvittämislle. Huomioon on otettava myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja muualla laissa olevat asianosaisen tiedonsaantioikeutta koskevat rajoitukset.

Esitutkinta-asiakirjojen julkisuudesta säädetään 9 luvun 7 §:ssä.

5 luku

Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esitutkintayhteistyö

1 §

Ilmoitus syyttäjälle

Esitutkintaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava syyttäjälle asiasta, jossa rikoksesta epäiltynä on poliisimies, jollei asiaa käsitellä rikesakko- tai rangaistusmääräysasiana. Syyttäjälle on lisäksi ilmoitettava tutkittavaksi tulleesta rikoksesta, jonka esitutkinta- ja syyttäjäviranomaiset ovat yhdessä niille kuuluvan toimivalan perusteella päättäneet kuuluvan ilmoitusvelvollisuuden piiriin tai josta syyttäjä on pyytänyt ilmoittamaan.

2 §

Syyttäjän toimivaltuudet esitutkinnassa

Esitutkintaviranomaisen on syyttäjän pyynnöstä toimitettava esitutkinta tai suoritettava

esitutkintatoimenpide. Esitutkintaviranomaisen on muutenkin noudatettava syyttäjän määräyksiä, joilla pyritään turvaamaan asian selvittäminen 1 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Syyttäjä päättää esitutkintatoimenpiteistä asian siirryttyä hänelle esitutkinnan päättämisen jälkeen.

Syyttäjän toimimisesta tutkinnanjohtajana säädetään 2 luvun 4 §:ssä.

3 §

Yhteistyövelvollisuus

Esitutkintaviranomaisen tulee asian laadun tai laajuuden edellyttämällä tavalla ilmoittaa syyttäjälle esitutkinnan toimittamiseen ja esitutkintatoimenpiteisiin liittyvistä seikoista sekä tutkinnan edistymisestä muuten. Jos esitutkintaviranomainen on ilmoittanut tutkittavaksi tulleen rikoksesta syyttäjälle, tutkinnanjohtajan on ennen esitutkinnan päättämistä kuultava syyttäjää siitä, onko asia selvitetty riittävästi 1 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla, jos asian laatu tai laajuus edellyttää kuulemista tai jos esitutkinta on tarkoitus päättää saattamatta asiaa syyttäjän käsiteltäväksi. Pakkokeinojen käyttöön liittyvästä ilmoittamisvelvollisuudesta säädetään pakkokeinolaissa.

Syyttäjän on tarvittavassa määrin osallistuttava esitutkintaan sen varmistamiseksi, että asia selvitetään 1 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän tulee neuvotella esitutkintayhteistyön järjestämiseen liittyvistä kysymyksistä.

6 luku

Läsnäolo esitutkinnassa

1 §

Velvollisuus saapua esitutkintaan

Jos on syytä olettaa, että henkilöltä saadaan selvitystä rikoksesta, tai jos hänen läsnäolonsa esitutkintatoimenpidettä suoritettaessa on muuten tarpeen rikoksen selvittämiseksi, hän on vel-

vollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan sen poliisilaitoksen toimialueella, jossa hän oleskelee.

Kutsussa on ilmoitettava tutkittavana oleva rikos ja kutsuttavan asema esitutkinnassa.

2 §

Nouto esitutkintaan

Jos esitutkintaan kutsuttu jättää ilman hyväksyttävää syytä kutsun noudattamatta, hänet voidaan noutaa sinne. Rikoksesta epäilty voidaan noutaa ilman kutsuakin, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta ja on todennäköistä, että hän ei noudata kutsua, tai jos on syytä epäillä, että hän kutsun saatuaan ryhtyy pakenemalla, todisteita hävittämällä tai muulla tavalla vaikeuttamaan esitutkintaa.

Noudosta päättää tutkinnanjohtaja. Noudosta on annettava noudettavaksi määrätyle kirjallinen määräys. Jos määräystä ei asian kiireellisuuden vuoksi ole kirjallisena, määräys ja sen perusteena olevat seikat on kerrottava noudettavalle kiinniottamisen yhteydessä.

Etsinnästä kuulusteluun noutoa varten säädetään pakkokeinolain 8 luvun 3 §:n 1 momentissa ja 4 §:ssä.

3 §

Välitön kuuleminen

Rikospaikalta tai sen välittömästä läheisyydestä tavatun henkilön on poliisimiehen kehotuksesta jäätävä tälle paikalle tai saavuttava välittömästi muuhun saman poliisilaitoksen toimialueella olevaan paikkaan, jos häntä on asian selvittämiseksi tarpeen heti kuulla. Jos hän ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy noudattamasta kehotusta tai tämä on hänen käyttäytymisensä perusteella todennäköistä, poliisi voi estää häntä poistumasta paikalta tai ottaa hänet kiinni ja viedä kuultavaksi.

Rikospaikalta poistumassa oleva saadaan ottaa kiinni 1 momentissa tarkoitetun kehotuksen antamiseksi, jos olosuhteet ovat sellaiset, että kehotusta ei voida muuten saattaa hänen tie-

toonsa ja asian selvittäminen muuten vaarantui-
si.

4 §

Tutkintatoimenpiteiden viivytyksetön aloitta- minen

Esitutkintatoimenpiteet, joiden vuoksi hen-
kilö on kutsusta saapunut tai noudettu esitutkin-
taan taikka on 3 §:n nojalla määrätty jäämään
paikalle tai viety kuultavaksi, on aloitettava
ilman aiheutonta viivytystä.

5 §

Läsnäolon kesto

Ketään ei saa pitää esitutkinnassa kauempaa
kuin on välttämätöntä.

Muu kuin rikoksesta epäilty on velvollinen
olemaan läsnä esitutkinnassa enintään 6 tuntia
kerrallaan. Epäilty, jota ei ole pidätetty tai van-
gittu, on velvollinen olemaan läsnä kerrallaan
enintään 12 tuntia ja, jos pidättämiseen on pak-
kokeinlain 2 luvun 5 §:n mukaiset edellytyk-
set, enintään 24 tuntia. Alle 15-vuotiaana teh-
dystä rikollisesta teosta epäilty on erittäin paina-
vista syistä velvollinen olemaan läsnä kerral-
laan yli 12 tuntia ja enintään 24 tuntia.

Esitutkinnassa ollutta ei saa ilman erityistä
syytä uudelleen velvoittaa saapumaan tai noutaa
sinne seuraavien 12 tunnin aikana siitä, kun hän
on poistunut esitutkinnasta.

6 §

Poistumisen estäminen

Rikoksesta epäiltyä, joka on 5 §:n 2 momen-
tin nojalla velvollinen olemaan läsnä esitutkin-
nassa ja jota ei ole pidätetty tai vangittu, saa-
daan esitutkinnassa pitää lukitussa tilassa, jos se
on välttämätöntä hänen poistumisensa estä-
miseksi.

7 §

Ilmoitus sotilasviranomaiselle

Sotilaan noutamisesta tai kiinniottamisesta
esitutkintaa varten taikka vapaaksi päästämises-
tä on viipymättä ilmoitettava sen hallinto-
yksikön päällikölle, jossa asianomainen sotilas
palvelee.

7 luku

Kuulustelut

1 §

Kuulusteltavan läsnäolo

Kuulusteltavan on oltava itse läsnä kuulus-
telussa.

Jos tutkija katsoo, ettei siitä aiheudu haittaa ja
ettei se vaaranna tutkinnan luotettavuutta, asian-
osainen saa antaa lausumansa asiamiehen väli-
tyksellä taikka puhelimitse tai muulla tiedonsiir-
tovälineellä. Samoin edellytyksin saadaan todis-
tajaa kuulustella puhelimitse tai muulla tiedon-
siirtovälineellä. Rikoksesta epäiltyä saadaan
kuulustella asiamiehen välityksellä vain, jos asia
koskee rikosta, josta ei ole säädetty muuta tai
ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai kuusi
kuukautta vankeutta.

Asianosaiselta ja todistajalta on otettava vas-
taan heidän tarjoamansa kuulustelukertomusta
täydentävät kirjalliset selvitykset.

2 §

Asianomistajan kuulustelemisrajoitukset

Asianomistaja, jolla ilmeisesti ei ole tutkit-
tavaa asiaa selventäviä tietoja, voidaan jättää
esitutkinnassa kuulustelematta, jos hän on rikos-
ilmoituksen tehdessään tai muussa yhteydessä
ilmoittanut syytteestä päättämistä ja oikeuden-
käyntiä varten tarvittavat seikat. Asianomis-
tajan kuulusteleminen voidaan jättää tämän
omasta ilmoittautumisesta tapahtuvaksi, jos
asian laatu asianomistajien suuren lukumäärän
tai muun vastaavan syyn vuoksi sitä edellyttää.

3 §

Päihtyneen kuulusteleminen

Jos henkilö on niin päihtynyt alkoholista tai muusta huumaaavasta aineesta, että hänen ei voida olettaa ymmärtävän kuulustelun merkitystä, häntä saa kuulustella vain, jos kuulustelua ei voida lykätä rikoksen selvittämistä vaarantamatta. Kuulustellulle on varattava tilaisuus myöhemmin uudelleen tarkastaa kertomuksensa siten kuin kuulustelukertomuksen tarkastamisesta jäljempänä säädetään.

4 §

Mielentilaltaan häiriintyneen kuulusteleminen

Jos kuulusteltavan ei voida olettaa ymmärtävän kuulustelun merkitystä mielenterveyden häiriön, järkytyksen tai muun vastaavan syyn takia, sovelletaan vastaavasti, mitä 3 §:ssä säädetään. Kuulustelemisesta on tarvittaessa neuvoteltava kuulusteltavan läheisten ja lääkärin kanssa.

5 §

Kuulusteltavan kohtelu

Kuulusteltavaa on kohdeltava rauhallisesti ja asiallisesti. Tunnustuksen tai määrättyyn suuntaan johtavan lausuman saamiseksi kuulusteltavalta ei saa käyttää tietoisesti vääriä ilmoituksia, lupauksia tai uskotteluja erityisistä eduista, uuvuttamista, uhkausta, pakkoa taikka muita kuulusteltavan ratkaisuvapauteen, tahdonvoimaan, muistiin tai arvostelukykyyneen vaikuttavia sopimattomia keinoja tai menettelytapoja.

Kuulustelun saa toimittaa kello 22:n ja 7:n välisenä aikana ainoastaan, jos:

- 1) kuulusteltava sitä pyytää;
- 2) asia tutkitaan suppeassa esitutkinnassa, johon kuulusteltava on 6 luvun 3 §:n mukaan velvollinen heti jäämään tai saapumaan; tai
- 3) kuulustelua ei voida lykätä rikoksen selvittämistä vaarantamatta.

Kuulusteltavalle on annettava tilaisuus säännölliseen aterointiin ja riittävään lepoon.

6 §

Asianomistajan totuudessa pysymisvelvollisuus

Asianomistajan sekä tämän laillisen edustajan ja asiamiehen on pysyttävä totuudessa tehdessään selkoa tutkittavasta asiasta ja vastatesaan esitettyihin kysymyksiin.

7 §

Todistajana kuulemisen esteet

Todistajana esitutkinnassa ei saa kuulustella sitä, joka ei saisi todistaa tutkittavaa rikosta koskevassa oikeudenkäynnissä.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 21 §:ssä tarkoitetun henkilön kuulustelemisesta todistajana tai todistelutarkoituksessa esitutkinnassa päättää tutkinnanjohtaja.

8 §

Todistajan ilmaisuvelvollisuus ja kieltäytyminen todistamasta

Todistajan on totuudenmukaisesti ja mitään salaamatta ilmaistava, mitä hän tietää tutkittavasta asiasta. Jos hän kuitenkin olisi tutkittavaa rikosta koskevassa oikeudenkäynnissä oikeutettu tai velvollinen kieltäytymään todistamasta, ilmaisemasta seikkaa tai vastaamasta kysymykseen, hän on oikeutettu tai velvollinen siihen myös esitutkinnassa.

Todistaja, jolla on 1 momentissa tarkoitettu ilmaisuvelvollisuus, on velvollinen myös esittämään hallussaan olevan, esitutkinnan kannalta merkityksellisen asiakirjan tai muun todistusaineiston.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö, joka mainitun pykälän 3 momentin nojalla voidaan velvoittaa todistamaan salassa pidettävästä asiasta, on oikeutettu todistamaan tästä esitutkinnassa, jos tutkittavana on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta taikka sellaisen rikoksen yritys tai osallisuus siihen.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 24 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilö, joka mainitun py-

kälän 4 momentin nojalla voidaan velvoittaa vastaamaan pykälän 2 tai 3 momentissa tarkoitettuun kysymykseen, on velvollinen vastaamaan tällaiseen kysymykseen ja esittämään hallussaan olevan, esitutinnan kannalta merkityksellisen asiakirjan tai muun todistusaineiston myös esitutkinnassa, jos tutkittavana on tämän pykälän 3 momentissa tarkoitettu rikos.

9 §

Todistajankuulustelu tuomioistuimessa

Jos todistajalla ilmeisesti on tiedossaan seikka, joka on tärkeä syyllisyyden selvittämiseksi tai rikoksella saadun hyödyn jäljittämiseksi ja pois ottamiseksi, ja hän kieltäytyy sitä ilmaisemasta, vaikka hän saattaa olla ilmaisemiseen velvollinen tai 8 §:n 3 momentin mukaan ilmaisemiseen oikeutettu, kysymys kieltäytymisen perusteesta tutkitaan tutkinnanjohtajan pyynnöstä tuomioistuimessa. Todistajankuulustelu toimitetaan tuomioistuimessa, jos kieltäytymiselle ei ole laillista perustetta.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös todistajaan, joka kieltäytyy esittämästä asiakirjaa tai muuta todistusaineistoa.

Todistajankuulustelu voidaan toimittaa siinä käräjäoikeudessa, jossa se käy sopivasti päinsä. Todistajankuulustelussa on soveltuvien osin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaressa säädetään todistelun vastaanottamisesta pääkäsittelyn ulkopuolella. Rikoksesta epäillyn ja hänen avustajansa tai asiamiehensä oikeudesta olla läsnä todistajaa kuulusteltaessa on voimassa, mitä 13 ja 18 §:ssä säädetään. Läsnäolo-oikeudesta päättää tuomioistuin tutkinnanjohtajaa kuultuaan.

Todistajalla on oikeus saada korvausta taloudellisesta menetyksestä sekä matka- ja toimeentulokustannuksista niiden perusteiden mukaan, joista säädetään valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetussa laissa (666/1972). Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos tuomioistuin katsoo, että todistajan kieltäytyminen on ollut ilmeisen aiheeton.

10 §

Ennen kuulustelua tehtävät ilmoitukset

Kuulusteltavalle on ennen kuulustelua ilmoitettava hänen asemansa esitutkinnassa, hänen oikeutensa pyytää kuulustelutodistaja paikalle ja hänen kielelliset oikeutensa sekä rikoksesta epäillylle hänen oikeutensa olla myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen.

Rikoksesta epäillylle on ennen kuulustelua yksilöitävä teko, josta häntä epäillään. Samalla epäillylle on ilmoitettava oikeudesta käyttää avustajaa esitutkinnassa ja siitä, milloin hänelle voidaan määrätä puolustaja. Avustajaa ja puolustajaa koskeva ilmoitus voidaan jättää tekemättä, jos se on 4 luvun 10 §:n nojalla jo tehtyjen toimenpiteiden perusteella tai muuten ilmeisen tarpeeton.

Ennen kuulustelua asianomistajalle, tämän lailliselle edustajalle ja asiamiehelle sekä todistajalle on ilmoitettava totuusvelvollisuudesta ja perättömästä lausumasta säädetystä rangaistuksesta. Asianomistajalle on ennen kuulustelua ilmoitettava, milloin hänelle oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun mukaan voidaan määrätä oikeudenkäyntiavustaja tai tukihenkilö.

Todistajalta on tiedusteltava sellaisia seikkoja, jotka lain mukaan oikeuttavat tai velvoittavat hänet kieltäytymään todistamasta. Aiheen ilmetessä todistajalle on ilmoitettava, mitä 8 ja 9 §:ssä säädetään.

11 §

Kuulustelutodistaja

Kuulusteltavan pyynnöstä on kuulustelussa oltava läsnä luotettava ja oikeudenkäymiskaaressa 17 luvun 43 §:n mukaan esteetön todistaja. Tutkija voi myös omasta aloitteestaan kutsua todistajan paikalle. Jollei kuulustelua voida tutkintaa vaarantamatta viivyttää, se saadaan kuulusteltavan pyynnöstä huolimatta suorittaa ilman todistajaa. Rikoksesta epäiltyä alle 18-vuotiasta ei kuitenkaan saa kuulustella ilman todistajaa, paitsi jos kuulustelussa on läsnä hänen avus-

tajansa tai laillinen edustajansa taikka sosiaaliviranomaisen edustaja.

Kuulustelutodistajan käyttö voidaan korvata kuulustelutilaisuuden tallentamisella ääni- ja kuvataallenteeseen, jos siten voidaan riittävän luotettavasti osoittaa kuulustelun suorittamistapa ja kuulustelun aikaiset tapahtumat.

12 §

Kuultavaa tukevien henkilöiden läsnäolo

Asianosaisen avustajalla ja asianomistajalle määrätyllä tukihenkilöllä on oikeus olla läsnä hänen päämiestään kuulusteltaessa, jollei tutkinnanjohtaja kiellä sitä painavista rikostutkinnallisista syistä. Tutkija voi pyynnöstä sallia muunkin asianosaista tai todistajaa tukevan henkilön läsnäolon kuulustelussa, jos se ei vaikeuta rikoksen selvittämistä tai vaaranna salassapitovelvollisuutta.

13 §

Osallistuminen toisen henkilön kuulusteluun

Tutkija voi sallia asianosaisen ja hänen avustajansa tai asiamiehensä sekä asianomistajalle määrätyn tukihenkilön osallistua asianomistajan kanssa toisen asianosaisen tai todistajan kuulusteluun, jollei siitä voi aiheutua haittaa rikoksen selvittämiseksi. Osallistumisen sallimista harkittaessa on otettava lisäksi huomioon hienotunteisuusnäkökohdat ja se, että epäillyn läsnäolosta ei saa aiheutua kärsimystä tai sitä vastaavaa muuta haittaa asianomistajalle.

Syyttäjällä on oikeus osallistua kuulusteluun.

14 §

Vajaavaltaisen laillisen edustajan läsnäolo kuulustelussa

Jos kuulusteltava on alle 15-vuotias, hänen huoltajallaan, edunvalvojallaan tai muulla laillisella edustajallaan on oikeus olla läsnä kuulustelussa.

Jos asianomistajana tai epäiltynä kuulusteltavana on 15 vuotta täyttänyt vajaavaltainen, laillisella edustajalla on oikeus olla läsnä kuulustelussa, jos tämä tutkittavaa rikosta koskevassa oikeudenkäynnissä saisi oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1 tai 2 §:n mukaan käyttää puhevaltaa vajaavaltaisen sijasta tai ohella.

Tutkija voi kieltää laillisen edustajan läsnäolon kuulustelussa, jos tätä epäillään tutkittavana olevasta rikoksesta tai jos läsnäolon voidaan muuten olettaa vaikeuttavan rikoksen selvittämistä.

15 §

Yhteydenotto vajaavaltaisen lailliseen edustajaan

Kuulustelusta on etukäteen ilmoitettava 14 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille läsnäoloon oikeutetuille vajaavaltaisen laillisille edustajille ja ainakin yhdelle heistä on varattava tilaisuus olla läsnä kuulustelussa.

Ilmoitusvelvollisuudesta ja tilaisuuden varaamisesta läsnäoloon voidaan poiketa vain, jos laillista edustajaa ei kyetä tavoittamaan tai jos ilmoittaminen ja tilaisuuden varaaminen eivät ole rikostutkinnallisista syistä mahdollisia ja jos epäiltyä on rikoksen tai rikollisen teon selvittämiseksi viipymättä kuulusteltava.

Kuulustelusta ja kuulustelukertomuksen sisällöstä on 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa mahdollisimman pian ilmoitettava kuulusteltavan lailliselle edustajalle.

16 §

Sosiaaliviranomaisen edustajan osallistuminen kuulusteluun

Kun alle 18-vuotiasta epäillään rikoksesta tai rikollisesta teosta, sosiaaliviranomaiselle on ilmoitettava teosta ja varattava tilaisuus lähettää edustajansa kuulusteluun, jollei tämä ole selvästi tarpeetonta.

Esitutkintaviranomaisen on viipymättä toimitettava kuulustelupöytäkirja sosiaaliviranomaiselle.

17 §

Kysymysten tekeminen

Asianosainen ja hänen avustajansa tai asiamiehensä voivat kuulustelussa tutkijan luvalla esittää kuulusteltavalle kysymyksiä asian selvittämiseksi. Tutkija saa päättää, että kysymykset on esitettävä hänen välityksellään. Myös syyttäjä voi esittää kuulusteltavalle kysymyksiä. Asianosaisella, hänen avustajallaan ja asiamiehellään on muulloinkin oikeus pyytää tutkijaa kysymään kuulusteltavalta asian selvittämiseksi tarpeellisia seikkoja.

18 §

Henkilön poistaminen kuulustelusta

Tutkija saa poistaa kuulustelutilaisuudesta henkilön, joka käytöksellään häiritsee kuulustelua tai jonka läsnäolo muuten vaikeuttaa asian selvittämistä.

19 §

Kuulustelusta poissaolleen asianosaisen oikeudet

Asianosaiselle ja hänen avustajalleen tai asiamiehelleen, joka ei pyynnöstään huolimatta ole saanut olla läsnä kuulustelussa tai on siitä poistettu, on varattava tilaisuus saada tietoonsa, mitä kuulustelussa on käynyt ilmi, ja tehdä kysymyksiä niin pian kuin siitä ei voi aiheutua haittaa rikoksen selvittämiseksi.

20 §

Alustavat puhuttelut

Rikoksen selvittämiseksi toimitettavissa alustavissa puhutteluissa on noudatettava, mitä 5 §:n 1 momentissa säädetään kuulusteltavan kohdesta sekä 8 §:ssä todistajan ilmaisuvollisuudesta ja kieltäytymisestä todistamasta.

8 luku

Ryhmätunnistus

1 §

Ryhmätunnistuksen määritelmä

Ryhmätunnistuksella tarkoitetaan rikoksesta epäillyn tunnistamiseksi järjestettävää tilaisuutta, jossa epäillyn lisäksi käytetään vertailuhenkilöitä.

2 §

Ryhmätunnistuksen edellytykset

Ryhmätunnistusta voidaan käyttää silloin, kun sillä voidaan olettaa olevan merkitystä rikoksen selvittämisessä.

Asianomistaja ja todistaja voidaan velvoittaa osallistumaan tunnistajina ryhmätunnistukseen.

Ryhmätunnistuksen järjestämisestä päättää tutkinnanjohtaja.

3 §

Ryhmätunnistuksen järjestäminen

Ryhmätunnistus on järjestettävä siten, että sen tulos on mahdollisimman luotettava. Vertailuhenkilöinä ei saa käyttää henkilöitä, joiden ulkonäkö poikkeaa rikoksesta epäillystä tunnistamisen luotettavuutta vähentävällä tavalla. Vertailuhenkilöitä on ryhmätunnistuksessa oltava vähintään viisi.

Tutkija voi sallia asianosaisen, hänen avustajansa tai asiamiehensä ja asianomistajan kanssa hänelle määrätyn tukihenkilön olla läsnä ryhmätunnistuksessa, jollei siitä aiheudu haittaa tunnistamiselle. Syyttäjälle on varattava tilaisuus olla läsnä ryhmätunnistuksessa.

Ryhmätunnistuksesta on laadittava pöytäkirja, minkä lisäksi tunnistamistilaisuus on tallennettava videotallenteeseen tai muuhun siihen verrattavaan kuvatallenteeseen.

4 §

Sivullisen velvoittaminen osallistumaan ryhmätunnistukseen

Sivullinen voidaan velvoittaa osallistumaan ryhmätunnistukseen vertailuhenkilönä vain, jos se on rikoksen laatu huomioon ottaen tärkeää asian selvittämiseksi. Vertailuhenkilö voi kuitenkin kieltäytyä osallistumasta tunnistamistilaisuuteen, jos osallistuminen aiheuttaisi hänelle kohtuutonta haittaa.

Ryhmätunnistukseen osallistuneella sivullisella on oikeus saada siitä kohtuullinen korvaus. Korvauksen määrästä säädetään sisäasiainministeriön asetuksella.

5 §

Säännösten soveltaminen muuhun tunnistukseen

Mitä 1—4 §:ssä säädetään ryhmätunnistuksesta, on soveltuvin osin voimassa myös tunnistuksessa, jossa käytetään valokuvia tai muuta kuvatallennetta taikka näköhavaintojen lisäksi tai ohella muita aistihavaintoja.

9 luku

Esitutkinta-aineisto

1 §

Esitutkintatoimenpiteistä laadittava pöytäkirja

Esitutkintatoimenpiteistä on laadittava pöytäkirja tai tehtävä merkintä muuhun asiakirjaan, jollei erikseen laissa muuta säädetä.

Kuulustelusta laaditaan kuulustelupöytäkirja kuulusteltavan käyttämällä suomen tai ruotsin kielellä. Jos kuulusteltava on käyttänyt muuta kieltä, pöytäkirja laaditaan 4 luvun 12 §:n 1 momentin mukaisella esitutkinnan käsittelykielellä.

Kuulustelupöytäkirjasta on käytävä ilmi, mil-tä osin lausuma tai kertomus on annettu asiamiehen välityksellä, puhelimitse tai muulla tiedon-siirtovälineellä. Jos kuulusteltava on ollut 7 luvun 3 tai 4 §:ssä tarkoitettussa tilassa, kuulustelupöytäkirjaan on tehtävä merkintä kuulustel-

lun tilasta ja siitä, miksi kuulustelemista ei ole voitu lykätä.

2 §

Kuulustelupöytäkirjan tarkastaminen ja korjaaminen

Heti kuulustelun päätyttyä on kuulustelupöytäkirja annettava kuulustellun tarkastettavaksi. Tarkastaminen voidaan toimittaa kuulustelukertomuksen ja kuulustelupöytäkirjan tietojen ääneen lukemisella kuulusteltavalle, jos se on asian laatu ja laajuus huomioon ottaen asianmukaista. Kuulustellulta on tiedusteltava, onko hänen kertomuksensa kirjattu oikein. Kuulustelupöytäkirjaan on merkittävä kuulustellun pyytämät asiaankuuluvat lisäykset ja korjaukset.

Kuulustelupöytäkirjaa ei saa muuttaa sen jälkeen, kun kuulusteltu on sen tarkastanut ja pyydetty korjaukset ja lisäykset on tehty.

3 §

Kuulustelutilaisuuden tallentaminen ääni- ja kuvatallenteeseen

Kuulustelutilaisuus saadaan ottaa kokonaan tai osittain ääni- ja kuvatallenteeseen. Kuulustelutilaisuus on tallennettava kokonaan tai osittain, jos siihen on asian laatuun tai kuulusteltavan henkilöön liittyvät seikat huomioon ottaen syytä kuulustelun suorittamistavan, kuulustelun aikaisten tapahtumien tai kuulusteltavan kertomuksen jälkikäteistä todentamista varten. Tallentamisesta on ennen sen aloittamista ilmoitettava kuulusteltavalle.

4 §

Kuulustelutilaisuuden tallentaminen todisteena käyttämistä varten

Asianomistajan ja todistajan kuulustelu on tallennettava ääni- ja kuvatallenteeseen, jos kuulustelukertomusta on tarkoitus käyttää todisteena oikeudenkäynnissä eikä kuulusteltavaa tämän nuoren iän tai henkisen toiminnan häiriintyneisyyden vuoksi todennäköisesti voida kuul-

la henkilökohtaisesti aiheuttamatta haittaa kuulusteltavalle. Kuulustelussa on otettava huomioon kuulusteltavan kehitystason asettamat erityisvaatimukset kuulustelumenetelmille, kuulusteluun osallistuvien henkilöiden määrälle ja muille kuulusteluolosuhteille. Tallentamisesta on ennen sen aloittamista ilmoitettava kuulusteltavalle.

Tutkinnanjohtaja voi päättää, että muikin kuin esitutkintaviranomainen voi kuulustelijan valvonnassa esittää kysymyksiä kuulusteltavalle. Rikoksesta epäillylle on varattava mahdollisuus esittää kysymyksiä kuulusteltavalle. Jos rikoksesta epäilty niin pyytää, hänen kysymyksensä saa esittää myös asiamies tai avustaja. Kuulustelija voi kuitenkin määrätä, että kysymykset on esitettävä kuulustelijan välityksellä kuulusteltavalle.

Syyttäjälle on varattava tilaisuus olla läsnä kuulustelutilaisuudessa. Hänellä on oikeus esittää kysymyksiä kuulusteltavalle itse tai kuulustelijan välityksellä.

5 §

Ääni- ja kuvatallenteen tarkastaminen

Jos kuulustelutilaisuus tallennetaan 3 tai 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla, kuulustellulle on kuulustelun päätyttyä varattava tilaisuus kuunnella ja katsella tallenne ja tehdä kertomukseensa tarpeelliset korjaukset ja lisäykset, jollei tämä ole kuulusteltavan nuori ikä tai hänen henkisen toimintansa häiriintyneisyys huomioon ottaen selvästi tarkoituksetonta. Kuulustelukertomuksen tarkastaminen tapahtuu 2 §:n 1 momentissa tarkoitetulla kuulustelupöytäkirjan tarkastamisella.

6 §

Esitutkintapöytäkirja

Esitutkinnan päätyttyä on siitä kertyneestä aineistosta laadittava 4 luvun 12 §:n 1 momentin mukaisella esitutkinnan käsittelykielellä pöytäkirja (*esitutkintapöytäkirja*), jos se tarvitaan asian jatkokäsittelyä varten.

Esitutkintapöytäkirjaan on otettava kuulustelupöytäkirjat ja selostukset tutkintatoimenpiteistä ja niiden yhteydessä tehdyistä esitutkinnassa selvitettäviä asioita koskevista havainnoista sekä liitettävä tutkinnassa kertyneet asiakirjat, tallenteet ja valokuvat, jos niillä voidaan olettaa olevan merkitystä asiassa ja jos laissa ei toisin säädetä. Esitutkintapöytäkirjaan on merkittävä esitutkinnassa kuultujen henkilöiden kieli.

Esitutkinnassa kertyneestä aineistosta, jota ei ole otettu esitutkintapöytäkirjaan, on tehtävä merkintä pöytäkirjaan, jollei laissa toisin säädetä.

Rikoksesta epäillylle oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 1 §:n nojalla määrätyle puolustajalle ja asianomistajalle mainitun luvun 1 a §:n nojalla määrätyle oikeudenkäyntiavustajalle on lähetettävä jäljennös esitutkintapöytäkirjasta.

7 §

Esitutkinta-asiakirjojen julkisuus

Esitutkinta-asiakirjojen julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

Ääni- ja kuvatallenteesta tieto voidaan antaa vain luovuttamalla tallenne esitutkintaviranomaisen luona nähtäväksi, jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on syytä olettaa, että tiedon antaminen muulla tavoin voisi johtaa tallenteessa esiintyvän henkilön yksityisyyden suojan loukkaamiseen.

10 luku

Esitutkinnan päättäminen

1 §

Loppulausunto

Ennen esitutkinnan päättämistä asianosaisille on varattava tilaisuus antaa esitutkintaviranomaiselle loppulausunto esitutkinta-aineiston riittävydestä, näytön arvioinnista, oikeus-

kysymyksistä tai muista asian käsittelyn kannalta tärkeistä seikoista, jollei lausunnon pyytäminen ole asian laatu ja laajuus, rikoksen vähäisyys tai muut vastaavat seikat huomioon ottaen syyteharkinnan ja tuomioistuinkäsittelyn kannalta ilmeisen tarpeetonta.

Loppulausuntopyyntö on tarvittaessa yksilöitävä. Loppulausunnon antamista varten on varattava aikaa niin, että lausunnon antaja ehtii riittävästi perehtymään asiaan ja että asian käsittelyä ei kuitenkaan tarpeettomasti viivytetä. Esitutkintaviranomaisen on loppulausunnon saatuaan harkittava, antaako lausunto aihetta esitutkinnan täydentämiseen.

Tutkinnanjohtaja päättää loppulausunnon pyytämisestä ja sen mahdollisesti edellyttämistä toimenpiteistä. Tarvittaessa syyttäjää on kuultava loppulausuntopyynnön tarpeellisuudesta ja sisällöstä.

2 §

Esitutkinnan päättäminen

Esitutkinnan valmistuttua asia on toimitettava syyttäjälle syyteharkintaa taikka rangaistusmääräyksen tai rikesakkomääräyksen antamista varten. Sotilas oikeudenkäyntiasiana tutkittavasta rikoksesta laadittu esitutkintapöytäkirja on toimitettava viipymättä sotilasviranomaiselle.

Esitutkinta päätetään kuitenkin saattamatta asiaa syyttäjän käsiteltäväksi, jos tutkinnassa on selvinnyt, ettei rikosta ole tehty taikka ettei asiassa voida nostaa ketään vastaan syytettä tai esittää muuta rikokseen perustuvaa julkisoikeudellista vaatimusta.

Esitutkinnan lopettamisesta ja rajoittamisesta esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän ratkaisulla säädetään 3 luvun 9 ja 10 §:ssä.

3 §

Huomauttaminen

Poliisimies ja tutkinnanjohtajana toimiessaan syyttäjä voi antaa rikoksesta epäiltynä olleelle

suullisen tai kirjallisen huomautuksen, jos esitutkinta lopetetaan 3 luvun 9 §:n nojalla.

4 §

Esitutkinnan osittainen päättäminen

Jos esitutkinnassa ilmenee, ettei henkilöä, jolle on ilmoitettu hänen asemastaan rikoksesta epäiltynä, enää ole syytä epäillä rikoksesta, mutta ettei esitutkintaa kokonaisuudessaan voida päättää 2 §:ssä säädetyllä tavalla, esitutkinta on ilman aiheetonta viivytystä päätettävä hänen osaltaan.

11 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Esitutkintapäätös

Esitutkinnan toimittamatta jättämisestä, lopettamisesta 3 luvun 9 §:n 1 momentin tai 10 §:n nojalla sekä päättämisestä saattamatta asiaa syyttäjän harkittavaksi on tehtävä kirjallinen päätös. Sama koskee muuta vastaavaa esitutkintapäätöstä, joka voi vaikuttaa asianosaisen oikeuksiin, etuihin tai velvollisuuksiin.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta päätöksestä on ilmentävä:

- 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta;
- 2) asianosaiset;
- 3) asia;
- 4) päätöksen perustelut ja sovelletut säännökset;
- 5) päätöksen sisältö; ja
- 6) lisätietoja antavan esitutkintavirkamiehen yhteystiedot.

Päätös annetaan esitutkinnassa läsnä olevalle asianosaiselle tai lähetetään postitse hänen ilmoittamaansa taikka muuten esitutkintaviranomaisen tiedossa olevaan osoitteeseen. Päätös saadaan jättää antamatta tai lähettämättä, jos siitä aiheutuisi haittaa kysymyksessä olevan rikoksen tai toisen siihen liittyvän rikoksen selvit-

tämiselle. Ilmoitus on annettava tai lähetettävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun selvittämisestä aiheutuvaa haittaa ei voi enää aiheutua.

Esitutkintaviranomaisen päätöksistä on muuten voimassa, mitä niistä erikseen laissa säädetään.

2 §

Suppean esitutinnan sisältö

Suppeassa esitutkinnassa ei ole tutkinnanjohtajaa. Kuulustelukertomukseen merkitään vain kuulusteltavan lausuman pääsisältö, joka voidaan kirjata kuulustelupöytäkirjan sijasta muuhun asiakirjaan.

Suppea esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta 5 luvun 1 §:n sekä 7 luvun 11 ja 14—16 §:n säännöksiä. Sama koskee 7 luvun 10 §:n 2 momenttia avustajan käyttöoikeutta koskevan ilmoituksen osalta.

3 §

Avustajan kelpoisuus

Asianosaisen avustajana esitutkinnassa saa toimia asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011) tarkoitettu luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja.

Avustajana yksittäistapauksessa ei saa toimia se, joka:

1) on toiminut rikoksesta epäillyn neuvonantajana tutkittavassa tai siihen välittömästi liittyvässä rikoksessa;

2) toimii toisen rikoksesta epäillyn avustajana tutkittavaa tai siihen välittömästi liittyvää rikosta koskevassa asiassa, jos hänen toimimisensa asianosaisen avustajana oletettavasti vaikeuttaa merkittävästi asian selvittämistä;

3) toimii tai on toiminut tutkittavaa tai siihen välittömästi liittyvää rikosta koskevassa asiassa pakkokeinolain 8 luvun 7 §:ssä tarkoitettuna

etsintävaltuutettuna tai mainitun lain 10 luvun 44 §:ssä tarkoitettuna julkisena asiamiehenä;

4) harjoittaa oikeudellisten toimeksiantojen hoitamista yhdessä sellaisen henkilön kanssa, joka 1—3 kohdassa tarkoitettusta syystä ei saisi toimia asianosaisen avustajana;

5) on epäiltynä tai todistajana tutkittavaa tai siihen välittömästi liittyvää rikosta koskevassa asiassa;

6) on virkamiehenä tai muuten julkista valtaa käyttäen osallistunut toimenpiteisiin tutkittavassa tai siihen välittömästi liittyvässä rikoksessa taikka tällaista rikosta koskevassa asiassa; tai

7) on ryhtyttyään avustajaksi kyseisessä asiassa menetellyt lain tai hyvän asianajotavan vastaisesti siten, että hänen jatkamisensa avustajana oletettavasti vaikeuttaa merkittävästi asian selvittämistä.

Avustajan kelpoisuuden ratkaisee tutkinnanjohtaja. Jos henkilöltä on evätty oikeus toimia avustajana esitutkinnassa, asianosaiselle on varattava tilaisuus hankkia kelpoisuusvaatimukset täyttävä avustaja. Tutkintaa ei kuitenkaan tarvitse tämän vuoksi viivyttää, ellei siihen ole erityistä syytä.

Sen vaatimuksesta, jota asia koskee, tuomioistuimen on päätettävä, onko tutkinnanjohtajan 2 momentin nojalla tekemää päätöstä noudatettava. Asian ratkaisee se tuomioistuin, jonka toimivaltaan pääasian tutkiminen kuuluu. Tuomioistuimen on käsiteltävä asia kiireellisenä. Tuomioistuimen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Vaatimuksen esittänyt saa kannella tuomioistuimen päätöksestä siten kuin pakkokeinolaissa vangitsemisen osalta säädetään.

4 §

Asiantuntijalausunto

Esitutkintaa varten voidaan hankkia asiantuntijalausunto esitutkinnassa selvittettävää asiaa koskevasta kysymyksestä.

Asiantuntijana ei saa toimia se, joka on asiaan tai asianosaiseen sellaisessa suhteessa, että hänen puolueettomuutensa vaarantuu.

5 §

Ilmaisukielto

Jos esitutkinnassa läsnä olevalle ilmaistaan muita kuin häntä itseään tai hänen päämiestään koskevia tutkintaan liittyviä seikkoja, jotka eivät ennestään ole hänen tiedossaan, tutkinnanjohtaja voi kieltää häntä ilmaisemasta niitä sivul- lisille esitutkinnan aikana. Syyteharkinnan aikana ilmaisukiellosta päättää syyttäjä. Ilmai- sukielto voidaan antaa asianosaisen edustajalle ja avustajalle silloinkin, kun hän ei ole ollut läs- nä tutkinnassa.

Ilmaisukiellon edellytyksenä on, että 1 mo- mentissa tarkoitettujen seikkojen ilmitulo esitut- kinnan aikana voi vaikeuttaa rikoksen selvit- tämistä taikka aiheuttaa asianosaiselle tai muul- le henkilölle vahinkoa tai haittaa. Kielto voi- daan määrätä olemaan voimassa esitutkinnan päättymisen jälkeenkin, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa taikka kun syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai kun asia on jätetty sikseen, jos seikkojen ilmitulo voi vaikeuttaa muun vielä tutkittavana olevan rikoksen selvittämistä.

Ilmaisukielto annetaan enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Kielto on annettava saa- jalleen kirjallisena todisteellisesti tiedoksi. Kiel- lossa on yksilöitävä kiellon kohteena olevat sei- kat, mainittava kiellon voimassaoloaika ja ilmoitettava kiellon rikkomiseen liittyvästä ran- gaistusuhasta.

Ilmaisukielto on viipymättä kumottava ennen määrääjän päättymistä, jos 2 momentissa tarkoi- tettua määräämisen edellytystä ei enää ole. Kiel- lon saajalle on ilmoitettava kiellon kumoamisese- ta.

Rangaistus ilmaisukiellon rikkomisesta tuo- mitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n nojalla, jol- lei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

6 §

Salassapitovelvollisuus

Edellä 5 §:ssä tarkoitettu ilmaisukielto ei vai- kuta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:n 2 momentista aiheutuvaan salassapitovelvollisuuteen. Esitutkintaviran- omaisen on selostettava kiellon saajalle kiellon ja mainittuun säännökseen perustuvan salassa- pitovelvollisuuden suhdetta ja salassapitovel- volliselle salassapitovelvollisuuden sisältöä muutenkin, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

7 §

Esitutkinnasta tiedottaminen

Jos esitutkinnasta on asian yhteiskunnallisen merkityksen, sen herättämän yleisen mielenkiin- non, rikoksen selvittämisen, rikoksesta epäillyn tavoittamisen, uuden rikoksen estämisen tai ri- koksesta aiheutuvan vahingon estämisen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä tarpeen tiedot- taan, tiedottaminen on tehtävä niin, että ketään ei aiheuttomasti saateta epäilyksenalaiseksi ja että kenellekään ei tarpeettomasti aiheuteta vahin- koa tai haittaa.

Henkilön nimen tai kuvan saa antaa julkisuu- teen vain, jos se on välttämätöntä rikoksen sel- vittämiseksi, rikoksesta epäillyn tavoittamisek- si, uuden rikoksen estämiseksi tai rikoksesta aiheutuvan vahingon estämiseksi.

Esitutkinnasta tiedottamisessa on lisäksi otet- tava huomioon 4 luvussa säädetyt esitutkinta- periaatteet. Velvollisuudesta pitää salassa esitut- kinnassa ilmi tulleet seikat säädetään erikseen.

Oikeus antaa tietoja esitutkinnasta julkisuu- teen on tutkinnanjohtajalla ja hänen esimiehil- lään sekä heidän määräämällään muulla virka- miehellä. Oikeus tietojen antamiseen on myös syyttäjällä esitutkinnan päättymisen jälkeen.

8 §

Tietojen saaminen viranomaiselta sekä yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä

Rikoksen selvittämiseksi tarvittavien tietojen saamisesta viranomaiselta sekä yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä säädetään poliisilain (/) 4 luvun 2 ja 3 §:ssä.

9 §

Ilmoitukset asianomistajalle

Sen lisäksi, mitä edellä säädetään ilmoittamisesta, esitutkintaviranomaisen on ilmoitettava asianomistajalle:

1) mahdollisuuksien mukaan siitä, mihin toimenpiteisiin rikoksesta tehdyn ilmoituksen tai esitutkintaviranomaisen tietoon muuten tulleen rikoksen johdosta ryhdytään;

2) asianomistajan rikoksesta epäiltyyn kohdistaman rangaistusvaatimuksen ja sen peruuttamisen merkityksestä, jos vaatimus on edellytyksenä esitutkinnan toimittamiselle tai jatkamiselle;

3) viipymättä asianomistajarikoksen esitutkinnan toimittamisesta 3 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetussa tapauksessa.

Jos asianomistaja on kärsinyt rikoksen johdosta vahinkoa, josta hänellä on ilmeisesti oikeus saada korvausta rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla, esitutkintaviranomaisen on lisäksi ilmoitettava asianomistajalle oikeudesta korvaukseen ja tarvittaessa opastettava häntä korvauksen hakemisessa.

10 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin:

1) rikosilmoituksen kirjaamistavasta;

2) ryhmätunnistuksen järjestämisestä;
3) kuulustelupöytäkirjan ja esitutkintapöytäkirjan sisällöstä, rakenteesta ja liitteistä.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan esitutkintalaki (449/1987).

12 §

Siirtymäsäännös

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan esitutkintaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä 1 momentissa säädetyn lisäksi tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan asianosaisen avustajana esitutkinnassa toimimaan kelpoinen henkilö on kelpoinen toimimaan asianosaisen avustajana esitutkinnassa yhden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta. Lisäksi tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan asianosaisen avustajana esitutkinnassa toimimaan kelpoinen henkilö, joka hakee luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitettua lupaa kolme kuukautta ennen mainitun lain 30 §:n 3 momentissa tarkoitetun määräajan päättymistä ja jonka hakemusta ei ole lainvoimaisesti ratkaistu vuoden kuluessa mainitun lain voimaantulosta, on kelpoinen toimimaan asianosaisen avustajana esitutkinnassa siihen saakka, kunnes hänen hakemuksensa on lainvoimaisesti ratkaistu.

Pakkokeinolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Pakkokeinojen käyttöön ja käytön edellytyksiin sovelletaan tätä lakia, jollei muualla laissa toisin säädetä.

2 §

Suhteellisuusperiaate

Pakkokeinoja saadaan käyttää vain, jos pakkokeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana ottaen huomioon tutkittavana olevan rikoksen törkeys, rikoksen selvittämisen tärkeys sekä rikoksesta epäillylle tai muille pakkokeinon käytöstä aiheutuva oikeuksien loukkaaminen ja muut asiaan vaikuttavat seikat.

3 §

Vähimmän haitan periaate

Pakkokeinon käytöllä ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää kuin on välttämätöntä käytön tarkoituksen saavuttamiseksi.

Pakkokeinon käytöllä ei saa aiheuttaa kenellekään tarpeettomasti vahinkoa tai haittaa.

4 §

Hienotunteisuusperiaate

Pakkokeinoja käytettäessä on vältettävä aiheettoman huomion herättämistä ja toimittava muutenkin hienotunteisesti.

5 §

Itseapu

Rikoksen kautta menetetyn tai muuten kadotetun irtaimen omaisuuden takaisin hankkimiseksi on turvauduttava toimivaltaisen viranomaisen apuun. Toimet tällaisen omaisuuden takaisin ottamiseksi ovat kuitenkin itseapuna sallittuja, jos:

1) omaisuus on rikoksen kautta menetetty ja toimiin omaisuuden takaisin ottamiseksi on ryhdytty välittömästi rikoksen tapahduttua; tai

2) menetetty tai kadotettu omaisuus muissa tapauksissa otetaan takaisin siltä, joka pitää sitä oikeudettomasti hallussaan, eikä saatavilla ollut riittävää ja oikea-aikaista viranomaisapua.

Edellä tarkoitetuissa tilanteissa saa käyttää sellaisia omaisuuden takaisin hankkimiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon tapahtuneen oikeudenloukkauksen ilmeisyys sekä uhkaavan oikeudenmenetyksen suuruus ja todennäköisyys.

Rangaistavasta omankädenoikeudesta säädetään rikoslain (39/1889) 17 luvun 9 §:ssä.

2 luku

Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

Kiinniottaminen

1 §

Poliisimiehen kiinniotto-oikeus

Poliisimies saa rikoksen selvittämistä varten ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksesta epäillyn.

Poliisimies saa myös ottaa kiinni rikoksesta epäillyn, joka on määrätty pidätettäväksi tai van-

gittavaksi. Poliisimies saa lisäksi ottaa tuomioistuimen pääkäsittelyn tai päätösharkinnan aikana kiinni vastaajan, jonka vangitsemista on vaadittu tuomitsemisen yhteydessä, jos kiinniottaminen on tarpeen hänen poistumisensa estämiseksi.

Jos pidättämiseen on edellytykset, poliisimies saa ottaa rikoksesta epäillyn kiinni ilman pidättämismääräystäkin, jos pidättäminen voi muuten vaarantua. Poliisimiehen on ilmoitettava kiinniottamisesta viipymättä pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. Tämän on 24 tunnin kuluessa kiinniottamisesta päätettävä, onko kiinni otettu päästettävä vapaaksi vai pidätettävä. Kiinnioton jatkuminen yli 12 tuntia edellyttää pidättämisen edellytysten olemassaoloa.

2 §

Yleinen kiinniotto-oikeus

Jokainen saa ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksesta epäillyn, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos.

Jokainen saa ottaa kiinni myös sen, joka vieranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan on pidätettävä tai vangittava.

Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisimiehelle.

3 §

Voimakeinojen käyttö

Jos kiinniottettava yleisen kiinniotto-oikeuden käyttämisen yhteydessä tekee vastarintaa tai pakenee, kiinniottaja saa käyttää sellaisia kiinniottamisen toimittamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvostellen puolustettavina, kun otetaan huomioon rikoksen laatu, kiinniottettavan käyttäytymisen ja tilanne muutenkin.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

4 §

Kiinniottamisesta ilmoittaminen

Kiinni otetulle on viipymättä ilmoitettava kiinniottamisen syy.

Kiinniottamisesta ilmoittamisesta kiinni otetun läheiselle tai muulle henkilölle säädetään poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 2 luvun 2 §:n 2 momentissa.

Pidättäminen

5 §

Pidättämisen edellytykset

Rikoksesta todennäköisin syin epäilty saadaan pidättää, jos:

1) rikoksesta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin kaksi vuotta vankeutta;

2) rikoksesta on säädetty lievempi rangaistus kuin kaksi vuotta vankeutta, mutta siitä säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta ja epäillyn henkilökohtaisten olosuhteiden tai muiden seikkojen perusteella on syytä epäillä, että hän:

a) lähtee pakoon taikka muuten karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa;

b) vaikeuttaa asian selvittämistä hävittämällä, turmelemalla, muuttamalla tai kätkemällä todistusaineistoa taikka vaikuttamalla todistajaan, asianomistajaan, asiantuntijaan tai rikoskumppaniinsa; taikka

c) jatkaa rikollista toimintaa;

3) hän on tuntematon ja kieltäytyy ilmoittamasta nimeään tai osoitettaan taikka antaa siitä ilmeisesti virheellisen tiedon; tai

4) hänellä ei ole vakinaista asuntoa Suomessa ja on todennäköistä, että hän poistumalla maasta karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa.

Kun henkilöä on syytä epäillä rikoksesta, hänet saadaan pidättää, vaikka epäilyyn ei ole todennäköisiä syitä, jos pidättämiseen on muu-

ten 1 momentissa säädetty edellytykset ja epäilyn pidättäminen on odotettavissa olevan lisäselvityksen vuoksi erittäin tärkeää.

Alle 15-vuotiaana tehdystä rikollisesta teosta epäiltyä ei saa pidättää.

6 §

Kohtuuttoman pidättämisen kielto

Ketään ei saa pidättää, jos pidättäminen olisi kohtuutonta asian laadun taikka rikoksesta epäilyn iän tai muiden henkilökohtaisten olosuhteiden vuoksi.

7 §

Pidätetyn vapaaksi päästäminen

Pidätetty on päästettävä vapaaksi heti, kun pidättämisen edellytyksiä ei enää ole. Pidätetty on päästettävä vapaaksi viimeistään vangitsemisvaatimuksen tekemistä varten säädetyn ajan kuluttua, jollei häntä vaadita vangittavaksi.

Pidätetyn päästämisestä vapaaksi päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Vangitsemisvaatimusta käsiteltäessä siitä päättää kuitenkin tuomioistuim.

8 §

Uudelleen pidättäminen

Rikoksesta pidätettyä tai vangittua, joka on päästetty vapaaksi, ei saa uudelleen pidättää samasta rikoksesta sellaisen seikan nojalla, joka on ollut viranomaisen tiedossa sen päättäessä pidättämisestä tai vangitsemisesta.

9 §

Pidättämiseen oikeutettu virkamies

Pidättämisestä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat:

1) poliisiylijohtaja, Poliisihallituksen poliisiylijohtaja, poliisiylitarkastaja ja poliisitarkastaja, poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö, kes-

kusrikospoliisin päällikkö ja apulaispäällikkö, suojelupoliisin päällikkö, esitutkintatehtäviin määrätty apulaispäällikkö, esitutkintatehtäviin määrätty osastopäällikkö, esitutkintatehtäviin määrätty ylitarkastaja ja tarkastaja, liikkuvan poliisin päällikkö, apulaispäällikkö ja liikenne-poliisitarkastaja, rikosylitarkastaja, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario;

2) Tullihallituksen rikostorjuntaosaston päällikkö ja tullirikostorjunnasta vastaavien yksiköiden päälliköt, tullipiirin päällikkö ja sen rikostorjuntapäällikkö sekä tulliyli-tarkastaja, jonka Tullihallituksen rikostorjuntaosaston päällikkö tai rikostorjunnasta vastaavan yksikön päällikkö taikka tullipiirin päällikkö on määrännyt tutkinnanjohtajaksi;

3) rajavartiolaitoksen päällikkö ja apulaispäällikkö, rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston osastopäällikkö, rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö, apulaisosastopäällikkö, ylitarkastaja, rikosylitarkastaja ja rikostarkastaja, rajavartioston ja merivartioston komentaja ja apulaiskomentaja, rajavartioston ja merivartioston rajatoimiston ja meritoimiston päällikkö, Suomenlahden merivartioston Helsingin rajatarkastusosaston päällikkö ja varapäällikkö sekä vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies, joka on saanut tutkinnanjohtajalle rajavartiolaitoksessa säädetyn koulutuksen ja jonka rajavartiolaitoksen tai sen hallintoyksikön päällikkö on määrännyt tutkinnanjohtajaksi;

4) syyttäjä.

Pidättämiseen oikeutetuista puolustusvoimien virkamiehistä säädetään laissa erikseen.

10 §

Pidättämisestä ilmoittaminen

Pidätetylle on ilmoitettava pidättämisen syy viipymättä, kun päätös pidättämisestä on tehty tai hänet on otettu pidättämismääräyksen perusteella kiinni.

Ilmoittamisesta pidättämisestä pidätetyn läheiselle tai muulle henkilölle säädetään poliis-

sin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 2 momentissa.

Vangitseminen

11 §

Vangitsemisen edellytykset

Tuomioistuim saa vangitsemisvaatimuksen esittämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta määrätä rikoksesta todennäköisin syin epäillyn vangittavaksi 5 §:n 1 momentissa säädetyin edellytyksin.

Kun henkilöä on syytä epäillä rikoksesta, hänet saadaan vangita, vaikka epäilyyn ei ole todennäköisiä syitä, jos vangitsemiseen muuten on 5 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset ja vangitseminen on odotettavissa olevan lisäselvityksen vuoksi erittäin tärkeää. Jos epäilty on vangittu tämän momentin nojalla, on häntä koskeva vangitsemisasia käsiteltävä uudelleen siten kuin 3 luvun 11 §:ssä säädetään. Vangitsemisvaatimuksen tekijän pyynnöstä tuomioistuin voi siirtää vangitsemisasian uudelleen käsittelyn syyteasiassa toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Tuomioistuimen on heti ilmoitettava päätöksensä tälle tuomioistuimelle.

Rikoksesta todennäköisin syin epäilty, jonka luovuttamista Suomeen tullaan pyytämään, saadaan vangita, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta ja jos epäillyn henkilökohtaisten olosuhteiden, luovuttamispyyntöön sisällytettävien rikosten määrän tai laadun taikka muiden vastaavien seikkojen perusteella on syytä epäillä, ettei hän saavu vapaaehtoisesti Suomeen syytetoimenpiteitä varten.

Alle 15-vuotiaana tehdystä rikollisesta teosta epäiltyä ei saa vangita.

12 §

Tuomitun vangitsemisen edellytykset

Tuomioistuin saa syyttäjän tai vastaajalle rangaistusta vaatineen asianomistajan vaatimuksesta määrätä ehdottomaan vankeusrangaistukseen

tuomitun vangittavaksi tai pidettäväksi edelleen vangittuna, jos:

1) tuomittu rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

2) tuomittu rangaistus on vähemmän kuin kaksi vuotta vankeutta mutta vähintään yksi vuosi vankeutta ja on todennäköistä, että tuomittu:

a) lähtee pakoon tai muuten karttaa rangaistuksen täytäntöönpanoa; tai

b) jatkaa rikollista toimintaa;

3) tuomittu rangaistus on vähemmän kuin yksi vuosi vankeutta ja:

a) tuomitulla ei ole vakinaista asuntoa Suomessa ja on todennäköistä, että hän poistumalla maasta karttaa rangaistuksen täytäntöönpanoa; tai

b) hänet on tuomittu yhdellä tai useammalla päätöksellä vankeusrangaistukseen useista lyhyin väliajoin suoritetuista rikoksista ja vangitseminen on tarpeen vakavuusasteeltaan samanlaisen rikollisen toiminnan jatkamisen estämiseksi.

Päätös tuomitun vangitsemisesta on voimassa, kunnes rangaistuksen täytäntöönpano alkaa tai muutoksenhakutuomioistuin toisin päättää.

13 §

Kohtuuttoman vangitsemisen kieltö

Ketään ei saa vangita tai määrätä pidettäväksi edelleen vangittuna, jos se olisi kohtuutonta asian laadun taikka rikoksesta epäillyn tai tuomitun iän tai muiden henkilökohtaisten olosuhteiden vuoksi.

14 §

Uudelleen vangitseminen

Rikoksesta vangitun, joka on päästetty vapaaksi, saa vangita uudelleen samasta rikoksesta ainoastaan sellaisen seikan nojalla, johon vangitsemisvaatimuksen esittäjä ei ole voinut vedota aikaisemmasta vangitsemisesta päätettäessä.

15 §

Ilmoittaminen vangitsemisvaatimuksesta

Vangitsemisvaatimuksesta on viipymättä ilmoitettava pidätetylle ja hänen avustajalleen. Heille on viipymättä toimitettava kirjallinen vangitsemisvaatimus.

3 luku

Tuomioistuimen menettely vangitsemisasioiden osalta

1 §

Vangitsemisesta päättävä viranomainen

Vangitsemisesta päättää syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuin. Ennen syytteen nostamista pidätetyn vangitsemisesta saa päättää myös muu käräjäoikeus, jossa asian käsittely käy sopivasti päinsä. Käräjäoikeuksien päivystyksestä kiireellisissä tapauksissa säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Vangitsemista koskevaa asiaa käsiteltäessä käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja. Istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istunnosta säädetään.

2 §

Vangitsemisvaatimuksen tekijä

Esitutkinnan aikana vangitsemisvaatimuksen tekee pidättämiseen oikeutettu virkamies. Ennen vaatimuksen tekemistä siitä on ilmoitettava syyttäjälle, joka voi ottaa päätettäväkseen kysymyksen vangitsemisvaatimuksen tekemisestä. Kun asia on esitutkinnan päätyttyä siirretty syyttäjälle, hän päättää vangitsemisvaatimuksen tekemisestä. Vaatimuksen tuomitun vangitsemisesta voi myös tehdä hänelle rangaistusta vaatinut asianomistaja.

Tuomioistuin ei saa ilman vaatimusta määrätä rikosasian vastaajaa vangittavaksi.

3 §

Vangitsemisvaatimuksen muoto

Vangitsemisvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Vaatimus pidätetyn vangitsemisesta saadaan tehdä myös suullisesti tai puhelimitse. Näin tehty vaatimus on viipymättä toimitettava kirjallisesti.

Syytteen käsittelyn yhteydessä vangitsemisvaatimus saadaan tehdä suullisesti.

4 §

Pidätettyä koskevan vangitsemisvaatimuksen tekemisajankohta

Vaatimus pidätetyn vangitsemisesta on tehtävä tuomioistuimelle viipymättä ja viimeistään kolmantena päivänä kiinniottamispäivästä ennen kello kahtatoista.

5 §

Vangitsemisvaatimuksen ottaminen käsiteltäväksi

Vangitsemisvaatimus on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä. Pidätettyä koskeva vaatimus on otettava käsiteltäväksi viimeistään neljän vuorokauden kuluttua kiinniottamisesta.

Jos syytetty pidätetään syytteen ollessa tuomioistuimessa vireillä, hänen vangitsemistaan koskeva asia käsitellään pidätetyn vangitsemisesta säädettyssä järjestyksessä.

6 §

Vangitsemisvaatimuksen käsitteleminen

Vangitsemisvaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä asiaan perehtyneen virkamiehen on oltava läsnä vaatimusta käsiteltäessä. Määrätty virkamies voi käyttää vangitsemisvaatimuksen tehneen virkamiehen puhevaltaa siltä osin kuin käyttämistä ei ole rajoitettu vaatimuksessa.

Pidätettynä olevaa vangittavaksi vaadittua on kuultava henkilökohtaisesti vangitsemis-

vaatimuksesta. Vangittavaksi vaaditulle on varattava tilaisuus käyttää avustajaa vaatimusta käsiteltäessä.

Vangittavaksi vaaditulle, jota ei ole pidätetty, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi vaatimuksesta paitsi, jos hän ei ole Suomessa, on tietymättömissä taikka välttelee esitutkintaa tai oikeudenkäyntiä. Tiedossa olevalle vangittavaksi vaaditun asiassa valtuuttamalle avustajalle on kuitenkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Vangitsemisvaatimuksen tai syytteen käsittelystä ilman laillista estettä pois jäänyt vastaaja saadaan määrätä vangittavaksi poissaolostaan huolimatta.

Jos tuomioistuimien harkitsee soveliaaksi, vangitsemisvaatimuksen käsittelyssä voidaan käyttää videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Jos tuomioistuin pitää sitä tarpeellisena, vangittavaksi vaadittu on kuitenkin tuotava tuomioistuimeen.

7 §

Laillisen edustajan ja sosiaaliviranomaisen kuuleminen

Jos vangittavaksi vaadittu on alle 18-vuotias, tuomioistuimen on huolehdittava siitä, että hänen huoltajalleen, edunvalvojalleen tai muulle lailliselle edustajalleen sekä sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimielimen edustajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi vangitsemisasiain käsittelyn yhteydessä. Kuuleminen voi tapahtua käyttäen teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Tilaisuuden varaamisesta voidaan poiketa, jos edustajaa ei kyetä tavoittamaan tai jos tilaisuuden varaamista jättämiseen on kysymyksessä olevaan rikosaasiaan liittyviä painavia syitä.

8 §

Vangitsemisasiassa esitettävä selvitys

Vangitsemisasiain käsittelyssä on esitettävä vangitsemisen edellytyksistä selvitys, joka voi perustua pelkästään kirjalliseen aineistoon. Tutkittavana olevasta rikoksesta ei saa esittää tämän sekä vangittavaksi vaaditun vangitsemisvaatimuksen johdosta esittämän lisäksi muuta selvitystä, ellei tuomioistuin katso siihen olevan erityistä syytä.

9 §

Lykkäys pidätetyn vangitsemista koskevassa asiassa

Pidätetyn vangitsemista koskevan asian käsittely saadaan lykätä vain erityisestä syystä. Kolme päivää enemmän se saadaan lykätä ainoastaan pidätetyn pyynnöstä.

Pidättäminen jatkuu vangitsemisasiain seuraavaan käsittelyyn, jollei tuomioistuin toisin määrää.

10 §

Päätös vangitsemisasiassa

Vangitsemispäätöksessä on lyhyesti mainittava tiedot rikoksesta, josta vangittua epäillään, ja vangitsemisen peruste. Päätös on julistettava heti tai viimeistään samaan rikoskokonaisuuteen liittyvien vangitsemisasioiden käsittelyn päättyttyä.

Jos vaatimus pidätetyn vangitsemisesta hylätään, pidätetty on määrättävä päästettäväksi heti vapaaksi.

11 §

Lisäselvitykseen liittyvä vangitseminen

Kun päätös vangitsemisasiassa perustuu 2 luvun 11 §:n 2 momenttiin, on vangitsemisvaatimuksen tekijän ilmoitettava viipymättä lisäselvityksen valmistumisesta vangitsemisasiain uudelleen käsittelevälle tuomioistuimelle.

Tuomioistuimen on otettava vangitsemisasia uudelleen käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään viikon kuluttua vangitsemispäätöksestä. Jollei vangitsemiseen ole 2 luvun 11 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä, vangittu on määrättävä päästettäväksi heti vapaaksi.

12 §

Vangitsemismääräyksen täytäntöönpanoon liittyvä menettely

Kun tuomioistuin on määrännyt vangittavaksi epäillyn, joka ei ole ollut läsnä asiaa käsiteltäessä, määräyksen täytäntöönpanosta on viipymättä ilmoitettava toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Vangitsemisasia on otettava tuomioistuimessa uudelleen tutkittavaksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua siitä, kun epäilty on vangitsemismääräyksen johdosta menettänyt vapautensa. Jos henkilö on menettänyt vapautensa ulkomailla, määräaika lasketaan hänen saapumisestaan Suomeen.

13 §

Vangitseminen muussa kuin syytteen käsittelevässä tuomioistuimessa

Jos vangitsemisvaatimus ja syyte käsitellään eri tuomioistuimissa, on vangitsemisvaatimuksen tekijän ilmoitettava vangitsemisasian käsittelevälle tuomioistuimelle, missä tuomioistuimessa syyte tullaan käsittelemään. Vangitsemisvaatimuksen käsitelleen tuomioistuimen on heti ilmoitettava vangitsemispäätöksestään syytteen käsittelevälle tuomioistuimelle.

14 §

Määräajan asettaminen syytteen nostamista varten

Kun tuomioistuin päättää läsnä olevan epäillyn vangitsemisesta, sen on, jollei syytettä jo ole nostettu, asetettava määräaika, jonka kuluessa syyte on nostettava. Aikaa syytteen nostamiselle ei saa määrätä pidemmäksi kuin on välttä-

mätöntä esitutkinnan päättämiseksi ja syytteen valmistelemiseksi.

Jos syytteen nostamiselle määrätty aika osoittautuu liian lyhyeksi, tuomioistuin, joka käsittelee syytteen, voi syyttäjän viimeistään neljä päivää ennen määräajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää määräaika. Tuomioistuimen on otettava asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa. Vangitulle ja hänen avustajalleen on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi pyynnöstä. Vangittua on kuultava henkilökohtaisesti, jos hän niin haluaa.

Jos tuomioistuin harkitsee soveliaaksi, määräajan pidentämistä koskevan asian käsittelyssä voidaan käyttää 6 §:n 4 momentissa tarkoitettua teknistä tiedonvälitystapaa. Jos tuomioistuin pitää sitä tarpeellisena, vangittu on kuitenkin tuotava tuomioistuimeen.

Vangittua vastaajaa koskevan syyteasian tuomioistuinkäsittelyssä noudatettavista määräajoista säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997).

15 §

Vangitsemisasian uudelleen käsittely

Jos rikoksesta epäilty on vangittu, sen tuomioistuimen, joka käsittelee syytteen, on vangitun pyynnöstä otettava vangitsemisasia tuomion antamiseen asti uudelleen käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään neljän vuorokauden kuluttua pyynnön esittämisestä. Ennen syytteen nostamista asia saadaan käsitellä uudelleen myös siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiiriin säilyttämispaikkakunta kuuluu. Vangitsemisasiaa ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden viikon kuluttua asian edellisestä käsittelystä.

Tuomioistuimen tulee ottaa asia uudelleen käsiteltäväksi 1 momentissa säädettyä aikaisemminkin, jos siihen on aihetta edellisen käsittelyn jälkeen ilmi tulleen seikan johdosta. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on välittömästi ilmoitettava tuomioistuimelle ja vangitulle sellaisesta olennaisesta olosuhteissa tapahtuneesta muutoksesta, joka antaa aiheen uudelleenkäsitelyyn.

Vangitulle ja hänen avustajalleen sekä asianomaiselle pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi vangitsemisasiaa uudelleen käsiteltäessä, jollei vangittu tai mainittu virkamies ilmoita, ettei kuuleminen ole tarpeen. Vangittua on kuultava henkilökohtaisesti, jos vangittu niin haluaa tai hänen kuulemiseensa asian selvittämiseksi on muuten syytä.

Jos tuomioistuin harkitsee soveliaaksi, vangitsemisasian uudelleen käsittelyssä voidaan käyttää 6 §:n 4 momentissa tarkoitettua teknistä tiedonvälitystapaa. Jos tuomioistuin pitää sitä tarpeellisenä, vangittu on kuitenkin tuotava tuomioistuimeen.

16 §

Vangittuna pitämisestä määrääminen eräissä tapauksissa

Jos tuomioistuin peruuttaa tai lykkää pääkäsittelyn taikka määrää toimitettavaksi uuden pääkäsittelyn asiassa, jossa vastaaja on vangittuna, on sen samalla päätettävä, onko 2 luvun 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuja edellytyksiä pitää hänet edelleen vangittuna. Vangitsemisasian uudelleen käsittely ei kuitenkaan ole tarpeen sinä aikana, kun pääkäsittelyä on lykätty jonkun samassa asiassa vastaajana olevan mielentilan tutkimisen johdosta.

Tuomioistuimen on määrättävä vangittuna pitämisestä myös silloin, kun tuomiota ei julisteta heti pääkäsittelyn päätyttyä.

17 §

Vangitun päästäminen vapaaksi

Tuomioistuimen on määrättävä vangittu päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole 15 §:ssä tarkoitetun vangitsemisasian uudelleen käsittelyn taikka tuomion tai pääkäsittelyssä esiin tulleiden seikkojen perusteella.

Tuomioistuimen on asianomaisen pidättämiseen oikeutetun virkamiehen istunnossa vangitsemisasian tai pääasian käsittelyn yhteydessä

tekemästä esityksestä määrättävä vangittu päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole. Vangittu on määrättävä päästettäväksi vapaaksi myös, jos syytetty ei ole nostettu sille määrättyssä ajassa eikä sen kuluessa ole tehty päätöstä määrääjän pidentämisestä. Vangittua tai hänen avustajaansa ei tarvitse kutsua asian käsittelyyn.

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on määrättävä vangittu päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei enää ole. Ennen päätöksen tekemistä siitä on ilmoitettava syyttäjälle, joka voi ottaa päätettäväkseen kysymyksen vapaaksi päästämisestä.

18 §

Vangitseminen muutoksenhakutuomioistuimessa

Jos muutoksenhakuteitse ylemmän tuomioistuimen tutkittavaksi saatetussa asiassa vaaditaan vastaajan vangitsemista, hänelle on varattava tilaisuus vastata vaatimukseen, jollei vaatimusta heti jätetä tutkimatta tai hylätä. Tilaisuutta vastauksen antamiseen ei tarvitse varata, jos vastaaja ei ole Suomessa tai on tietymättömissä. Tiedossa olevalle vangittavaksi vaaditun asiassa valtuuttamalle avustajalle on kuitenkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Ilmoitus oikeudesta vastauksen antamiseen saadaan lähettää postitse vastaajan viimeksi ilmoittamalla osoitteella.

Jos vastaaja 1 momentissa tarkoitetun asian johdosta pidätetään, on vaatimus pidätetyn vangitsemisesta tehtävä ylemmälle tuomioistuimelle välittömästi ja tuomioistuimen on otettava vangitsemisvaatimus käsiteltäväksi 5 §:ssä säädettyssä ajassa noudattaen, mitä edellä säädetään pidätetyn vangitsemisasian käsittelystä.

19 §

Muutoksenhaku

Vangitsemisasiassa annettuun päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla. Vangittu saa kannella päätöksestä, jolla hänet on vangittu tai määrätty pidettäväksi edelleen van-

gittuna. Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa kannella päätöksestä, jolla vangitsemisvaatimus on hylätty tai vangittu määrätty päästettäväksi vapaaksi. Vangittu saa lisäksi kannella syytteen nostamiselle asetetusta määräajasta.

Kantelulle ei ole määräaika. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä. Jollei kantelua jätetä tutkimatta tai selvästi perusteettomana hylätä, sen johdosta on asianomaiselle pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle tai vangittavaksi vaaditulle varattava tilaisuus vastauksen antamiseen hovioikeuden tarkoituksenmukaiseksi katsomalla tavalla, jollei se ole ilmeisesti tarpeetonta.

Syytteen nostamiselle määrättyä aikaa ja määräajan pidentämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

20 §

Määräaikojen laskeminen

Laskettaessa 4 §:ssä, 5 §:n 1 momentissa, 11 §:n 2 momentissa, 12 §:ssä, 14 §:n 2 momentissa ja 18 §:n 2 momentissa säädettyjä määräaikoja ei sovelleta säädettyjen määräaikain laskemisesta annetun lain (150/1930) 5 §:ää.

4 luku

Yhteydenpidon rajoittaminen

1 §

Yhteydenpidon rajoittamisen edellytykset

Esitutinnan ollessa kesken voidaan rajoittaa kiinni otetun, pidätetyn ja tutkintavangin yhteydenpitoa muuhun henkilöön, jos on syytä epäillä, että yhteydenpito vaarantaa kiinniottamisen, pidättämisen tai tutkintavankeuden tarkoituksen. Yhteydenpitoa voidaan rajoittaa myös syyteharkinnan ja oikeudenkäynnin ollessa kesken, jos on perusteltua syytä epäillä, että yhteydenpito vakavasti vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen.

Yhteydenpitoa tutkintavankeuslain (768/2005) 8 luvun 4 §:ssä tarkoitetun asiamiehen kanssa ei saa rajoittaa. Yhteydenpitoa lähi-

omaisen tai muun läheisen kanssa ja yhteydenpitoa tutkintavankeuslain 9 luvun 7 §:ssä tarkoitetun edustuston kanssa voidaan rajoittaa ainoastaan rikoksen selvittämiseen liittyvistä erityisen painavista syistä. Yhteydenpitoa lähiomaiseen saadaan rajoittaa vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä kiinniottamisen, pidättämisen tai tutkintavankeuden tarkoituksen toteuttamiseksi.

2 §

Yhteydenpidon rajoittamisen sisältö

Yhteydenpitorajoitus voi sisältää rajoituksia kirjeenvaihtoon, puhelimen käyttöön, tapaamisiin tai muihin yhteyksiin säilyttämistilan tai vankilan ulkopuolelle taikka yhdessäoloon tietyn kiinni otetun, pidätetyn tai tutkintavangin kanssa. Yhteydenpitoa ei saa rajoittaa enempää eikä pitempään kuin on välttämätöntä.

Kirjeiden tarkastamisesta ja lukemisesta säädetään tutkintavankeuslain 8 luvussa ja poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 6 luvussa sekä kirjeiden takavarikoimisesta tämän lain 7 luvussa.

3 §

Yhteydenpidon rajoittamisen voimassaolo

Yhteydenpitorajoitus lakkaa olemasta voimassa kiinniottamisen, pidättämisen tai tutkintavankeuden päättyessä. Väliaikaisen rajoituksen voimassaolo lakkaa, jos esitystä yhteydenpitorajoituksesta ei tehdä tuomioistuimelle määräajassa.

4 §

Yhteydenpidon rajoittamisesta päättäminen

Yhteydenpidon rajoittamisesta kiinniottamisen ja pidättämisen aikana päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Tutkintavankeuteen liittyvästä yhteydenpidon rajoittamisesta ja

sen voimassaolon jatkamisesta päättää pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai vankilan johtajan esityksestä vangitsemisesta päättävä tuomioistuin. Yhteydenpidon rajoittamisesta voi ennen tuomioistuimen ratkaisua väliaikaisesti päättää pidättämiseen oikeutetun virkamiehen esityksestä vankilan johtaja tai, jos tutkintavanki on sijoitettu poliisin säilytystilaan, pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Jos tuomioistuin 3 luvun 9 §:n nojalla lykkää pidätetyn vangitsemista koskevan asian käsittelyä, sen tulee päättää pidätetylle määrätyn väliaikaisen yhteydenpitorajoituksen voimassa pitämisestä tai muuttamisesta. Yhteydenpitorajoitus ja sen perusteet on otettava uudelleen käsiteltäväksi 3 luvun 15 §:ssä tarkoitetun vangitsemisasian uudelleen käsittelyn yhteydessä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun yhteydenpidon rajoittamisesta päättävän tai sen esittämiseen oikeutetun virkamiehen on päätettävä yhteydenpitorajoituksen poistamisesta, jos rajoituksen edellytyksiä ei enää ole.

5 §

Erillinen käsittely tuomioistuimessa

Yhteydenpitorajoituksen kohteena oleva tutkintavanki voi saattaa pelkästään yhteydenpidon rajoittamista koskevan asian tuomioistuimen käsiteltäväksi, jolloin soveltuvin osin noudatetaan 3 luvun 15 §:n säännöksiä vangitsemisasian uudelleen käsittelystä. Tuomioistuimen on poistettava yhteydenpitorajoitus siltä osin kuin edellytyksiä sille ei enää ole.

Jos yhteydenpidon rajoittamista koskevaa esitystä käsitellään vangitsemisesta erillisenä, noudatetaan soveltuvin osin, mitä 3 luvun 4 §:ssä, 5 §:n 1 momentissa sekä mainitun luvun 6 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään vangitsemisasian käsittelystä.

6 §

Muutoksenhaku

Tuomioistuimen antamasta yhteydenpidon rajoittamista koskevasta päätöksestä saavat kannella rajoituksen kohteena oleva tutkintavanki ja pidättämiseen oikeutettu virkamies. Kantelun ja sen käsittelemisen osalta noudatetaan soveltuvin osin 3 luvun 19 §:n 1 ja 2 momenttia.

5 luku

Matkustuskielto

1 §

Matkustuskiellon edellytykset

Rikoksesta todennäköisin syin epäilty saadaan määrätä pidättämisen tai vangitsemisen sijasta matkustuskieltoon, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta ja epäillyn henkilökohtaisten olosuhteiden tai muiden seikkojen perusteella on syytä epäillä, että hän:

- 1) lähtee pakoon taikka muuten karttaa esituttainta, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa;
- 2) vaikeuttaa asian selvittämistä hävittämällä, turmelemalla, muuttamalla tai kätkemällä todistusaineistoa taikka vaikuttamalla todistajaan, asianomistajaan, asiantuntijaan tai rikoskumppaniinsa; tai
- 3) jatkaa rikollista toimintaa.

Alle 15-vuotiaana tehdystä rikollisesta teosta epäiltyä ei saa määrätä matkustuskieltoon.

2 §

Matkustuskiellon sisältö

Matkustuskieltopäätöksessä voidaan kieltoon määrätty velvoittaa:

- 1) pysymään päätöksessä mainitulla paikalla tai alueella;
- 2) pysymään poissa tietyltä päätöksessä mainitulta alueelta tai olemaan liikkumatta siellä;

3) olemaan tiettyinä aikoina tavattavissa asunnossaan tai työpaikallaan;

4) ilmoittautumaan tiettyinä aikoina poliisille;

5) oleskelemaan laitoksessa tai sairaalassa, jossa hän ennestään on tai johon hänet otetaan;

6) olemaan ottamatta yhteyttä 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun henkilöön; tai

7) luovuttamaan passinsa poliisille.

Matkustuskieltopäätöksessä voidaan kuitenkin antaa lupa poistua siinä määrätyltä paikakunnalta tai alueelta työssäkäyntiä varten tai muusta siihen rinnastettavasta syystä.

3 §

Passin myöntämiskielto

Matkustuskieltoon määrätylle ei saa myöntää passia, jos passin myöntäminen vaarantaa matkustuskiellon tarkoituksen.

4 §

Matkustuskiellosta päättävä viranomainen

Esitutinnan aikana matkustuskiellosta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Ennen päätöksen tekemistä siitä on ilmoitettava syyttäjälle, joka voi ottaa kysymyksen päätettäväkseen. Kun asia esitutinnan päätyttyä on siirretty syyttäjälle, matkustuskiellosta päättää syyttäjä. Mitä tässä momentissa säädetään, on voimassa myös tuomioistuimen hylättyä ennen syytteen nostamista matkustuskieltoon määrätyn vaatimuksen matkustuskiellon kumoamisesta.

Syytteen nostamisen jälkeen matkustuskieltoa koskevasta asiasta päättää tuomioistuin. Tuomioistuin saa tällöin määrätä syytetyn matkustuskieltoon vain syyttäjän vaatuksesta.

Vangitsemisvaatimusta sekä vangittuna pitämistä koskevaa asiaa käsitellessään tuomioistuimen on harkittava, ovatko 1 §:ssä säädetyt edellytykset olemassa ja tulisiko vangittavaksi vaadittu tai vangittu määrätä vangitsemisen sijasta matkustuskieltoon. Tällöin tuomioistuin päättää

matkustuskiellosta myös ennen syytteen nostamista. Vangitsemispäätöksestä tehdyn kantelun johdosta määrätystä matkustuskiellosta päättää kuitenkin vangitsemispäätöksen tehnyt tuomioistuin.

5 §

Päätös matkustuskiellosta

Päätöksestä, jolla matkustuskielto on määrätty, on käytävä ilmi:

1) rikos, jonka vuoksi kielto on määrätty;

2) kiellon peruste;

3) kiellon sisältö;

4) seuraamukset kiellon rikkomisesta;

5) kiellon voimassaoloaika;

6) oikeus saattaa matkustuskiellon voimassa pitäminen tuomioistuimen tutkittavaksi.

Päätöksestä on annettava jäljennös kieltoon määrätylle. Jos matkustuskieltoon määrätty ei ollut läsnä päätöstä annettaessa tai jos päätöksen jäljennöstä ei muuten voida tuolloin hänelle antaa, jäljennös voidaan toimittaa hänelle postitse hänen ilmoittamallaan osoitteella.

6 §

Poikkeuslupa

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa perustellusta syystä myöntää matkustuskieltoon määrätylle luvan yksittäistapauksessa vähäiseen poikkeamiseen matkustuskieltopäätöksessä määrätystä velvoitteesta.

Matkustuskieltoon määrätty voi saattaa poikkeuslupan myöntämistä koskevan asian tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos pidättämiseen oikeutettu virkamies kieltäytyy myöntämästä lupaa.

7 §

Matkustuskieltopäätöksen muuttaminen

Matkustuskieltopäätöstä saadaan muuttuneiden olosuhteiden vuoksi tai tärkeästä syystä muuttaa.

8 §

Matkustuskiellon kumoaminen

Matkustuskielto on kumottava kokonaan tai osittain heti, kun edellytyksiä sen voimassa pitämiseen sellaisenaan ei enää ole.

Matkustuskielto on kumottava, jollei syytettä nosteta 60 päivän kuluessa kiellon määräämisestä. Tuomioistuimien voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen viimeistään viikkoa ennen määrääjän päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää määrääaikaa. Tuomioistuimen on otettava asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määrääjän kuluessa.

Matkustuskieltoon määrätty on jo ennen syytteen nostamista oikeus saattaa kysymys pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräämän matkustuskiellon voimassa pitämisestä tuomioistuimen tutkittavaksi. Vaatimus on otettava käsiteltäväksi viikon kuluessa sen saapumisesta tuomioistuimelle. Tuomioistuimen on kumottava kielto kokonaan tai osittain, jos se varattuaan asianomaiselle pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle tilaisuuden tulla kuulluksi katsoo, ettei matkustuskiellon pitämiseen sellaisenaan voimassa ole edellytyksiä. Tuomioistuimen määräämän matkustuskiellon uudelleen käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin 3 luvun 15 §:n 1 momenttia.

9 §

Matkustuskiellon voimassaolo

Ennen syytteen nostamista määrätty matkustuskielto on voimassa pääkäsittelyyn asti, jollei sitä ole määrätty päättymään aikaisemmin tai sitä aikaisemmin erikseen kumota.

Kun tuomioistuin peruuttaa tai lykkää pääkäsittelyn asiassa, jossa vastaaja on matkustuskiellossa, sen on määrättävä, onko matkustuskielto pidettävä voimassa.

Ratkaistessaan syyteasian tuomioistuin saa määrätä vastaajan matkustuskieltoon tai hänelle määrätyn matkustuskiellon pidettäväksi edelleen voimassa vain, jos hänet tuomitaan ehdotomaan vankeusrangaistukseen. Vapaana oleva

vastaaja saadaan määrätä matkustuskieltoon vain syyttäjän tai vastaajalle rangaistusta vaatineen asianomistajan vaatimuksesta. Tuomioistuin saa omasta aloitteestaan määrätä vangitun tai vangittavaksi vaaditun vangitsemisen sijasta matkustuskieltoon. Matkustuskielto on tällöin voimassa, kunnes rangaistuksen täytäntöönpano alkaa tai ylempi tuomioistuin toisin määrää.

10 §

Matkustuskiellon rikkomisen seuraamukset

Jos matkustuskieltoon määrätty rikkoo kieltoa taikka pakenee, ryhtyy valmistelevaan pakkoa, vaikeuttaa asian selvittämistä tai jatkaa rikollista toimintaa, hänet saadaan pidättää ja vangita. Jos hänelle tuomittu ehdoton vankeusrangaistus on jo tullut täytäntöönpanokelpoiseksi, se saadaan panna heti täytäntöön.

11 §

Matkustuskieltoasian käsittely

Matkustuskieltoasian tuomioistuinkäsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin 3 luvun 1, 3, 5—7 ja 18 §:n säännöksiä vangitsemisvaatimuksen tekemisestä ja käsittelystä. Asianomaisen poissaolo ei estä asian ratkaisemista. Myös tämän luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on kieltoon mahdollisesti määrättävälle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

12 §

Muutoksenhaku

Tuomioistuimen päätökseen matkustuskieltoa koskevassa asiassa ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Tuomioistuimen antamasta matkustuskieltoa koskevasta päätöksestä saavat kannella matkustuskieltoon määrätty ja pidättämiseen oikeutettu virkamies. Kantelun ja sen käsittelemisen osalta noudatetaan soveltuvin osin 3 luvun 19 §:n 1 ja 2 momenttia.

6 luku

Vakuustakavarikko

1 §

Vakuustakavarikon edellytykset

Omaisuuksa saadaan määrätä vakuustakavarikkoon sakon, rikokseen perustuvan vahingonkorvauksen tai hyvityksen taikka valtiolle menetettäväksi tuomittavan rahamäärän maksamisen turvaamiseksi. Edellytyksenä vakuustakavarikon määräämiselle on, että omaisuus kuuluu henkilölle, jota on syytä epäillä rikoksesta tai joka voidaan rikoksen johdosta tuomita korvaamaan vahinko tai maksamaan hyvitystä taikka menettämään valtiolle rahamäärä, ja on olemassa vaara, että mainittu henkilö pyrkii välttämään sakon, vahingonkorvauksen, hyvityksen tai rahamäärän maksamista kätkemällä tai hävittämällä omaisuuttaan, pakenemalla tai muulla näihin rinnastettavalla tavalla. Vakuustakavarikkoon saadaan panna omaisuutta enintään määrä, jonka voidaan olettaa vastaavan tuomittavaa sakkoa, vahingonkorvausta, hyvitystä tai menettämisseuraamusta.

Oikeushenkilön omaisuutta voidaan panna vakuustakavarikkoon myös, jos on syytä epäillä, että oikeushenkilön puolesta pyritään omaisuuden kätkemisellä tai hävittämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla välttämään yhteisösakon maksamista. Oikeushenkilön osalta noudatetaan soveltuvin osin tämän luvun säännöksiä rikoksesta epäillyn omaisuuden kohdistuvasta vakuustakavarikosta.

2 §

Vakuustakavarikosta päättäminen

Vakuustakavarikosta päättää tuomioistuin.

Ennen syytteen vireille tuloa vaatimuksen omaisuuden panemisesta vakuustakavarikkoon voi tehdä pidättämiseen oikeutettu virkamies. Syytteen vireille tultua vaatimuksen voi tehdä syyttäjä ja itselleen tulevan vahingonkorvauksen tai hyvityksen maksamisen turvaamiseksi myös asianomistaja.

Vakuustakavarikkoasian tuomioistuinkäsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin 3 luvun 1, 3, 5, 6 ja 18 §:n säännöksiä vangitsemisvaatimuksen tekemisestä ja käsittelystä.

3 §

Väliaikainen vakuustakavarikko

Pidättämiseen oikeutettu virkamies voi määrätä väliaikaisen vakuustakavarikon, jos asia ei siedä viivytystä ja jos 1 §:ssä säädetty edellytykset ovat ilmeisesti olemassa. Kohteena oleva omaisuus saadaan ennen väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanoa ottaa mainitun virkamiehen päätöksellä esitutkintaviranomaisen haltuun, jos se on tarpeen täytäntöönpanon turvaamiseksi.

Väliaikainen vakuustakavarikko lakkaa olemasta voimassa, jos vaatimusta vakuustakavarikon määräämisestä ei tehdä tuomioistuimelle viikon kuluessa väliaikaismääräyksen antamisesta. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on tehtävä ulosottokaaren (705/2007) 4 luvun 33 §:ssä tarkoitettu rekisteri-ilmoitus väliaikaisen vakuustakavarikon voimassaolon lakkaamisesta ja kumoamisesta sekä päätöksestä, jolla tuomioistuin on hylännyt vaatimuksen väliaikaisen vakuustakavarikon kohteena olevan omaisuuden panemisesta vakuustakavarikkoon.

Väliaikaisesta vakuustakavarikosta on ilman aiheutonta viivytystä laadittava pöytäkirja, jossa riittävästi mainitaan vakuustakavarikon tarkoitus, selostetaan siihen johtanut menettely ja yksilöidään kohteena oleva omaisuus. Jäljennös pöytäkirjasta on viivytyksettä toimitettava sille, jonka omaisuuteen väliaikainen vakuustakavarikko kohdistuu.

Jos 1 momentissa tarkoitettu syyttäjän päätös on lähetetty toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa (540/2005) tarkoitettuna jäädyttämispäätöksenä, toimenpide lakkaa olemasta voimassa kuitenkin vasta, jos vaatimusta vakuustakavarikosta ei ole tehty tuomioistuimelle viikon kuluessa siitä, kun syyttäjä on saanut tiedon väliaikaistoimenpiteen täy-

täntöönpanosta. Voimassaolon lakkaamisesta syyttäjän on välittömästi ilmoitettava sille toisen jäsenvaltion viranomaiselle, jolle väliaikais-toimi on lähetetty täytäntöönpantavaksi.

4 §

Toimenpiteen kumoaminen

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on kumottava väliaikainen vakuustakavarikko ennen tuomioistuinkäsittelyä ja tuomioistuimen on kumottava vakuustakavarikko, kun sakon, vahingonkorvauksen, hyvityksen tai menetettäväksi tuomittavan rahamäärän maksamisen vakuudeksi asetetaan riittävä vakuus tai kun muuten ei enää ole syytä pitää turvaamistoimea voimassa. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on tehtävä tuomioistuimelle esitys vakuustakavarikon kumoamisesta, jos sen edellytyksiä ei enää ole.

Tuomioistuimen on kumottava vakuustakavarikko myös, jollei syytettä nosteta neljän kuukauden kuluessa vakuustakavarikkoa koskevan määräyksen antamisesta. Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen viimeistään viikkoa ennen määräajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää tätä aikaa enintään neljällä kuukaudella kerrallaan. Tuomioistuimen on otettava määräajan pidentämistä koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa. Sellaiselle henkilölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi määräajan pidentämistä koskevan asian käsittelyn yhteydessä. Asia voidaan kuitenkin ratkaista sanottua henkilöä kuulematta, jollei häntä tavoiteta.

5 §

Vakuustakavarikon uudelleen käsittely

Sen vaatimuksesta, jota asia koskee, tuomioistuimen on päätettävä, onko vakuustakavarikko pidettävä voimassa. Vaatimus on otettava käsiteltäväksi viikon kuluessa sen saapumisesta

tuomioistuimelle. Vakuustakavarikkoa ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden kuukauden kuluttua asian edellisestä käsittelystä.

Asian uudelleen käsittelyn yhteydessä pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

6 §

Korvausasian erottaminen erilliseksi asiaksi

Jos tuomioistuin erottaa vahingonkorvausta koskevan vaatimuksen erikseen käsiteltäväksi, sen on erottamisesta päättäessään lausuttava, onko vakuustakavarikko pidettävä edelleen voimassa.

7 §

Vakuustakavarikosta päättäminen pääasiaa ratkaistaessa

Kun tuomioistuin tuomitsee sakon, vahingonkorvauksen, hyvityksen tai menettämisseuraamuksen, jonka maksamisen vakuudeksi vakuustakavarikko on määrätty, tuomioistuimen on päätettävä, onko vakuustakavarikko pidettävä voimassa, kunnes sakko, vahingonkorvaus, hyvitys tai menetetyksi tuomittu rahamäärä on maksettu, sen perimiseksi on toimitettu ulosmittaus tai asiasta toisin määrätään.

Jos tuomioistuin 1 momentin nojalla päättää, että vahingonkorvauksen tai hyvityksen maksamisen turvaamiseksi määrätty vakuustakavarikko on pidettävä voimassa, se voi asettaa päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi tulemista laskettavan määräajan, jonka kuluessa täytäntöönpanoa on haettava uhalla, että vakuustakavarikko lakkaa olemasta voimassa.

Tuomioistuin saa syytteen taikka vahingonkorvausta, hyvitystä tai menettämisseuraamusta koskevan vaatimuksen hylätessään määrätä vakuustakavarikon pidettäväksi voimassa, kunnes ratkaisu tulee lainvoimaiseksi.

8 §

Vakuustakavarikosta päättäminen vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta

Jos joku on vieraan valtion tuomioistuimen päätöksellä rikoksen johdosta tuomittu menettämään rahamäärä tai jos voidaan aiheellisesti olettaa, että joku tuomitaan vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa rikoksen johdosta menettämään rahamäärä, saadaan hänen omaisuuttaan panna kyseisen vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä vakuustakavarikkoon. Vaatimuksen omaisuuden panemisesta vakuustakavarikkoon voi tehdä pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Vakuustakavarikosta 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa päättää sen paikkakunnan käräjäoikeus, missä vastaajalla on omaisuutta, joka voidaan panna vakuustakavarikkoon, tai missä asian käsittely muuten voi tarkoituksenmukaisesti tapahtua. Kun tuomioistuin päättää panna omaisuutta vakuustakavarikkoon, sen on samalla asetettava määräaika, jonka vakuustakavarikko on voimassa. Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen viimeistään viikkoa ennen määräajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää tätä aikaa. Tuomioistuimen on otettava määräajan pidentämistä koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa.

Vakuustakavarikosta on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä 1—3 §:ssä, 4 §:n 1 momentissa sekä 9 ja 10 §:ssä sekä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa (4/1994) säädetään.

Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen, omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa tarkoitetun jäädyttämispyynnön osalta noudatetaan 1—3 momentin sijasta, mitä mainitussa laissa säädetään.

9 §

Muutoksenhaku

Vakuustakavarikkoa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa erikseen. Valitus ei estä omaisuuden panemista vakuustakavarikkoon tai pitämistä vakuustakavarikossa, ellei valitusta käsittelevä tuomioistuin toisin määrää. Kumotessaan vakuustakavarikon tai väliaikaisen vakuustakavarikon tuomioistuin saa määrätä vakuustakavarikon pidettäväksi voimassa, kunnes ratkaisu tulee lainvoimaiseksi.

10 §

Toimenpiteen täytäntöönpano

Vakuustakavarikon ja väliaikaisen vakuustakavarikon täytäntöönpanosta on soveltuvin osin voimassa, mitä ulosottokaaren 8 luvussa säädetään turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanosta. Mainitun luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta ei tarvitse kuitenkaan asettaa siitä vahingosta, joka vakuustakavarikosta tai väliaikaisesta vakuustakavarikosta saattaa aiheutua vastaajalle, ellei tuomioistuin erityisestä syystä velvoita asianomistajaa asettamaan vakuutta määrätessään vakuustakavarikon tälle tulevan vahingonkorvauksen tai hyvityksen maksamisen turvaamiseksi.

Tuomioistuin voi vakuustakavarikon määrätessään samalla antaa tarkempia määräyksiä sen täytäntöönpanosta.

11 §

Vahingonkorvausvastuu ja kulujen korvaaminen

Vakuustakavarikosta ja väliaikaisesta vakuustakavarikosta aiheutuneen vahingon ja asiassa aiheutuneiden kulujen korvaamisessa noudatetaan soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 11 §:ää.

7 luku

Takavarikoiminen ja asiakirjan jäljentäminen

1 §

Takavarikoimisen edellytykset

Esine, omaisuus tai asiakirja voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että:

- 1) sitä voidaan käyttää todisteena rikosasiasa;
- 2) se on rikoksella joltakulta viety; tai
- 3) se tuomitaan menetetyksi.

Mitä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään, koskee myös tietoa, joka on teknisessä laitteessa tai muussa vastaavassa tietojärjestelmässä taikka sen tallennusalueella (*data*). Tässä luvussa asiakirjasta säädettyä sovelletaan myös datan muodossa olevaan asiakirjaan.

Tässä luvussa esineestä säädettyä sovelletaan myös aineeseen. Esineestä voidaan irrottaa osa takavarikoitavaksi todisteena käyttämistä varten, jos tutkintatoimenpidettä ei voida muuten suorittaa ilman suuria vaikeuksia.

2 §

Asiakirjan jäljentäminen

Asiakirjan takavarikoiminen 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti todisteena käytettäväksi on korvattava sen jäljentämisellä, jos jäljennös on riittävä todistelun luotettavuuden kannalta.

Asiakirja on jäljennettävä ilman aiheutonta viivytystä sen haltuunottamisen jälkeen. Jäljentämisen jälkeen asiakirja on viipymättä palautettava sille, jolta se on otettu haltuun.

Jos asiakirjaa ei voida viivytyksettä jäljentää asiakirjan tai asiakirja-aineiston laadun tai laajuuden vuoksi, asiakirja on takavarikoitava.

3 §

*Läheisiin henkilöihin sekä vaitiolovelvollisuu-
teen ja -oikeuteen liittyvät takavarikoimis- ja
jäljentämiskiellot*

Rikoksesta epäillyn tai häneen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 20 §:ssä tarkoitettu suhteessa olevan henkilön hallusta ei saa takavarikoida tai jäljentää todisteena käytettäväksi asiakirjaa, joka sisältää epäillyn ja sanotun henkilön taikka mainitussa suhteessa epäiltyyn olevien henkilöiden välisen viestin. Tällaisen asiakirjan saa kuitenkin takavarikoida tai jäljentää, jos tutkittavana olevasta rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.

Asiakirjaa ei saa takavarikoida tai jäljentää todisteena käytettäväksi, jos sen voidaan olettaa sisältävän sellaista, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa todistaa oikeudenkäynnissä tai mainitun luvun 24 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilö saa kieltäytyä kertomasta, ja asiakirja on edellä tarkoitetun henkilön tai sen hallussa, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus tai -oikeus on säädetty.

Asiakirja saadaan kuitenkin 2 momentin estämättä takavarikoida tai jäljentää, jos henkilö voidaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 3 momentin nojalla velvoittaa todistamaan tai 24 §:n 4 momentin nojalla velvoittaa vastaamaan kysymykseen ja jos tutkittavana on tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu rikos.

Asiakirja saadaan 1 ja 2 momentin estämättä pitää takavarikoituna tai jäljennettynä, jos sen irrottaminen muusta takavarikon kohteesta ei ole mahdollista.

4 §

*Telekuunteluun, televalvontaan ja tukiasema-
tietoihin liittyvät takavarikoimis- ja jäljentämis-
kiellot*

Viestintämarkkinalain (393/2003) 2 §:n 21 kohdassa tarkoitetun teleyrityksen (*teleyritys*) tai sähköisen viestinnän tietosuojalain

(516/2004) 2 §:n 11 kohdassa tarkoitetun yhteisötilaajan (*yhteisötilaaja*) hallusta ei saa takavarikoida tai jäljentää asiakirjaa tai dataa, joka sisältää tämän lain 10 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun viestiin liittyviä tietoja taikka mainitun luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tunnistamistietoja tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tukiasematietoja.

Poikkeuksesta 1 momentissa tarkoitettuun takavarikoimiskieltoon säädetään 10 luvun 4 §:n 1 momentissa.

5 §

Lähetysten takavarikoiminen ja jäljentäminen

Rikoksesta epäillylle tarkoitettu tai häneltä lähtöisin oleva kirje, paketti tai muu vastaava lähetys saadaan ennen sen saapumista vastaanottajalle takavarikoida tai jäljentää, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta ja lähetys voidaan tämän lain mukaan takavarikoida tai jäljentää vastaanottajan hallusta.

Jos takavarikoidun tai jäljennetyn lähetysten sisältö voidaan rikoksen selvittämistä haittaamatta ilmoittaa kokonaan tai osittain vastaanottajalle, lähetys tai muu selvitys sen sisällöstä on toimitettava hänelle viipymättä.

6 §

Lähetysten pysäyttäminen takavarikoimista tai jäljentämistä varten

Jos on syytä olettaa, että kirje, paketti tai muu vastaava lähetys, joka voidaan takavarikoida tai jäljentää, on tulossa postitoimistoon, rautateiden liikennepaikkaan tai lähetysten kuljetusta ammatikseen liikennöinnin yhteydessä tai muuten harjoittavan toimipaikkaan taikka on jo siellä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa määrätä lähetysten pidettäväksi postitoimistossa, liikennepaikassa tai toimipaikassa, kunnes takavarikoiminen tai jäljentäminen on ehditty suorittaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu määräys annetaan enintään yhden kuukauden määräajaksi, joka alkaa siitä, kun postitoimiston, liikennepaikan tai toimipaikan esimies on saanut tiedon määräyksestä. Lähetystä ei saa ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen lupaa luovuttaa muulle kuin hänelle tai hänen määräämälleen henkilölle.

Postitoimiston, liikennepaikan tai toimipaikan esimiehen on heti ilmoitettava määräyksen antajalle lähetysten saapumisesta. Tämän on ilman aiheetonta viivytystä päätettävä lähetysten takavarikoimisesta tai jäljentämisestä.

7 §

Takavarikoimisesta ja asiakirjan jäljentämisestä päättävä viranomainen

Takavarikoimisesta tai asiakirjan jäljentämisestä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Tuomioistuimien saa päättää siitä syytettä käsitellessään.

8 §

Haltuunottaminen takavarikoimista ja asiakirjan jäljentämistä varten

Poliisimies saa rikoksesta epäillyn kiinnittämisen tai etsinnän yhteydessä ottaa haltuunsa esineen, omaisuuden tai asiakirjan takavarikoimista tai jäljentämistä varten ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräystäkin. Poliisimies saa tehdä sen ilman määräystä muissakin tapauksissa, jos asia ei siedä viivytystä.

Haltuunottamisesta on viipymättä ilmoitettava pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle, jonka on ilman aiheetonta viivytystä päätettävä, onko esine, omaisuus tai asiakirja takavarikoitava tai onko asiakirja jäljennettävä. Poliisimies voi ilmoitusta tekemättä välittömästi palauttaa haltuunottamisen kohteen, jos on käynyt ilmi, että takavarikoimisen tai jäljentämisen edellytyksiä ei kuitenkaan ilmeisesti ole.

9 §

Ilmoitus haltuunottamisesta

Esineen, omaisuuden tai asiakirjan haltuunottamisesta takavarikoimista tai jäljentämistä varten on viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona esine, omaisuus tai asiakirja on otettu haltuun, jos hän ei ole ollut paikalla haltuunoton tapahtuessa. Tarvittaessa haltuunottamisesta on ilmoitettava muullekin henkilölle, jonka esineestä, omaisuudesta tai asiakirjasta on kyse. Siitä on ilmoitettava myös kirjeen, paketin tai muun vastaavan lähetyksen vastaanottajalle ja lähettäjälle, jos heidän osoitteensa on tiedossa.

Ilmoituksen tekemistä voidaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksellä siirtää enintään viikko haltuunottamisesta, jos tärkeä tutkinnallinen syy sitä vaatii. Sen jälkeen tuomioistuimella saa mainitun virkamiehen pyynnöstä päättää ilmoituksen siirtämisestä enintään kaksi kuukautta kerrallaan. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viipymättä esitutkinnan päätyttyä. Määräajan pidentämistä koskeva pyyntö on tehtävä tuomioistuimelle viimeistään viikkoa ennen määräajan päättymistä. Tuomioistuimen on otettava määräajan pidentämistä koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa.

10 §

Rekisteri-ilmoitus

Toimenpiteestä päättäneen viranomaisen on tehtävä takavarikoimisesta ja takavarikon kumoamisesta ulosottokaaren 4 luvun 33 §:ssä tarkoitettu rekisteri-ilmoitus, jos takavarikon kohteena on mainitussa pykälässä tarkoitettu esine tai omaisuus.

11 §

Eräiden asiakirjojen avaaminen ja tutkiminen

Takavarikoidun tai takavarikoimista varten haltuunotetun suljetun kirjeen tai muun suljetun yksityisen asiakirjan saa avata vain tutkinnanjohtaja, syyttäjä tai tuomioistuin taikka tutkinnanjohtajan määräyksestä poliisimies.

Datan muodossa olevan asiakirjan avaamisessa saa tarvittaessa tutkinnanjohtajan päätöksellä avustaa toimenpiteen kohteena olevan tietojärjestelmän tai sen tallennusalan asiantuntija.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden ja tuomioistuimen lisäksi avattua yksityistä asiakirjaa saa tarkastella vain tutkittavana olevan rikoksen tutkija sekä tutkinnanjohtajan, syyttäjän tai tuomioistuimen osoituksen mukaan asiantuntija tai muu henkilö, jota käytetään apuna rikoksen selvittämisessä tai jota muuten kuullaan asiassa.

12 §

Pöytäkirja

Esineen, omaisuuden ja asiakirjan takavarikoimisesta sekä asiakirjan jäljentämisestä on ilman aiheetonta viivytystä laadittava pöytäkirja. Siinä on riittävästi mainittava takavarikoimisen tai jäljentämisen tarkoitus, selostettava takavarikoimiseen tai jäljentämiseen johtanut menettely, yksilöitävä takavarikon kohde tai jäljennetty asiakirja sekä ilmoitettava oikeudesta saatua takavarikko tai jäljentäminen tuomioistuimen tutkittavaksi.

Jäljennös pöytäkirjasta on viivytyksettä toimitettava sille, jonka esine, omaisuus tai asiakirja on takavarikoitu tai jäljennetty. Pöytäkirjan jäljennöstä ei toimiteta sinä aikana, jona ilmoitus haltuunottamisesta on siirretty 9 §:n 2 momentin nojalla.

13 §

Takavarikon kohteen säilyttäminen

Takavarikon toimittajan on otettava takavarikoitu esine, omaisuus ja asiakirja haltuunsa tai pantava se varmaan säilöön.

Takavarikon kohde voidaan jättää haltijalleen, jollei se vaaranna takavarikon tarkoitusta. Haltijaa on tällöin kiellättävä luovuttamasta, hukkaamasta ja hävittämästä kohdetta. Kohde on myös tarvittaessa merkittävä siten, että se selvästi havaitaan takavarikoiduksi. Haltijaa voidaan kieltää käyttämästä kohdetta.

Takavarikon kohde on säilytettävä sellaisenaan ja sitä on hoidettava huolellisesti. Poliisilaitoksen päällikkö tai poliisin valtakunnallisen yksikön päällikkö voi määrätä kohteen myytäväksi heti, kun ilmenee, että se on helposti pilaantuva, pian häviävä, arvoltaan nopeasti aleneva tai erittäin kallishoitoinen. Todistelutarkeitukseen takavarikoidulle kohteelle saadaan tehdä kokeita, jos se on tarpeen rikoksen selvittämiseksi.

14 §

Takavarikon kumoaminen

Takavarikko on kumottava niin pian kuin se ei ole enää tarpeen.

Takavarikko on kumottava myös, jos syytetty sen perusteena olevasta rikoksesta ei nosteta neljässä kuukaudessa esineen, omaisuuden tai asiakirjan takavarikoimisesta. Tuomioistuimien voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen pyynnöstä pidentää määräaika enintään neljä kuukautta kerrallaan, jos takavarikoimisen edellytykset ovat edelleen olemassa eikä takavarikon voimassapitäminen takavarikoimisen peruste ja takavarikosta aiheutuva haitta huomioon ottaen ole kohtuutonta. Kysymyksessä olevan rikosasian laatuun ja selvittämiseen liittyvien erityisten syiden vuoksi määräaika voidaan pidentää enintään vuosi kerrallaan tai päättää, että takavarikko on voimassa toistaiseksi. Takavarikko voidaan määrätä toistaiseksi voimassa olevaksi myös, jos sen kohteena olevan esineen, omaisuuden tai asiakirjan hallussapito on kielletty.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu pyyntö on esitettävä viimeistään viikkoa ennen määräajan päättymistä. Tuomioistuimen on otettava määräajan pidentämistä koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja ratkaistava se määräajan kuluessa. Sellaiselle henkilölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Asia voidaan kuitenkin ratkaista sanottua henkilöä kuulematta, jollei häntä tavoiteta.

15 §

Takavarikon tai jäljentämisen saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi

Sen vaatimuksesta, jota asia koskee, tuomioistuimen on päätettävä, onko takavarikko pidettävä voimassa tai onko asiakirjan jäljennös säilytettävä käytettäväksi todisteena. Voimassa pitämisen tai säilyttämisen edellytyksenä on, että takavarikoimisen tai jäljentämisen edellytykset ovat edelleen olemassa. Lisäksi takavarikon voimassa pitäminen ei saa olla takavarikoimisen peruste ja takavarikosta aiheutuva haitta huomioon ottaen kohtuutonta. Tuomioistuin voi vaatimuksesta päättää myös, että asiakirja on takavarikossa pitämisen asemesta jäljennettävä.

Ennen syytteen käsittelemisen alkamista tehty 1 momentissa tarkoitettu vaatimus on otettava käsiteltäväksi viikon kuluessa sen saapumisesta tuomioistuimelle. Sen käsittelemisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vangitsemisvaatimuksen käsittelemisestä 3 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetään. Takavarikkoa tai asiakirjan jäljennöksen säilyttämistä ei kuitenkaan tarvitse ottaa uudelleen käsiteltäväksi aikaisemmin kuin kahden kuukauden kuluttua asian edellisestä käsittelystä. Sellaiselle henkilölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Asia voidaan kuitenkin ratkaista sanottua henkilöä kuulematta, jollei häntä tavoiteta.

16 §

Asiakirjan jäljennöksen hävittäminen

Jos 2 §:n nojalla valmistettu asiakirjan jäljennös osoittautuu tarpeettomaksi tai jos tuomioistuin päättää, että sitä ei säilytetä käytettäväksi todisteena, jäljennös on hävitettävä. Hävittämistä voidaan lykätä, kunnes tuomioistuimen ratkaisu on tullut lainvoimaiseksi.

17 §

Takavarikon kumoamisesta ja asiakirjan jäljennöksen säilyttämättä jättämisestä päättävä viranomainen

Takavarikon kumoamisesta ja asiakirjan jäljennöksen säilyttämättä jättämisestä todisteeksi päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Syyteharkinnan aikana päätöksen saa tehdä vain syyttäjä paitsi, jos kysymys on ainoastaan takavarikoidun esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttamisesta siihen oikeutetulle.

Tuomioistuin määrää takavarikon kumoamisesta tai asiakirjajäljennöksen säilyttämättä jättämisestä, jos se on päättänyt takavarikoimisesta tai asiakirjan jäljentämisestä taikka jos oikeudenkäynnissä on esitetty takavarikoituun esineeseen, omaisuuteen tai asiakirjaan kohdistuva vaatimus.

18 §

Esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttamisen lykkääminen

Kumotessaan takavarikon tai määrätessään, että takavarikkoa ei ole enää pidettävä voimassa, tuomioistuin saa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta määrätä, että takavarikoitua esinettä, omaisuutta tai asiakirjaa ei palauteta siihen oikeutetulle ennen tuomioistuimen samalla asettaman määräajan kulumista tai tuomioistuimen ratkaisun tulemistä lainvoimaiseksi.

19 §

Uudelleen takavarikoiminen tai jäljentäminen

Jos takavarikko on kumottu tai jos on päätetty, että asiakirjan jäljennöstä ei säilytetä käytettäväksi todisteena, ratkaisun tehnyt viranomainen saa määrätä esineen, omaisuuden tai asiakirjan pantavaksi uudelleen takavarikkoon tai muuttaa asiakirjan jäljennöstä koskevaa ratkaisuaan. Edellytyksenä on aikaisemman ratkaisun jälkeen tietoon tullut asiaan vaikuttava seikka.

Tuomioistuimessa asia käsitellään pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta noudattaen soveltuvin osin 15 §:n 2 momenttia.

20 §

Takavarikon voimassaolosta päättäminen syyte-asiaa ratkaistaessa

Tuomioistuimen on syyteasian ratkaistessaan päätettävä, onko takavarikko edelleen pidettävä voimassa, kunnes menettämisseuraamus pannaan täytäntöön tai asiasta toisin määrätään.

21 §

Takavarikosta päättäminen vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta

Esine, omaisuus, asiakirja tai data voidaan vieraan valtion viranomaisen pyynnöstä takavarikoida, jos se voi olla todisteena pyynnön esittäneen valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa rikosasiassa tai se on rikoksella joltakulta viety. Esine, omaisuus tai asiakirja voidaan takavarikoida, jos se on vieraan valtion tuomioistuimen antamalla päätöksellä määrätty rikoksen johdosta menetetyksi taikka jos voidaan aiheellisesti olettaa, että esine tullaan määräämään rikoksen johdosta menetetyksi vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa.

Takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen on viikon kuluessa päätöksestä saatettava takavarikoimista koskeva päätös sen paikkakunnan käräjäoikeuden vahvistettavaksi, missä takavarikoiminen on suoritettu. Vahvistamisesta päättävän tuomioistuimen on samalla määrättävä takavarikon voimassaoloaika. Tuomioistuin saa takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen ennen takavarikon voimassaoloajan päättymistä tekemästä pyynnöstä pidentää kyseistä aikaa. Takavarikosta voi päättää myös rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 66 §:n 2 momentissa tai rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjois-

maiden välillä annetun lain (1383/2007) 63 §:n 2 momentissa tarkoitettua asiaa käsittelevä tuomioistuin. Syyttäjän on tarvittaessa ilmoitettava takavarikkopäätöksestä takavarikkoasiasia aiemmin käsitelleelle viranomaiselle.

Jos esine, omaisuus tai asiakirja on takavarikoitu käytettäväksi todisteena vieraan valtion viranomaisen käsiteltävänä olevassa rikosasiassa, voi tuomioistuin takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen pyynnöstä päättää, että takavarikon kohde saadaan tarvittaessa luovuttaa pyynnön esittäneen vieraan valtion viranomaiselle velvoituksin, että kohde on palautettava sen jälkeen, kun sitä ei enää tarvita todisteena asiassa. Tuomioistuin voi kuitenkin määrätä, että esinettä, omaisuutta tai asiakirjaa ei tarvitse palauttaa, jos palauttaminen olisi selvästi epätarvikkeenmukaista.

Tämän pykälän mukaisesta takavarikosta on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä tämän luvun 1—13 §:ssä, 14 §:n 1 momentissa, 15, 17 ja 22 §:ssä, 23 §:n 3 ja 4 momentissa sekä 25 §:ssä ja 3 luvun 1 §:n 2 momentissa sekä 5 ja 6 §:ssä sekä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa säädetään. Tämän luvun asiakirjajäljennöksiä koskevia säännöksiä saadaan soveltaa, jos se on oikeusapupyynnön tai oikeusavun antamista koskevien säännösten mukaan mahdollista.

Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen, omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa tarkoitetun jäädyttämispyynnön osalta noudatetaan 1, 2 ja 4 momentin sijasta, mitä mainitussa laissa säädetään. Tällaisessa tapauksessa tuomioistuimelle tehtävän 3 momentissa tarkoitetun pyynnön voi esittää esitutkintaviranomainen tai syyttäjä.

Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen todisteiden luovuttamismääräyksen osalta 2 ja 3 momentissa tarkoitettu pyyntö tehdään eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta an-

netun lain (729/2010) 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulle tuomioistuimelle.

22 §

Muutoksenhaku

Takavarikkoa tai asiakirjan jäljennöstä koskevasta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa erikseen. Valitus ei estä takavarikoimista tai asiakirjan jäljentämistä.

Takavarikon voimassaoloajan pidentämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

23 §

Takavarikoidun esineen, omaisuuden tai asiakirjan palauttaminen

Jos syyteasian käsittelyn yhteydessä useat vaativat takavarikoitua palautettavaa esinettä, omaisuutta tai asiakirjaa itselleen, tuomioistuimen on määrättävä, että riita paremmasta oikeudesta käsitellään erikseen riita-asiaain oikeudenkäynnistä säädettyssä järjestyksessä. Tuomioistuimen on samalla määrättävä, minkä ajan kuluessa kanne on nostettava. Tuomioistuin voi kuitenkin tutkia parempaa oikeutta koskevan kysymyksen syyteasian käsittelyn yhteydessä, jollei tutkiminen viivytä asian käsittelyä.

Jos syytetä ei nosteta ja jos useat vaativat takavarikoitua palautettavaa esinettä, omaisuutta tai asiakirjaa itselleen, pidättämiseen oikeutettu virkamies voi asettaa 1 momentissa tarkoitetun määräajan kanteen nostamista varten. Omaisuus on tuomioistuimen tai pidättämiseen oikeutetun virkamiehen asetettua määräajan pidettävä poliisin hallussa, kunnes parempaa oikeutta koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai hallussapito on ennen sitä osoittautunut muuten tarpeettomaksi. Jollei kannetta sanotussa ajassa nosteta, omaisuuden suhteen saadaan menetellä 3 momentissa säädetyllä tavalla.

Jos takavarikoitu esine, omaisuus tai asiakirja on takavarikon kumoamisen jälkeen palautettava omistajalleen tai muulle henkilölle, jolla on siihen oikeus, eikä tämä nouda takavarikon kohdetta kolmen kuukauden kuluessa poliisin ilmoi-

tuksesta, esineen, omaisuuden tai asiakirjan omistusoikeus siirtyy valtiolle tai kohteen ollessa löytötavara esineen löytäjälle löytötavaralaissa (778/1988) säädetyllä tavalla.

Jos palautettavan esineen, omaisuuden tai asiakirjan omistaja tai muu henkilö, jolla on siihen oikeus, ei ole poliisin tiedossa, poliisin on selvitettävä kysymystä mahdollisuuksien mukaan. Tarvittaessa on käytettävä julkista kuulutusta. Jos kukaan ei vaadi takavarikon kohdetta itselleen kuuden kuukauden kuluessa kuuluttamisesta, esine siirtyy valtiolle tai kohteen ollessa löytötavara esineen löytäjälle löytötavaralaissa säädetyllä tavalla. Tarkemmat määräykset kuuluttamisesta antaa Poliisihallitus.

24 §

Takavarikoimisen sijasta suoritettava toimenpide

Vähäarvoinen esine tai esine, jonka hallussapito on rangaistavaa, voidaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksellä takavarikoimisen sijasta hävittää, ottaa valtion käyttöön tai myydä, jos esine ilmeisesti tuomittaisiin valtiolle menetetyksi eikä sitä tarvita oikeudenkäynnissä todisteena.

Syyttäjä voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen, jos hän on tehnyt oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla syyttämättäjäättämisspäättöksen ja jos esine ilmeisesti tuomittaisiin valtiolle menetetyksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu toimenpide on tehtävä todistettavasti ja siitä on viipymättä ilmoitettava sille, jolta tai jonka luona esine on otettu haltuun, jos hän ei ole ollut paikalla esinettä haltuun otettaessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen ja asianosaisen oikeuteen saada korvausta sovelletaan soveltuvin osin sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 4 luvun

säännöksiä. Toimenpiteestä on laadittava pöytäkirja tai tehtävä merkintä muuhun asiakirjaan.

25 §

Viittaussäännös

Tämän luvun säännösten lisäksi on noudatettava, mitä takavarikosta ja takavarikoimisen sijasta tapahtuvasta hävittämisestä erikseen laissa säädetään.

8 luku

Etsintä

Paikkaan kohdistuva etsintä

1 §

Määritelmät

Tämän luvun mukaisia paikkaan kohdistuvia etsintöjä ovat kotietsintä, joka voi olla yleinen tai erityinen kotietsintä, sekä paikanetsintä.

Yleisellä kotietsinnällä tarkoitetaan rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettua kotirauhan suojaamassa paikassa toimitettavaa etsintää.

Erityisellä kotietsinnällä tarkoitetaan etsintää sellaisessa tilassa, jossa etsinnän kohteeksi on syytä olettaa joutuvan tietoa, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö ei saa todistaa oikeudenkäynnissä tai josta mainitun luvun 24 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu henkilö saa kieltäytyä kertomasta ja johon ei tämän lain 7 luvun 3 §:n nojalla saa kohdistaa takavarikkoa tai asiakirjan jäljentämistä.

Paikanetsinnällä tarkoitetaan etsintää, joka toimitetaan muussa kuin 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa paikassa, vaikka siihen ei ole yleistä pääsyä tai yleinen pääsy siihen on rajoitettu tai estetty etsinnän toimittamisajankohtana, taikka jonka kohteena on kulkuneuvo.

2 §

Kotietsinnän edellytykset

Yleinen tai erityinen kotietsintä saadaan toimittaa rikoksesta epäillyn hallinnassa olevassa paikassa, jos:

1) on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta, tai jos selvittettävänä ovat yhteisösakon tuomitsemiseen liittyvät seikat; ja

2) etsinnässä voidaan olettaa löytyvän tutkittavana olevaan rikokseen liittyvä:

a) 7 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu takavarikoitava esine, omaisuus, asiakirja tai tieto;

b) 7 luvun 2 §:n nojalla jäljennettävä asiakirja;

c) vakuustakavarikkoon määrättävä omaisuus; tai

d) seikka, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä.

Paikassa, joka ei ole rikoksesta epäillyn hallinnassa, saadaan kotietsintä toimittaa vain, jos rikos on tehty siellä tai epäilty on otettu siellä kiinni taikka jos muuten voidaan erittäin pätevin perustein olettaa, että etsinnässä löytyy 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka.

3 §

Yleinen kotietsintä henkilön löytämiseksi

Yleinen kotietsintä saadaan toimittaa esitutkintaan noudettavan, kiinni otettavan, pidätettävän tai vangittavan, tuomioistuimeen tuotavan tai sinne rikosasian vastaajaksi haastettavan taikka henkilönkatsastukseen toimitettavan löytämiseksi hänen hallinnassaan olevassa paikassa.

Yleinen kotietsintä saadaan toimittaa muualla kuin etsittävän henkilön hallinnassa olevassa paikassa vain, jos etsittävän henkilön voidaan erittäin pätevin perustein olettaa olevan siellä.

4 §

Paikanetsinnän edellytykset

Paikanetsintä saadaan toimittaa esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyin edellytyksin ja 3 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön löytämiseksi.

5 §

Läsnäolo kotietsinnässä

Kotietsinnässä tulee mahdollisuuksien mukaan olla paikalla etsinnän toimittajan nimeämä todistaja.

Sille, jonka luona kotietsintä toimitetaan, tai hänen poissa ollessaan jollekin paikassa asuvalle, työskentelevälle tai muuten luullisesti oleskelevalle on varattava tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja. Tilaisuutta ei tarvitse varata, jos se viivyttäisi toimitusta merkittävästi. Jollei kukaan mainituista henkilöistä eikä heidän kutsumansa todistaja ole ollut toimituksessa läsnä, kotietsinnästä sekä 6 §:n mukaisesta oikeudesta saada pyynnöstä etsintäpäätöksen jäljennös ja 19 §:n mukaisesta oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös on viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona etsintä on toimitettu.

Etsinnän toimittaja saa käyttää kotietsinnässä apunaan asianomistajaa, hänen asiamiestään, asiantuntijaa tai muuta henkilöä, joka voi antaa etsinnän tarkoituksen saavuttamiseksi välttämättömiä tietoja. Etsinnän toimittajan on kuitenkin valvottava, ettei kyseinen henkilö saa salassa pidettävistä ja muista seikoista enempää tietoa kuin on välttämätöntä.

Erityistä kotietsintää ei saa toimittaa ilman etsintävaltuutetun läsnäoloa.

6 §

Menettely kotietsinnässä

Kotietsintää aloitettaessa on paikalla olevalle 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle kerrottava etsinnän tarkoitus ja annettava etsintä-

päätöksen jäljennös. Jos kirjallista etsintäpäätöstä ei vielä ole, henkilölle on ilmoitettava oikeudesta saada pyynnöstä päätöksen jäljennös.

Kotietsinnässä on noudatettava etsintäpäätöksen määräyksiä. Etsintä on toimitettava niin, että siitä ei aiheudu haittaa tai vahinkoa enempää kuin on välttämätöntä. Etsinnän kohteena oleva tila saadaan tarvittaessa avata voimakeinoja käyttäen. Avattu tila on etsinnän päätyttyä suljettava sopivalla tavalla.

Kotietsinnän toimittamispaikalla oleva henkilö saadaan poistaa paikalta, jos poistaminen on välttämätöntä sen vuoksi, että hän käyttäytymisellään haittaa etsinnän toimittamista tai vaarantaa sen tarkoituksen toteutumisen.

Kotietsintää ei saa ilman erityistä syytä toimittaa kello 22:n ja 7:n välisenä aikana.

7 §

Etsintävaltuutettu

Erityistä kotietsintää varten on määrättävä etsintävaltuutettu huolehtimaan siitä, että takavarikko tai asiakirjan jäljentäminen ei kohdistu 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tietoon.

8 §

Etsintävaltuutetun kelpoisuusvaatimukset

Etsintävaltuutetuksi on määrättävä suostumuksensa perusteella asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut muu henkilö, joka asiantuntemuksensa ja käytännön kokemuksensa perusteella on etsinnän kohde huomioon ottaen sopeutunut toimimaan etsintävaltuutettuna kyseessä olevassa tapauksessa. Etsintävaltuutetuksi ei saa määrätä henkilöä, joka on epäiltynä, syytteessä tai tuomittu rikoksesta, joka on omiaan vähentämään hänen luotettavuuttaan etsintävaltuutetun tehtävässä.

Etsintävaltuutetun yksittäistapaukseen liittyvien kelpoisuusvaatimusten osalta noudatetaan soveltuvin osin, mitä esitutkintalain (/) 11 luvun 3 §:ssä säädetään avustajan kelpoisuusvaatimuksista.

Etsintävaltuutettu ei saa ilman hänet määränneen viranomaisen lupaa asettaa toista sijaansa. Hänelle annettu määräys voidaan pätevästä syystä peruuttaa.

9 §

Etsintävaltuutetun velvollisuudet

Etsintävaltuutetun tehtävänä on huolellisesti ja ilman aiheutonta viivytystä valvoa sitä, että takavarikko tai asiakirjan jäljentäminen ei kohdistu 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tietoon. Etsintävaltuutetun on oltava läsnä erityistä kotietsintää toimitettaessa ja seurattava etsintätoimenpiteiden suorittamista.

Etsintävaltuutettu ja siihen tehtävään pyydetty eivät saa oikeudettomasti paljastaa seikkaa, josta he ovat tehtävänsä vuoksi tai siihen pyydettyä saaneet tiedon.

10 §

Etsintävaltuutetun palkkio ja korvaus

Etsintävaltuutetulle maksetaan valtion varoista palkkio ja korvaus noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeusapulain (257/2002) 17 ja 18 §:ssä säädetään avustajan palkkiosta ja korvauksesta.

Päätökseen, jolla etsintävaltuutetulle on määrätty palkkio tai korvaus, saa hakea muutosta. Muutosta haettaessa noudatetaan, mitä valittamisesta asianomaisen tuomioistuimen päätöksestä säädetään.

11 §

Etsintävaltuutetun käsityksen huomioon ottaminen

Erityisen kotietsinnän toimittajan on otettava asianmukaisesti huomioon etsintävaltuutetun käsitys tiedon soveltuvuudesta takavarikon tai asiakirjan jäljentämisen kohteeksi. Jos etsinnän yhteydessä takavarikoidaan, jäljennetään tai muuten otetaan haltuun aineistoa, jonka takavarikoimista, jäljentämisestä tai haltuunottamista etsintävaltuutettu on vastustanut, mainittua aineistoa ei saa enemmältä tutkia ja se on sinetöi-

tävä. Kiistanalainen aineisto on rajattava tavalla, joka on tarkoituksenmukainen tuomioistuin-käsittelyn kannalta ja riittävä vaitiolovelvollisuuden ja -oikeuden toteutumisen kannalta.

12 §

Sinetöidyn aineiston tuomioistuinkäsittely

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on viipymättä ja viimeistään kolmen päivän kuluttua 11 §:ssä tarkoitetusta sinetöimisestä saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi, saadaanko sinetöityä aineistoa tutkia tai hyödyntää. Asia saatetaan tuomioistuimessa vireille kirjallisella hakemuksella, jossa asia on selostettava riittävällä tarkkuudella ja johon on sinetöidyn aineiston lisäksi liitettävä 19 §:ssä tarkoitettu pöytäkirja.

Sinetöityä aineistoa koskevasta asiasta päättää syyteasiassa toimivaltainen tuomioistuin. Ennen syytteen nostamista asiasta saa päättää myös se käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä etsinnän kohteena ollut paikka sijaitsee. Asiaa käsitellessään käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

Tuomioistuimen on otettava sinetöityä aineistoa koskeva asia käsiteltäväksi viipymättä ja viimeistään seitsemän päivän kuluttua asian saapumisesta tuomioistuimeen. Tuomioistuimen on varattava etsintävaltuutetulle ja sille, jota asia muuten koskee, tilaisuus tulla kuulluiksi. Asia voidaan kuitenkin ratkaista mainittuja henkilöitä kuulematta, jollei heitä tavoiteta.

Tuomioistuimen on päätettävä siitä, voidaan-ko aineisto tai sen osa takavarikoida tai jäljentää. Sinetöityä aineistoa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa erikseen. Jos tuomioistuimen päätöksestä valitetaan, valituksen kohteena oleva aineisto on pidettävä sinetöitynä, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

13 §

Yksityisen asiakirjan avaaminen ja tutkiminen

Kotietsinnässä löydetyn yksityisen asiakirjan avaamisesta ja tutkimisesta on voimassa, mitä 7 luvun 11 §:ssä säädetään. Erityisessä kotietsinnässä asiakirjaa saa kuitenkin tarkastella vain etsintävaltuutettu.

14 §

Paikanetsinnässä sovellettavat säännökset

Jos paikanetsintä kohdistuu paikkaan, johon ei ole yleistä pääsyä tai johon yleinen pääsy on rajoitettu tai estetty etsinnän toimittamisajan-kohtana, etsinnässä noudatetaan soveltuvin osin 5, 6, 13, 16 ja 19 §:ää.

15 §

Paikkaan kohdistuvasta etsinnästä päättäminen

Yleisestä kotietsinnästä ja paikanetsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Erityisestä kotietsinnästä ja etsintävaltuutetun määräämisestä päättää tuomioistuin.

Jos yleisessä kotietsinnässä tai paikanetsinnässä ilmenee, että etsintä kohdistuu 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tietoon, tai jos erityinen kotietsintä on välttämätöntä toimittaa kiireellisesti, pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää erityisen kotietsinnän toimittamisesta ja etsintävaltuutetun määräämisestä.

Poliisimies saa ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä toimittaa yleisen kotietsinnän tai paikanetsinnän henkilön löytämiseksi tai sellaisen esineen takavarikoimiseksi, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen tekemisestä verekseltään. Poliisimies voi ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä toimittaa yleisen kotietsinnän ja paikanetsinnän myös silloin, kun etsinnän välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä.

16 §

Kotietsintäpäätös

Kotietsintäpäätöksessä on mahdollisuuksien mukaan ja riittävällä tarkkuudella yksilöitävä:

- 1) etsinnän kohteena olevat tilat;
- 2) ne seikat, joiden perusteella etsinnän edellytysten katsotaan olevan olemassa;
- 3) se, mitä etsinnällä pyritään löytämään; ja
- 4) mahdolliset erityiset etsinnän rajoitukset.

Asian kiireellisyys sen edellyttäessä pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätös saada kirjata etsinnän toimittamisen jälkeen.

17 §

Erityistä kotietsintää koskeva tuomioistuinkäsittely

Erityisestä kotietsinnästä päättää syyteasiasa toimivaltainen tuomioistuin. Ennen syytteen nostamista etsinnästä saa päättää myös se käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä etsinnän kohteena oleva paikka sijaitsee. Asiaa käsittelevä käräjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja.

Erityistä kotietsintää koskevan vaatimuksen esittää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Vaatimus on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä asiaan perehtyneen virkamiehen läsnä ollessa. Käsittely voidaan myös toteuttaa käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Asia ratkaistaan kuulematta henkilöä, jonka luona erityinen kotietsintä toimitettaisiin.

Erityistä kotietsintää koskevaan tuomioistuimen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa ilman määräaikaakaan päätöksestä. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

18 §

Kotietsinnän saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi

Sen vaatimuksesta, jonka luona kotietsintä on toimitettu, tuomioistuimen on todettava, ovatko kotietsinnän toimittamisen edellytykset olleet olemassa taikka onko kotietsinnässä menetelty 5 tai 6 §:n edellyttämällä tavalla. Vaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa kotietsinnän toimitamisesta tai siitä myöhemmästä ajankohdasta, jolloin vaatimuksen esittäjä on saanut tiedon etsinnän toimittamisesta.

Kotietsintää koskevan vaatimuksen käsittelemisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vangitsemisvaatimuksen käsittelemisestä 3 luvun 1 ja 3 §:ssä säädetään. Vaatimuksen esittäjälle ja pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tässä pykälässä tarkoitettua asiaa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa.

19 §

Pöytäkirja

Etsinnän toimittajan on ilman aiheutonta viivytystä laadittava kotietsinnästä pöytäkirja, jossa selostetaan etsintämenettely riittävällä tarkkuudella. Pöytäkirjaan on kirjattava tai liitettävä etsintävaltuutetun lausumat tarpeellisessa laajuudessa.

Pöytäkirjasta on pyynnöstä annettava jäljennös etsintävaltuutetulle ja sille, jonka luona etsintä on toimitettu. Tarvittaessa jäljennös on toimitettava myös muulle henkilölle, jota asia koskee.

Laite-etsintä

20 §

Laite-etsinnän määritelmä

Laite-etsinnällä tarkoitetaan tietokoneessa, telepäätelaitteessa tai muussa vastaavassa teknisessä laitteessa tai tietojärjestelmässä etsin-

nän toimittamishetkellä olevaan tietosisältöön kohdistettavaa etsintää.

Laite-etsintää ei saa kohdistaa luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta säädetään 10 luvussa.

21 §

Laite-etsinnän edellytykset

Laite-etsintä saadaan toimittaa, jos:

1) on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta, tai selvittävänä ovat yhteisösakon tuomitsemiseen liittyvät seikat; ja

2) etsinnässä voidaan olettaa löytyvän tutkittavana olevaan rikokseen liittyvä 7 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu takavarikoitava asiakirja tai tieto taikka 7 luvun 2 §:n nojalla jäljennettävä asiakirja.

Laite-etsintä voidaan toimittaa myös laitteen palauttamiseksi siihen oikeutetulle, jos on syytä olettaa, että se on rikoksella joltakulta viety.

Päätös paikkaan kohdistuvan etsinnän toimitamisesta saadaan ulottaa koskemaan myös etsinnän toimittamispaikassa olevaa teknistä laitetta tai tietojärjestelmää, jos kyseessä ei ole paikkaan kohdistuva etsintä henkilön löytämiseksi.

22 §

Laitteen haltuun ottaminen

Poliisimies saa ottaa teknisen laitteen haltuunsa laite-etsinnän toimittamista varten. Etsinnän jälkeen laite on ilman aiheutonta viivytystä palautettava sille, jonka hallusta se on otettu tai jolla muuten on siihen oikeus.

Jos laite-etsintää ei voida viivytyksettä toimittaa, laite on takavarikoitava.

23 §

Tietojärjestelmän haltijan tietojenantovelvollisuus

Tietojärjestelmän haltija, ylläpitäjä ja muu henkilö ovat velvollisia antamaan esitutkintaviranomaiselle tämän pyynnöstä laite-etsinnän toimittamiseksi tarpeelliset salasanat ja muut vastaavat tiedot. Pyyntöä on pyydettyessä annettava kirjallinen todistus sille, jolle pyyntö on esitetty.

Jos henkilö kieltäytyy antamasta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja, häntä voidaan kuulustella tuomioistuimessa esitutkintalain 7 luvun 9 §:ssä säädettyllä tavalla.

Edellä 1 momentissa säädetty ei koske rikoksesta epäiltyä eikä 7 luvun 3 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua, joka on oikeutettu tai velvollinen kieltäytymään todistamasta.

24 §

Datan säilyttämismääräys

Jos ennen laite-etsinnän toimittamista on syytä olettaa, että data, jolla voi olla merkitystä tutkittavana olevan rikoksen selvittämiseksi, häviää tai sitä muutetaan, pidättämiseen oikeutettu virkamies voi antaa datan säilyttämismääräyksen. Sillä määrätään dataa hallussaan tai määräysvallassaan pitävä, ei kuitenkaan rikoksesta epäiltyä, säilyttämään se muuttumattomana. Määräys voi koskea myös dataa, jonka voidaan olettaa tulevan laitteeseen tai tietojärjestelmään määräyksen antamista seuraavan kuukauden aikana. Määräyksestä on pyynnöstä annettava kirjallinen todistus, jossa yksilöidään määräyksen kohteena oleva data.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös tietojärjestelmän välityksellä siirrettyyn viestiin liittyvää tietoa viestin alkuperästä, määränpäätä, reitistä ja koosta sekä viestinnän ajankohdasta, kestosta, laadusta ja muista vastaavista seikoista.

Esitutkintaviranomaisella ei ole 1 momentissa tarkoitettun säilyttämismääräyksen nojalla oikeutta saada tietoonsa viestin, 2 momentissa

tarkoitettun tiedon tai muun tallennetun tiedon sisältöä. Jos 2 momentissa tarkoitettun viestin välittämiseen on osallistunut useampi palveluntarjoaja, esitutkintaviranomaisella on oikeus saada tietoonsa palveluntarjoajien tunnistamiseksi tarvittavat tiedot.

25 §

Datan säilyttämismääräyksen kesto

Datan säilyttämismääräys annetaan kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Määräys voidaan uudistaa rikoksen tutkinnan sitä edellyttäessä. Määräys on kumottava niin pian kuin se ei enää ole tarpeen.

26 §

Datan säilyttämismääräyksen salassapito

Datan säilyttämismääräyksen saanut on velvollinen pitämään määräyksen salassa.

Rangaistus säilyttämismääräystä koskevan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

27 §

Laite-etsinnän toimittaminen etäetsintänä

Rikostutkinnallisten tarkoituksenmukaisuussyiden tai asian kiireellisyyden sitä edellyttäessä laite-etsintä saadaan toimittaa etäetsintänä, jossa laite-etsintä toimitetaan käyttämättä etsinnän kohteena olevan henkilön luona tai hallussa olevaa laitetta.

28 §

Paikkaan kohdistuvaa etsintää koskevien säännösten soveltaminen

Kun laite-etsintä toimitetaan paikkaan kohdistuvan etsinnän yhteydessä, sovelletaan viimeksi mainitun toimittamista koskevia säännöksiä. Muissa tapauksissa läsnäolon, menettelyn,

etsintävaltuutetun, asiakirjan avaamisen ja tutkimisen sekä pöytäkirjan osalta noudatetaan soveltuvien osin 5—13 ja 19 §:n säännöksiä.

29 §

Laite-etsinnästä päättäminen

Laite-etsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies ja 15 §:n 3 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tilanteessa poliisimies noudattaen soveltuvien osin 16 §:ssä säädettyä. Jos kysymys on 1 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tiedoista, noudatetaan soveltuvien osin erityistä kotietsintää koskevia 15 §:n 1 ja 2 momenttia ja 17 §:ää.

Henkilöön kohdistuva etsintä

30 §

Henkilöön kohdistuvan etsinnän lajit

Henkilöön kohdistuva etsintä voi olla:

- 1) *henkilöntarkastus* sen tutkimiseksi, mitä tarkastettavalla on vaatteissaan tai muuten yllään taikka mukanaan olevissa tavaroissa; tai
- 2) *henkilönkatsastus*, joka käsittää katsastettavan kehon tarkastamisen, verinäytteen tai muun näytteen ottamisen taikka muun kehoon kohdistuvan tutkimuksen.

31 §

Henkilöntarkastuksen edellytykset

Henkilöntarkastus esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi saadaan tehdä 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyin edellytyksin sille, jota on syytä epäillä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta;
- 2) lievistä pahoinpitelystä;
- 3) näpistyksestä, lievästä kavalluksesta, lievästä luvattomasta käytöstä, lievästä moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta, murtovälineen hallussapidosta, lievästä alkoholirikoksesta;
- 4) lievästä vahingonteosta; tai
- 5) lievästä petoksesta.

Muu kuin rikoksesta epäilty saadaan tarkastaa vain, jos erittäin pätevin perustein voidaan olettaa, että tarkastuksessa löytyy 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka.

32 §

Henkilönkatsastuksen edellytykset

Rikoksesta epäillylle saadaan tehdä henkilönkatsastus esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyin edellytyksin, jos on todennäköisiä syitä epäillä häntä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta, taikka rattijuopumuksesta tai huumausaineen käyttörikoksesta. Jollei epäilyyn ole todennäköisiä syitä, epäilty saadaan katsastaa vain, jos erittäin pätevin perustein voidaan olettaa löytyvän mainitussa kohdassa tarkoitettu esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka.

Jos on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, saadaan DNA-tunnisteen määrittämiseksi tai ruutisavunäytteen ottamiseksi taikka muun vastaavan tutkimuksen suorittamiseksi tarpeellinen henkilönkatsastus tehdä ilman hänen suostumustaan henkilölle, jota ei epäillä kyseisestä rikoksesta. Edellytyksenä tällaiselle henkilönkatsastukselle on, että tutkimuksella on erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi sen vuoksi, että rikoksen selvittäminen olisi mahdotonta tai olennaisesti vaikeampaa käyttämällä tutkinnan kohteen oikeuksiin vähemmän puuttuvia keinoja. DNA-tunnisteet ja vastaavat tutkintatulokset on hävitettävä ja säilytetyt näytteet tuhottava, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

33 §

Henkilöön kohdistuvan etsinnän toimittaminen

Henkilöön kohdistuvasta etsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Poliisimies saa kuitenkin ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä toimittaa etsinnän, jonka

tarkoituksena on sellaisen esineen takavarikointi, jota on voitu seurata tai jäljittää rikoksen tekemisestä verekseltään, jos etsinnän välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä tai jos kysymys on 9 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilönkatsastuksesta. Muuten etsinnästä on soveltuvin osin voimassa, mitä tämän luvun 6, 13 ja 19 §:ssä säädetään.

Jos henkilöön kohdistuva etsintä on perustellinen, se on toimitettava sitä varten varatussa erillisessä tilassa. Jos etsinnän toimittaa muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö, saapuvilla on mahdollisuuksien mukaan oltava etsinnästä päättäneen virkamiehen nimeämä todistaja. Lääketieteellistä asiantuntemusta vaativan tutkimuksen saa suorittaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Henkilönkatsastusta ei saa toimittaa tutkitavan kanssa eri sukupuolta oleva muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö. Sama koskee henkilöntarkastusta, jossa tarkastettavan kehoa kosketaan käsin tai hänen ruumiilliseen koskemattomuuteensa puututaan muulla vastaavalla tavalla. Eri sukupuolta oleva muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö saa kuitenkin toimittaa henkilönkatsastuksen, joka käsittää ainoastaan sylkinäytteen ottamisen tai puhalluskokeen. Henkilönkatsastuksessa ei verinäytteen ottamista, sylkinäytteen ottamista, kliinistä humalatilatutkimusta ja puhalluskoetta lukuun ottamatta saa olla saapuvilla muita eri sukupuolta olevia.

Henkilönkatsastuksesta ei saa aiheutua tutkitavalle mainittavaa terveydellistä haittaa.

Muun lainsäädännön soveltaminen

34 §

Viittaussäännös

Tämän luvun säännösten lisäksi on noudatettava, mitä etsinnästä erikseen laissa säädetään.

9 luku

**Erityisiin tutkintakeinoihin liittyvät pakko-
keinot**

1 §

Tutkimuspaikan tai -kohteen eristäminen

Rikoksen selvittämisen turvaamiseksi saadaan:

- 1) sulkea rakennus tai huone;
- 2) kieltää pääsy tietyille alueille, pääsy tietyn tutkittavana olevan kohteen lähelle, esineen siirtäminen tai muu vastaava toimenpide.

Tutkimuspaikan ja -kohteen eristämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä 7 luvussa säädetään takavarikosta.

2 §

*Koe nautitun alkoholin tai muun huumausaineen
toteamiseksi*

Poliisimies voi määrätä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan tai muussa rikoslain 23 luvussa tarkoitetussa tehtävässä toimivan kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumausaineen toteamiseksi. Kokeesta kieltäytymisen taikka kokeen suorittamisen turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi voidaan toimittaa henkilönkatsastus, johon ei tarvita pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä. Koe on tehtävä siten ja sellaisella menetelmällä, ettei siitä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa tutkittavalle.

Tulli- ja rajavartiolaitoksella sekä Liikenteen turvallisuusviraston liikennettä valvomaan määräämällä virkamiehellä on tehtävässään sama toimivalta kuin poliisimiehellä 1 momentin mukaan.

3 §

Henkilötuntemerkkien ottaminen

Poliisimies saa ottaa rikoksesta epäillystä tunnistamista, rikoksen selvittämistä ja rikoksen-

tekijöiden rekisteröintiä varten sormen-, käden- ja jalanjäljet, käsiala-, ääni- ja hajunäytteen, valokuvan sekä tuntemerkkitiedot (*henkilötuntemerkit*).

Painavista rikostutkinnallista syistä poliisimies saa ottaa tunnistamista ja rikoksen selvittämistä varten henkilötuntemerkit myös muusta kuin rikoksesta epäilystä, jos asia koskee rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Näitä henkilötuntemerkkejä ei saa käyttää muun kuin tutkittavan rikoksen selvittämiseksi eikä säilyttää tai rekisteröidä muuta tarkoitusta varten.

Henkilötuntemerkkien ottamisen saa 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa toimittaa myös niiden ottamiseen koulutettu poliisiyksikön päällikön määräämä yksikön palveluksessa oleva virkamies.

4 §

DNA-tunnisteiden määrittäminen ja tallettaminen

Rikoksesta epäillylle saadaan tehdä DNA-tunnisteen määrittämistä varten tarpeellinen henkilönkatsastus, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta.

Henkilölle, jonka on lainvoimaisella tuomiolla todettu syyllistyneen rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta, saadaan tehdä DNA-tunnisteen määrittämistä varten tarpeellinen henkilönkatsastus sinä aikana, kun hän suorittaa mainitusta rikoksesta tuomittua rangaistusta vankilassa tai on mielentilansa vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätettynä hoidettavana mielisairaalassa, jollei DNA-tunnisteen määrittäystä ole tehty jo rikoksen esitutkinnassa.

DNA-tunniste saadaan poliisilain (/) 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tallettaa poliisin henkilörekisteriin. Tallettaa ei kuitenkaan saa DNA-tunnistetta, joka sisältää tietoa rekisteröitävän muista henkilökohtaisista ominaisuuksista kuin sukupuolesta. DNA-tunnisteiden poistamisesta rekisteristä

säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003).

10 luku

Salaiset pakkokeinot

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, televalvontaa, tukiasematietojen hankkimista, suunnitelmallista tarkkailua, peiteltyä tiedonhankintaa, teknistä tarkkailua (tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu), teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimista, peitetoimintaa, valeostoa, tietolähdetoimintaa ja valvottua läpilaskua voidaan käyttää esitutkinnassa salassa niiden kohteilta. Näiden keinojen käytöstä rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi säädetään poliisilaissa.

Mitä tässä luvussa säädetään esitutkintaviranomaisen tai esitutkintavirkamiehen oikeudesta käyttää pakkokeinoja koskee peitetoimintaa, valeostoa ja tietolähteen ohjattua käyttöä lukuun ottamatta poliisin lisäksi rajavartio-, tulli- ja sotilasviranomaisia sen mukaan kuin siitä laissa erikseen säädetään.

2 §

Salaisten pakkokeinojen käytön edellytykset

Salaisen pakkokeinon käytön yleisenä edellytyksenä on, että käytöllä voidaan olettaa saavan rikoksen selvittämiseksi tarvittavia tietoja.

Sen lisäksi, mitä salaisten pakkokeinojen käytön erityisistä edellytyksistä jäljempänä säädetään, telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, suunnitelmallista tarkkailua, teknistä kuuntelua, teknistä katselua, henkilön teknistä seurantaa, teknistä laitetarkkailua, peitetoimintaa, valeostoa, tietolähteen ohjattua käyttöä ja valvottua läpilaskua saadaan

käyttää vain, jos niillä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Peitetoiminnan, valeoston ja asuntokuuntelun käyttäminen edellyttää lisäksi, että se on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi.

Salaisen pakkokeinon käyttö on lopetettava ennen päätöksessä mainitun määräajan päättymistä, jos käytön tarkoitus on saavutettu tai sen edellytyksiä ei enää ole.

Telepakkokeinot

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Telekuuntelulla tarkoitetaan viestintämarkkinalaissa tarkoitetun yleisen viestintäverkon tai siihen liitetyn viestintäverkon kautta teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen vastaanotettavan taikka siitä lähetetyn viestin kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä viestin sisällön ja siihen liittyvien 6 §:ssä tarkoitettujen tunnistamistietojen selvittämiseksi. Telekuuntelua saadaan kohdistaa vain rikoksesta epäillyltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin.

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai hänen muuten oletettavasti käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen telekuunteluun, kun häntä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta, biologisen aseiden kiellon rikkomisesta;

2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta, turvallisuussalaisuuden paljastamisesta, luvattomasta tiedustelutoiminnasta;

3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta, valtiopetoksen valmistelusta;

4) törkeästä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä;

5) törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;

6) taposta, murhasta, surmasta;

7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta, panttivangin ottamisesta;

8) törkeästä ryöstöstä, törkeästä kiristyksestä;

9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta, törkeästä rahanpesusta;

10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähdერიkoksesta, kaappauksesta;

11) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisesta tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisesta tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta;

12) törkeästä vahingonteosta;

13) törkeästä petoksesta, törkeästä kiskonnasta;

14) törkeästä rahanväärennyksestä;

15) törkeästä ympäristön turmelemisesta; tai

16) törkeästä huumausainerikoksesta.

Lupa telekuunteluun voidaan antaa myös, kun jotakuta on syytä epäillä liike- tai ammattitoimintaan liittyvästä:

1) törkeästä lahjuksen antamisesta;

2) törkeästä kavalluksesta;

3) törkeästä veropetoksesta, törkeästä avustuspetoksesta;

4) törkeästä väärennyksestä;

5) törkeästä velallisen epärehellisyydestä, törkeästä velallisen petoksesta;

6) törkeästä lahjuksen ottamisesta, törkeästä virka-aseman väärinkäyttämisestä;

7) törkeästä säännöstelyrikoksesta;

8) törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä, törkeästä kurssin vääristämisestä; tai

9) törkeästä tulliselvitysrikoksesta.

Edellä 3 momentissa tarkoitetun luvan antamisen edellytyksenä on lisäksi, että rikoksella

on tavoiteltu erityisen suurta hyötyä ja rikos on tehty erityisen suunnitelmallisesti.

Lupa telekuunteluun voidaan antaa myös, kun on syytä epäillä jotakuta törkeästä parituksesta, jossa on tavoiteltu erityisen suurta hyötyä ja rikos on tehty erityisen suunnitelmallisesti tai jota tarkoitetaan rikoslain 20 luvun 9 a §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa.

4 §

Tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta

Jos on todennäköistä, että 3 §:ssä tarkoitettua viestiä ja siihen liittyviä tunnistamistietoja ei ole enää saatavissa telekuuntelulla, esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa 7 luvun 4 §:ssä säädetystä kiellosta huolimatta lupa takavarikoida tai jäljentää ne tämän luvun 3 §:ssä säädetyillä edellytyksillä teleyrityksen tai yhteisötilaajan hallusta.

Jos tietojen hankkiminen kohdistetaan viestin sisällön selvittämiseksi telepäätelaitteeseen välittömästi yhteydessä olevaan viestin lähettämiseen ja vastaanottamiseen soveltuvaan henkilökohtaiseen tekniseen laitteeseen tai tällaisen laitteen ja telepäätelaitteen väliseen yhteyteen, esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa tietojen hankkimiseen telekuuntelun sijasta, jos 3 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät.

5 §

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

Tuomioistuin päättää telekuuntelusta ja 4 §:ssä tarkoitetusta tietojen hankkimisesta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksista.

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimittavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) epäilty rikos ja sen teko aika;

2) rikoksesta epäilty;

3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja telekuuntelun edellytykset perustuvat;

4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

5) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;

6) telekuuntelun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;

7) mahdolliset telekuuntelun ja muun vastavan tietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

6 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Televalvonnalla tarkoitetaan tunnistamistietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty 3 §:ssä tarkoitettuun viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen käytön tilapäistä estämistä. *Tunnistamistiedolla* tarkoitetaan sähköisen viestinnän tietosuojalain 2 §:n 8 kohdassa tarkoitettua tilaajaan tai käyttäjään yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, kun epäiltyä on syytä epäillä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

3) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;

4) huumausainerikoksesta;

5) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta;

6) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka

7) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä.

Verkkoviestin tunnistamistietojen luovuttamisesta säädetään sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 17 §:ssä.

7 §

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn, asianomistajan, todistajan tai muun henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun on syytä epäillä:

1) rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

2) rikosta, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaitte on oikeudettomasti toisen hallussa;

3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä lähestymiskiellon rikkomista, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ilkivaltaa tai mainitun lain 24 luvun 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettua kotirauhan rikkomista;

4) muuta kuin 3 kohdassa tarkoitettua teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä rikosta; tai

5) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä.

Jos esitutkinta koskee rikosta, jonka johdosta joku on saanut surmansa, hänen hallinnassaan olleeseen teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen kohdistuva televalvonta ei edellytä surmansa saaneen oikeudenomistajien suostumusta.

8 §

Sijaintitietojen hankkiminen epäillyn ja tuomitun tavoittamiseksi

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn tavoittamiseksi hankkia tämän hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitieto, kun häntä on syytä epäillä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikoksesta, ja lisäksi on syytä epäillä, että hän pakoilee tai muuten karttaa esitutkintaa tai oikeudenkäyntiä. Lisäksi

esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa edellä tarkoitettujen sijaintitietojen hankkimiseen ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitun tavoittamiseksi, jos on syytä epäillä, että tämä pakoilee tai muuten karttaa rangaistuksen täytäntöönpanoa, ja jos sijaintitietojen saamisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys hänen tavoittamiseksi.

9 §

Televalvonnasta päättäminen

Tuomioistuin päättää 6 §:ssä, 7 §:n 1 momentin 1, 4 ja 5 kohdassa ja 2 momentissa sekä 8 §:ssä tarkoitettusta televalvonnasta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakkokeinon käytön aloittamisesta.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää 7 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettusta televalvonnasta.

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan ja se voidaan myöntää koskemaan myös päätöstä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;
- 4) epäillyn, asianomistajan, todistajan tai muun henkilön suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;
- 5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 6) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepääteläite;
- 7) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;

8) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

10 §

Tukiasematietojen hankkiminen ja sen edellytykset

Tukiasematietojen hankkimisella tarkoitetaan tiedon hankkimista tietyn tukiaseman kautta telejärjestelmään kirjautuneista tai kirjautuvista teleosoitteista ja telepäätelaitteista.

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksen oletettuna tapahtuma-aikana oletetun tekopaikan läheisyydessä sijaitsevan tukiaseman tietojen hankkimiseen, kun on syytä epäillä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosta. Erityisestä syystä lupa voidaan myöntää koskemaan muutakin rikoksen selvittämisen kannalta merkityksellistä aikaa tai paikkaa.

11 §

Tukiasematietojen hankkimisesta päättäminen

Tuomioistuin päättää tukiasematietojen hankkimisesta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää tukiasematietojen hankkimisesta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakkokeinon käytön aloittamisesta.

Tukiasematietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) tosiseikat, joihin tukiasematietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;
- 3) ajanjakso, jota päätös koskee;
- 4) tukiasema, jota päätös koskee;
- 5) tukiasematietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;

6) mahdolliset tukiasematietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

Suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta ja tekninen tarkkailu

12 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Tarkkailulla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön salaa kohdistettavaa havaintojen tekemistä tiedonhankintatarkoituksessa. Tarkkailussa voidaan rikoslain 24 luvun 6 §:n estämättä käyttää näköhavaintojen tekemiseen tai tallentamiseen kameraa tai muuta sellaista teknistä laitetta.

Suunnitelmallisella tarkkailulla tarkoitetaan rikoksesta epäiltyyn kohdistuvaa muuta kuin lyhytaikaista tarkkailua.

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn suunnitelmallista tarkkailua, jos tätä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkaudesta tai kätkemisrikoksesta.

Tässä pykälässä tarkoitettua tarkkailua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan. Teknistä laitetta ei saa käyttää rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan kohdistuvassa tarkkailussa tai suunnitelmallisessa tarkkailussa.

13 §

Suunnitelmallisesta tarkkailusta päättäminen

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää suunnitelmallisesta tarkkailusta.

Suunnitelmallista tarkkailua koskeva päätös voidaan tehdä kerrallaan enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Päätös suunnitelmallisesta tarkkailusta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäily;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja suunnitelmallisen tarkkailun edellytykset perustuvat;

4) luvan voimassaoloaika;

5) suunnitelmallisen tarkkailun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;

6) mahdolliset suunnitelmallisen tarkkailun rajoitukset ja ehdot.

14 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Peiteltyllä tiedonhankinnalla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön kohdistuvaa lyhytkestoisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa tiedonhankintaa, jossa poliisimiehen tehtävän salaamiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja.

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä:

- 1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;
- 3) huumausainerikoksesta;
- 4) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta;
- 5) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka
- 6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä varkaudesta tai kätkemisrikoksesta.

Peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella.

15 §

Peitelystä tiedonhankinnasta päättäminen

Keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai poliisilaitoksen päällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää peitelystä tiedonhankinnasta.

Päätös peitelystä tiedonhankinnasta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpide ja sen tavoite riittävästi yksilöitynä;

2) peitellyn tiedonhankinnan toteuttava poliisiyksikkö ja siitä vastaava poliisimies;

3) epäilty rikos;

4) peitellyn tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö;

5) tosiseikat, joihin rikosepäily perustuu;

6) toimenpiteen suunniteltu toteuttamisajan kohta;

7) mahdolliset peitellyn tiedonhankinnan rajoitukset ja ehdot.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

16 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisellä kuuntelulla tarkoitetaan rikoslain 24 luvun 5 §:n estämättä tapahtuvaa rikoksesta epäillyn sellaisen keskustelun tai viestin, joka ei ole ulkopuolisten tietoon tarkoitettu ja johon keskusteluun kuuntelija ei osallistu, kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä teknisellä laitteella, menetelmällä tai ohjelmistolla keskustelun tai viestin sisällön tai sen osapuolten taika epäillyn toiminnan selvittämiseksi.

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevaan rikoksesta epäiltyyn ja viranomaisten tiloissa olevaan rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen rikoksesta epäiltyyn. Kuuntelu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa epäillyn voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän.

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että kuuntelun kohteena olevaa henkilöä on syytä epäillä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) huumausainerikoksesta;

3) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta; tai

4) törkeästä tulliselvitysrikoksesta.

17 §

Asuntokuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan myöntää lupa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan, jossa rikoksesta epäilty todennäköisesti oleskelee (*asuntokuuntelu*). Edellytyksenä on lisäksi, että häntä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta, biologisen aseiden kiellon rikkomisesta;

2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta;

3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta;

4) törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;

5) taposta, murhasta, surmasta;

6) törkeästä ihmiskaupasta;

7) törkeästä ryöstöstä;

8) törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta;

9) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta; tai

10) törkeästä huumausainerikoksesta.

18 §

Teknisestä kuuntelusta päättäminen

Tuomioistuin päättää asuntokuuntelusta ja rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäil-

lyn teknisestä kuuntelusta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta teknisestä kuuntelusta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä kuuntelua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja teknisen kuuntelun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) tila tai muu paikka, johon kuuntelu kohdistuu;
- 6) teknisen kuuntelun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 7) mahdolliset teknisen kuuntelun rajoitukset ja ehdot.

19 §

Tekninen katselu ja sen edellytykset

Teknisellä katselulla tarkoitetaan rikoslain 24 luvun 6 §:n estämättä tapahtuvaa rikoksesta epäillyn taikka tilan tai muun paikan tarkkailua tai tallentamista kameralla tai muulla sellaisella paikkaan sijoitetulla teknisellä laitteella, menetelmällä tai ohjelmistolla.

Teknistä katselua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan.

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa teknistä katselua vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevaan rikoksesta epäiltyyn ja viranomaisen tiloissa olevaan rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen rikoksesta epäiltyyn. Katselu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa epäillyn voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän.

Rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettua kotirauhan suojaaman paikan ja rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn teknisen kuuntelun edellytyksenä on, että on syytä epäillä tä-

män luvun 16 §:n 3 momentissa tarkoitettua rikosta. Muun teknisen kuuntelun edellytyksenä on, että epäiltyä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

20 §

Teknisestä katselusta päättäminen

Tuomioistuimien päättää teknisestä katselusta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta, kun katselu kohdistuu rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen epäiltyyn.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta teknisestä katselusta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä katselua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja teknisen kuuntelun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) tila tai muu paikka, johon katselu kohdistuu;
- 6) teknisen kuuntelun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 7) mahdolliset teknisen kuuntelun rajoitukset ja ehdot.

21 §

Tekninen seuranta ja sen edellytykset

Teknisellä seurannalla tarkoitetaan esineen, aineen tai omaisuuden liikkumisen seurantaa siihen erikseen sijoitettavalla tai siinä jo olevalla radiolähtimellä tai muulla sellaisella teknisellä laitteella taikka menetelmällä tai ohjelmistolla.

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa rikoksen kohteena olevaan tai rikoksesta epäillyn oletettavasti hallussa olevaan tai käyttämään esineeseen, aineeseen tai omaisuuteen teknistä seurantaan, kun epäiltyä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

Jos teknisen seurannan tarkoituksena on seurata rikoksesta epäillyn liikkumista sijoittamalla seurantalaitte hänen yllään oleviin vaatteisiin tai mukanaan olevaan esineeseen (*henkilön tekninen seuranta*), saadaan toimenpide suorittaa vain, jos häntä on syytä epäillä 16 §:n 3 momentissa tarkoitetusta rikoksesta.

22 §

Teknisestä seurannasta päättäminen

Tuomioistuimien päättää henkilön teknisestä seurannasta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää henkilön teknisestä seurannasta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakkokeinon käytön aloittamisesta.

Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää muusta kuin henkilön teknisestä seurannasta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä seurantaan koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja teknisen seurannan edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva esine, aine tai omaisuus;
- 6) teknisen seurannan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 7) mahdolliset teknisen seurannan rajoitukset ja ehdot.

23 §

Tekninen laitetarkkailu ja sen edellytykset

Teknisellä laitetarkkailulla tarkoitetaan tietokoneen tai muun vastaavan teknisen laitteen taikka sen ohjelmiston toiminnan, sisältämien tietojen tai yksilöintitietojen muuta kuin yksinomaan aistinvaraista tarkkailua, tallentamista tai muuta käsittelyä rikoksen selvittämiseksi merkityksellisen seikan tutkimiseksi.

Teknisellä laitetarkkailulla ei saa hankkia tietoa viestin sisällöstä eikä 6 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tunnistamistiedoista.

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa teknistä laitetarkkailua rikoksesta epäillyn todennäköisesti käyttämään 1 momentissa tarkoitettuun tietokoneeseen tai muuhun vastaavaan tekniseen laitteeseen taikka sen ohjelmistoon, kun tätä on syytä epäillä 16 §:n 3 momentissa tarkoitetusta rikoksesta.

24 §

Teknisestä laitetarkkailusta päättäminen

Tuomioistuimien päättää teknisestä laitetarkkailusta pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää teknisestä laitetarkkailusta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua pakkokeinon käytön aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä laitetarkkailua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily ja teknisen laitetarkkailun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

5) toimenpiteen kohteena oleva tekninen laite tai ohjelmisto;

6) teknisen laitetarkkailun suorittamista johdettava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;

7) mahdolliset teknisen laitetarkkailun rajoitukset ja ehdot.

25 §

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen

Esitutkintaviranomainen saa hankkia teknisellä laitteella teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitiedot, jos on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

Esitutkintaviranomainen saa käyttää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimiseksi ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Viestintävirasto tarkastaa teknisen laitteen tässä momentissa tarkoitettujen vaatimustenmukaisuuden sekä sen, ettei laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies.

26 §

Laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentaminen ja poisottaminen

Esitutkintavirkamiehellä on oikeus sijoittaa tekniseen tarkkailuun käytettävä laite, menetelmä tai ohjelmisto toimenpiteen kohteena olevaan esineeseen, aineeseen, omaisuuteen, tilaan tai muuhun paikkaan taikka tietojärjestelmään, jos tarkkailun toteuttaminen sitä edellyttää. Esitutkintavirkamiehellä on tällöin oikeus laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentamiseksi, käyttöön ottamiseksi ja poistamiseksi salaa mennä edellä mainittuun tilaan tai muuhun paikkaan taikka tietojärjestelmään sekä kiertää,

purkaa tai muulla vastaavalla tavalla tilapäisesti ohittaa kohteiden tai tietojärjestelmän suojaus tai haitata sitä. Kotietsinnästä säädetään erikseen.

Tekniseen tarkkailuun käytettävän laitteen, menetelmän tai ohjelmiston saa asentaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan vain, jos tuomioistuin on antanut siihen luvan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta.

Peitetoiminta ja valeosto

27 §

Peitetoiminta ja sen edellytykset

Peitetoiminnalla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön tai hänen toimintaansa kohdistuvaa suunnitelmallista tiedonhankintaa käyttämällä soluttautumista, jossa tiedonhankinnan edellyttämän luottamuksen hankkimiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja tai rekisterimerkintöjä taikka valmistetaan tai käytetään vääriä asiakirjoja.

Poliisi saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn peitetoimintaa, jos tätä on syytä epäillä 3 §:ssä tarkoitetusta muusta rikoksesta kuin törkeästä tulliselvitysrikoksesta, tai rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta rikoksesta. Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

Poliisi saa kohdistaa epäiltyyn peitetoimintaa tietoverkossa, jos tätä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta tai jos kysymyksessä on rikoslain 17 luvun 19 §:ssä tarkoitettu rikos.

Peitetoiminta asunnossa on sallittua vain, jos sisäänkäynti tai oleskelu tapahtuu asuntoa käytävän aktiivisella myötävaikutuksella. Kotietsinnästä säädetään erikseen.

28 §

Rikoksentekokielto

Peitetoimintaa suorittava poliisimies ei saa tehdä rikosta eikä aloittaa rikoksen tekemiseen.

Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies tekee liikennერიკkomuksen, järjestysrikkomuksen tai muun niihin rinnastettavan rikoksen, josta on säädetty rangaistukseksi rikesakko, hän on rangaistusvastuusta vapaa, jos teko on ollut välttämättömän peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.

29 §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hankkii toimitiloja tai kulku- tai muita sellaisia välineitä, kuljettaa henkilöitä, esineitä tai aineita, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla näihin rinnastettavilla tavoilla, hän on rangaistusvastuusta vapaa, jos erittäin pätevin peruste on voitu olettaa, että:

1) toimenpide tehdään ilman hänen myötävai-
kutustaankin;

2) poliisimiehen toiminta ei aiheuta vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle; ja

3) avustaminen edistää merkittävästi peitetoiminnan tavoitteen saavuttamista.

Peitetoimintaa suorittava poliisimies saa osallistua 41 §:ssä tarkoitetun valvotun läpilaskun kohteena olevaan toimitukseen, jos osallistuminen edistää merkittävästi läpilaskun tavoitteen saavuttamista.

30 §

Peitetoimintaa koskeva esitys ja suunnitelma

Peitetoimintaa koskevassa esityksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö riittävästi yksilöitynä;
- 3) selvitettävä rikos riittävästi yksilöitynä;
- 4) peitetoiminnan tavoite;
- 5) peitetoiminnan tarpeellisuus;
- 6) muut peitetoiminnan edellytysten arviointia varten tarvittavat tiedot.

Peitetoiminnan toteuttamisesta on laadittava kirjallinen suunnitelma, jonka tulee sisältää peitetoimintaa koskevan päätöksenteon ja peitetoiminnan toteuttamisen kannalta oleelliset ja riittävän yksityiskohtaiset tiedot. Suunnitelmaa on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

31 §

Peitetoiminnasta päättäminen

Keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö päättää peitetoiminnasta. Yksinomaan tietoverkossa toteutettavasta peitetoiminnasta päättää keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai poliisilaitoksen päällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Peitetoimintaa koskeva päätös voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös peitetoiminnasta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) peitetoiminnan toteuttava poliisiyksikkö ja peitetoiminnan toteuttamisesta vastaava poliisimies;
- 3) tunnistetiedot peitetoiminnan suorittavista poliisimiehistä;
- 4) epäilty rikos;
- 5) peitetoiminnan kohteena oleva rikoksesta epäilty;
- 6) tosiseikat, joihin rikosepäily ja peitetoiminnan edellytykset perustuvat;

7) peitetoiminnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;

8) päätöksen voimassaoloaika;

9) voidaanko peitetoiminnassa tehdä 29 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä, ja toimenpiteiden perusteena olevat tosiseikat sekä mahdolliset peitetoiminnan rajoitukset ja ehdot.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava. Peitetoiminnan lopettamisesta on tehtävä kirjallinen päätös.

32 §

Ratkaisu peitetoiminnan edellytyksistä

Peitetoiminnasta päättäneen poliisimiehen on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi, ovatko 27 §:n 2 momentissa tarkoitettut peitetoiminnan edellytykset olemassa.

33 §

Peitetoiminnan laajentaminen

Jos peitetoiminnan aikana ilmenee, että sen käytön perusteena olevan rikoksen lisäksi on syytä epäillä peitetoiminnan kohteena olevan tehneen muun siihen välittömästi liittyvän 27 §:n 2 momentissa tarkoitettun rikoksen, jonka selvittämiseksi on välittömästi tehtävä peitetoimintaa, peitetoimintaa suorittava poliisimies saa laajentaa peitetoiminnan koskemaan myös tämän rikoksen selvittämistä. Peitetoiminnan laajentaminen on kuitenkin saatettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tiedonhankinnan aloittamisesta peitetoiminnasta päättäneen poliisimiehen ratkaistavaksi.

Jos peitetoiminnan aikana ilmenee, että on syytä epäillä muun kuin peitetoiminnan kohteena olevan henkilön tekemäksi epäiltyä 27 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosta, jonka selvittämiseksi häneen on välittömästi kohdennettava peitetoimintaa, peitetoimintaa suorittava poliisimies saa laajentaa peitetoiminnan koskemaan myös mainittua henkilöä. Peitetoiminnan laajentaminen on kuitenkin saatettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokau-

den kuluttua tiedonhankinnan aloittamisesta tuomioistuimen käsiteltäväksi sen ratkaisemiseksi, ovatko mainitussa momentissa tarkoitettut peitetoiminnan edellytykset olemassa. Yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan laajentaminen on kuitenkin saatettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tiedonhankinnan aloittamisesta peitetoiminnasta päättäneen poliisimiehen ratkaistavaksi.

34 §

Valeosto ja sen edellytykset

Valeostolla tarkoitetaan poliisin tekemää esineen, aineen, omaisuuden tai palvelun ostarjousta tai ostoa, jonka tavoitteena on saada poliisin haltuun tai löytää todiste rikosasiassa, rikoksella saatu hyöty taikka esine, aine tai omaisuus, joka on rikoksella joltakulta viety tai jonka tuomioistuim voi julistaa menetetyksi taikka jonka avulla voidaan muuten saada selvitystä rikosasiassa. Muun kuin näyte-erän ostaminen edellyttää, että ostaminen on välttämätöntä valeoston toteuttamiseksi.

Valeosto saadaan tehdä, jos on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkautta tai kätkemisrikosta ja on todennäköistä, että valeostolla saavutetaan jokin 1 momentissa mainittu tavoite.

Valeoston toteuttaja saa tehdä vain sellaista tiedonhankintaa, joka on välttämätöntä valeoston toteuttamiseksi. Valeosto on toteutettava siten, ettei se saa kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi.

Valeosto asunnossa on sallittua vain, jos sisäänkäynti tai oleskelu tapahtuu asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella. Kotietsinnästä säädetään erikseen.

35 §

Valeostosta päättäminen

Keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö päättää valeostosta. Yksinomaan yleisön

saataville toimitetusta myyntitarjouksesta tehtävästä valeostosta saa päättää myös tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Valeostoa koskeva päätös voidaan antaa enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös valeostosta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos;
- 2) valeoston kohteena oleva epäilty tai muu henkilö;
- 3) tosiseikat, joihin rikosepäily ja valeoston edellytykset perustuvat;
- 4) valeoston kohteena oleva esine, aine, omaisuus tai palvelu;
- 5) valeoston tarkoitus;
- 6) luvan voimassaoloaika;
- 7) valeoston suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 8) mahdolliset valeoston rajoitukset ja ehdot.

36 §

Valeoston toteuttamista koskeva suunnitelma

Valeoston toteuttamisesta on laadittava kirjallinen suunnitelma, jos se on tarpeen toiminnan laajuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Valeoston toteuttamista koskevaa suunnitelmaa on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

37 §

Valeoston toteuttamista koskeva päätös

Päätös valeoston toteuttamisesta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksen tekee valeoston toteuttamisesta vastaava salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Päätöksessä on mainittava:

- 1) valeostosta päättänyt poliisimies ja tuoimioistuin, päätöksen antopäivät ja sisältö;
- 2) valeoston toteuttava poliisiyksikkö;
- 3) tunnistetiedot valeoston suorittavista poliisimiehistä;

4) selvitys siitä, miten on varmistuttu, että valeosto ei saa sen kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi;

5) mahdolliset toteuttamisen rajoitukset ja ehdot.

Jos toimenpide ei siedä viivytystä, 2 momentissa tarkoitettua päätöstä ei tarvitse laatia kirjallisesti ennen valeostoa. Päätös on kuitenkin laadittava kirjallisesti viipymättä valeoston jälkeen.

Valeoston toteuttamista koskevaa päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

38 §

Poliisimiehen turvaaminen peiteltyssä tiedonhankinnassa, peitetöinnassa ja valeostossa

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa päättää, että peiteltyä tiedonhankintaa, peitetöimintää tai valeostoa toteuttava poliisimies varustetaan kuuntelun ja katselun mahdollistavalla teknisellä laitteella, jos varustaminen on perusteltua hänen turvallisuutensa varmistamiseksi.

Kuuntelu ja katselu saadaan tallentaa. Tallenteet on hävitettävä heti sen jälkeen, kun niitä ei tarvita poliisimiehen turvaamiseen. Jos niitä on kuitenkin tarpeen säilyttää asiaan osallisen oikeusturvaan liittyvistä syistä, tallenteet saadaan säilyttää ja niitä saadaan käyttää tässä tarkoituksessa. Tällöin tallenteet on hävitettävä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

Tietolähdetoiminta ja valvottu läpikäyminen

39 §

Tietolähdetoiminta ja tietolähteen ohjatun käytön edellytykset

Tietolähdetoiminnalla tarkoitetaan muuta kuin satunnaista luottamuksellista, rikoksen selvittämiseksi merkityksellisten tietojen vastaanottamista poliisin ja muun esitutkintaviranomaisen ulkopuoliselta henkilöltä (*tietolähde*).

Poliisi saa pyytää tähän tarkoitukseen hyväksyttyä, henkilökohtaisilta ominaisuuksilta sopivaa, rekisteröityä ja tiedonhankintaan suositunutta tietolähdettä hankkimaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja (*tietolähteen ohjattu käyttö*).

Tietolähteen ohjatussa käytössä tietoja ei saa pyytää hankittavaksi sellaisella tavalla, joka edellyttäisi viranomaiselle kuuluvien toimivaltuuksien käyttöä tai joka vaarantaisi tietolähteen tai muun henkilön hengen tai terveyden. Ennen tietolähteen ohjattua käyttöä tietolähteelle on tehtävä selkoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä erityisesti hänelle lain mukaan sallitusta ja kielletystä toiminnasta. Tietolähteen turvallisuudesta on tarpeen mukaan huolehdittava tiedonhankinnan aikana ja sen jälkeen.

Tietolähdettä koskevien tietojen tallettamisesta henkilörekisteriin ja palkkion maksamisesta säädetään poliisilaissa.

40 §

Tietolähteen ohjatusta käytöstä päättäminen

Keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai poliisilaitoksen päällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää tietolähteen ohjatusta käytöstä.

Tietolähteen ohjattua käyttöä koskeva päätös voidaan antaa enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös tietolähteen ohjatusta käytöstä on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) tiedonhankinnan toteuttava poliisiyksikkö ja sen toteuttamisesta vastaava poliisimies;
- 3) tunnistetiedot tietolähteestä;
- 4) epäilty rikos;
- 5) tiedonhankinnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;
- 6) päätöksen voimassaoloaika;
- 7) mahdolliset tietolähteen ohjatun käytön rajoitukset ja ehdot.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava. Tietolähteen ohjatun käytön lopettamisesta on tehtävä kirjallinen päätös.

41 §

Valvottu läpilasku ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomainen saa olla puuttumatta esineen, aineen tai omaisuuden kuljetukseen tai muuhun toimitukseen tai siirtää tällaista puuttumista, jos tämä on tarpeen tekeillä olevaan rikokseen osallisten henkilöiden tunnistamiseksi taikka tekeillä olevaa rikosta vakavamman rikoksen tai laajemman rikoskokonaisuuden selvittämiseksi (*valvottu läpilasku*).

Esitutkintaviranomainen saa käyttää valvottua läpilaskua, jos on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Edellytyksenä on lisäksi, että läpilaskua voidaan valvoa ja siihen voidaan tarvittaessa puuttua. Toimenpiteestä ei saa myöskään aiheutua merkittävää vaaraa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle eikä merkittävää huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon vaaraa.

Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen tai muuhun Suomea sitovaan velvoitteen liittyvästä kansainvälisestä valvotusta läpilaskusta on lisäksi voimassa, mitä siitä erikseen laissa säädetään.

42 §

Valvotusta läpilaskusta päättäminen

Keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai poliisilaitoksen päällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää poliisin suorittamasta valvotusta läpilaskusta. Muiden viranomaisten valvottua läpilaskua koskevasta päätöksenteosta säädetään erikseen.

Valvottua läpilaskua koskeva päätös voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Valvottua läpilaskua koskevassa päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos ja sen tekoaika;
- 2) rikoksesta epäilty;
- 3) tosiseikat, joihin epäiltyyn kohdistuva rikosepäily perustuu;

4) tiedonhankinnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;

5) toimenpiteen kohteena oleva kuljetus tai muu toimitus;

6) luvan voimassaoloaika;

7) mahdolliset valvotun läpilaskun rajoitukset ja ehdot.

Tässä pykälässä tarkoitetun päätöksen ilmoittamisesta poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009) 5 §:ssä tarkoitetulle PTR-rikostiedustelu-yksikölle säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Lupa-asian käsittely tuomioistuimessa

43 §

Menettely tuomioistuimessa

Salaista pakkokeinoa koskevan lupa-asian käsittelemisessä ja ratkaisemisessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä 3 luvun 1, 3, 8 ja 10 §:ssä säädetään vangitsemisasian käsittelystä. Peitetoimintaa koskevat asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa.

Salaista pakkokeinoa koskeva vaatimus on otettava viipymättä tuomioistuimessa käsiteltäväksi vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä asiaan perehtyneen virkamiehen läsnä ollessa. Asia on ratkaistava kiireellisesti. Käsittely voidaan pitää myös käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään.

Jos tuomioistuin on myöntänyt luvan telekuunteluun tai televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä virkamiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi saman epäillyn samaa epäiltyä rikosta koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun virkamiehen läsnä olematta myös, jos pakkokeinon käyttö on jo lopetettu.

Asia voidaan ratkaista kuulematta rikoksesta epäiltyä taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen taikka kuunneltavan tai katseltavan tilan haltijaa. Käsiteltäessä 7 §:ssä tarkoitettua asiaa teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijalle on kuitenkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei siihen tutkinnallisista syistä ole estettä. Käsiteltäessä vapautensa menettäneen teknistä kuuntelua tai teknistä katselua koskevaa asiaa on epäiltyä säilyttävän laitoksen edustajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei se ole hänen aikaisempi kuulemisensa huomioon ottaen tarpeetonta.

Lupa-asiaassa annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätöksestä saa ilman määräaikaakaan kannella. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä. Vaatimuksen esittäjä ei saa kuitenkaan kannella peitetoimintaa koskevasta päätöksestä.

Peitetoimintaa koskevaa asiaa varten tuomioistuimelle on toimitettava ainoastaan asian käsittelemiseksi välttämättömät tiedot. Asian käsittelyssä on kiinnitettävä erityistä huomiota salassapitovelvollisuuden toteutumiseen ja siihen, että asiakirjoihin ja tietojärjestelmiin sisältyvien tietojen suoja turvataan tarvittavin menettelytavoin ja tietoturvallisuusjärjestelyin.

44 §

Julkinen asiamies

Tuomioistuimen on määrättävä asuntokuuntelua koskevan vaatimuksen käsittelyyn julkinen asiamies valvomaan rikoksesta epäillyn ja muiden kuuntelun kohteeksi mahdollisesti joutuvien etuja.

Julkinen asiamies on velvollinen hoitamaan tehtävänsä huolellisesti hyvää asianajotapaa noudattaen.

Julkinen asiamies ja siihen tehtävään pyydetty eivät saa oikeudettomasti paljastaa seikkaa, josta he ovat tehtävänsä vuoksi tai siihen pyydettyäessä saaneet tiedon.

45 §

Julkisen asiamiehen kelpoisuusvaatimukset

Julkiseksi asiamieheksi on määrättävä suostumuksensa perusteella asianajaja tai julkinen oikeusavustaja.

Julkisen asiamiehen kelpoisuudesta yksittäistapauksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä esitutkintalain 11 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetään avustajan kelpoisuusvaatimuksista.

Julkinen asiamies ei saa ilman tuomioistuimen lupaa panna toista sijaansa. Hänelle annettu määräys voidaan pätevästä syystä peruuttaa.

46 §

Julkiselle asiamiehelle maksettava palkkio ja korvaus

Julkiselle asiamiehelle maksetaan valtion varoista palkkio ja korvaus noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeusapulain 17 ja 18 §:ssä säädetään avustajan palkkioista ja korvauksista.

Päätökseen, jolla julkiselle asiamiehelle on määrätty palkkio tai korvaus, saa hakea muutosta. Muutosta haettaessa on noudatettava, mitä valittamisesta asianomaisen tuomioistuimen päätöksestä säädetään.

Yhteiset säännökset

47 §

Salaisen pakkokeinon käytön suojaaminen

Esitutkintaviranomainen saa salaista pakkokeinoa käyttäessään siirtää puuttumisen muuhun kuin pakkokeinon perusteena olevaan rikokseen, jos puuttumisen siirtämisestä ei aiheudu merkittävää vaaraa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle eikä merkittävää huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon vaaraa. Edellytyksenä on lisäksi, että puuttumisen siirtäminen on välttämätöntä pakkokeinon käytön paljastumisen estämiseksi tai toiminnan tavoitteen turvaamiseksi.

Poliisi saa käyttää vääriä, harhauttavia tai peiteltäviä tietoja, tehdä ja käyttää vääriä, harhaut-

tavia tai peiteltäviä rekisterimerkintöjä sekä valmistaa ja käyttää vääriä asiakirjoja, kun se on välttämätöntä jo toteutetun, käynnissä olevan tai tulevaisuudessa toteutettavan salaisen pakkokeinon käytön suojaamiseksi.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu rekisterimerkintä on oikaistava sen jälkeen, kun momentissa tarkoitettuja edellytyksiä ei enää ole.

48 §

Suojaamisesta päättäminen

Keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö päättää 47 §:n 2 momentissa tarkoitettun rekisterimerkinnän tekemisestä ja asiakirjan valmistamisesta.

Salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta tiedonhankinnan suojaamisesta.

Rekisterimerkintöjen tekemisestä sekä asiakirjojen valmistamisesta päättäneen viranomaisen on pidettävä luetteloa merkinnöistä ja asiakirjoista, valvottava niiden käyttöä sekä huolehdittava merkintöjen oikaisemisesta.

49 §

Salaisen pakkokeinon käyttöä koskeva ilmaisukielto

Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa tärkeästä tutkinnallisesta syystä kieltää sivullista ilmaisemasta tämän tietoon tulleita seikkoja salaisen pakkokeinon käytöstä. Edellytyksenä on lisäksi, että sivullinen on tehtävänsä tai asemansa johdosta avustanut tai häntä on pyydetty avustamaan pakkokeinon käytössä.

Ilmaisukielto annetaan enintään vuodeksi kerrallaan. Kielto on annettava saajalleen kirjallisena todisteellisesti tiedoksi. Siinä on yksilöitävä kiellon kohteena olevat seikat, mainittava kiellon voimassaoloaika ja ilmoitettava sen rikkomiseen liittyvästä rangaistusuhasta.

Rangaistus ilmaisukiellon rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan,

jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

50 §

Tietojenantovelvollisuus ja datan säilyttämismääräys

Salaisten pakkokeinojen käytössä noudatetaan, mitä 8 luvun 23—26 §:ssä säädetään tietojärjestelmän haltijan tietojenantovelvollisuudesta ja datan säilyttämismääräyksestä.

51 §

Määräaikojen laskeminen

Tässä luvussa tarkoitettujen määräaikojen laskemiseen ei sovelleta säädettyjen määräaikain laskemisesta annettua lakia.

Aika, joka on määrätty kuukausina, päättyy sinä määräkuukauden päivänä, joka järjestysnumeroltaan vastaa sanottua päivää. Jos vastavaa päivää ei ole siinä kuussa, jona määräaika päättyy, määräaika päättyy kuukauden viimeisenä päivänä.

52 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua ei saa kohdistaa:

1) rikoksesta epäillyn ja hänen oikeudenkäyntiavustajansa väliseen viestiin;

2) rikoksesta epäillyn ja oikeudenkäymiskaa-ren 17 luvun 23 §:n 2 momentissa tarkoitettun papin väliseen viestiin; eikä

3) rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn ja lääkärin, sairaanhoitajan, psykologin tai sosiaalityöntekijän väliseen viestiin.

Ellei tutkittavana ole rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, telekuuntelua, tietojen hankkimista

telekuuntelun sijasta, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua ei saa kohdistaa myöskään:

1) rikoksesta epäillyn ja hänen oikeudenkäymiskaa-ren 17 luvun 20 §:ssä tarkoitettujen lähiomaistensa väliseen viestiin;

2) rikoksesta epäillyn ja oikeudenkäymiskaa-ren 17 luvun 23 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun lääkärin, apteekkarin tai kättilön taikka heidän apulaisensa väliseen viestiin; eikä

3) rikoksesta epäillyn ja oikeudenkäymiskaa-ren 17 luvun 24 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettun yleisön saataville toimitettun viestin laatijan tai julkaisijan taikka ohjelmatoimittajan harjoittajan väliseen viestiin.

Jos telekuuntelun, telekuuntelun sijasta tapahtuvan tietojen hankkimisen, teknisen kuuntelun tai teknisen katselun aikana tai muulloin ilmenee, että kyseessä on viesti, jonka kuuntelu ja katselu on kielletty, toimenpide on keskeytettävä ja sillä saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Tässä pykälässä tarkoitettu kuuntelu- ja katselukiellot eivät kuitenkaan koske tapauksia, joissa 1 tai 2 momentissa tarkoitettua henkilöä epäillään samasta tai siihen välittömästi liittyvästä rikoksesta kuin rikoksesta epäiltyä ja myös hänen osaltaan on tehty päätös telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, teknisestä kuuntelusta tai teknisestä katselusta.

53 §

Tallenteiden ja asiakirjojen tarkastaminen

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai hänen määräämänsä virkamiehen on ilman aiheutonta viivytystä tarkastettava salaisen pakkokeinon käytössä kertyneet tallenteet ja asiakirjat.

54 §

Tallenteiden tutkiminen

Salaisen pakkokeinon käytössä kertyneitä tallenteita saa tutkia vain tuomioistuinin, pidättämiseen oikeutettu virkamies ja tutkittavana

olevan rikoksen tutkija. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen määräyksestä tai tuomioistuinten osoituksen mukaan tallennetta saa tutkia myös asiantuntija tai muu henkilö, jota käytetään apuna rikoksen selvittämisessä.

55 §

Ylimääräinen tieto

Ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka tutkintaa varten lupa tai päätös on annettu.

56 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä pakkokeinoa, jolla tieto on saatu. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin silloin, kun kyseinen ylimääräinen tieto on saatu pakkokeinolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuin.

Ylimääräistä tietoa saa lisäksi käyttää aina rikoksen estämiseksi, poliisin toiminnan suuntaamiseksi ja syyttömyyttä tukevana selvityksenä.

Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi.

Poliisilain nojalla saadun ylimääräisen tiedon käyttämisestä rikoksen selvittämiseen säädetään poliisilain 5 luvun 54 §:ssä.

57 §

Tietojen hävittäminen

Ylimääräinen tieto on hävitettävä sen jälkeen, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä. Ylimääräinen tieto voidaan kuitenkin säilyttää ja tallettaa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa tarkoitettuun rekisteriin, jos tieto koskee 56 §:n 1 mo-

mentissa tarkoitettua rikosta, taikka jos tieto on tarpeen rikoslain 15 luvun 10 §:ssä tarkoitettun rikoksen estämiseksi. Tiedot, joita ei ole hävitettävä, on säilytettävä viiden vuoden ajan siitä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

Edellä 10 §:ssä tarkoitettut tukiasematiedot on hävitettävä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

58 §

Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että telekuuntelu kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta rikoksesta epäillyltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva rikoksesta epäilty ei oleskele kuuntelavassa tilassa tai muussa paikassa, pakkokeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai 6 §:ssä tarkoitettuihin tunnistamistietoihin taikka että rikoksesta epäilty ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.

59 §

Kiireellisessä tilanteessa saadun tiedon hävittäminen

Jos pidättämiseen oikeutettu virkamies on 9 §:n 1 momentissa, 11 §:n 1 momentissa, 22 §:n 1 momentissa tai 24 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tilanteessa päättänyt televalvonnan, tukiasematietojen hankkimisen, henkilön teknisen seurannan tai teknisen laitetarkkailun aloittamisesta, mutta tuomioistuin katsoo, että edellytyksiä toimenpiteelle ei ole ollut, pakkokeinon käyttö on lopetettava sekä sillä saatu aineisto ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Näin saatuja

tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin ylimääräistä tietoa saadaan käyttää 56 §:n mukaan.

60 §

Salaisen pakkokeinon käytöstä ilmoittaminen

Epäiltyyn kohdistetusta telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peittelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava hänelle kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi, taikka esitutkinta on muuten päätetty tai se on keskeytetty. Pakkokeinosta on kuitenkin ilmoitettava epäillylle viimeistään vuoden kuluttua sen käytön lopettamisesta. Epäillylle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomioistuimelle.

Epäiltyyn kohdistetusta peitet toiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä on ilmoitettava hänelle ilman aiheutonta viivytystä kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi. Epäillylle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto 32 §:ssä tarkoitetulle tuomioistuimelle.

Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta päättää, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta epäillylle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tai tulevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 3 momentissa tarkoitettuihin tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa oikeuttaan oikeudenkäynnissä.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan soveltuvin osin

43 §:n säännöksiä. Valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ilmoittamista koskevat asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa noudattaen soveltuvin osin mainitun pykälän 6 momenttia.

61 §

Pöytäkirja

Muun salaisen pakkokeinon kuin tarkkailun käytöstä on käytön lopettamisen jälkeen laadittava ilman aiheutonta viivytystä pöytäkirja.

62 §

Asianosaisjulkisuuden rajoittaminen eräissä tapauksissa

Henkilöllä, jonka oikeutta tai velvollisuutta asia koskee, ei ole viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 11 §:ssä säädetystä huolimatta oikeutta saada tietoa tässä luvussa tarkoitetun pakkokeinon käytöstä ennen kuin 60 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty. Hänellä ei ole myöskään henkilötietolaissa (523/1999) tai henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa tarkoitettua rekisteröidyn tarkastusoikeutta.

Kun 60 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty, 1 momentissa tarkoitettulla on oikeus saada tieto salaisen pakkokeinon käyttöä koskevasta asiakirjasta tai tallenteesta, jollei antamatta jättäminen ole välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen, terveyden, yksityisyyden tai salassa pidettävien taktisten ja teknisten menetelmien suojaamiseksi. Kun harkitaan asiakirjan, tallenteen tai tiedon antamatta jättämistä, arvioinnissa on otettava huomioon 1 momentissa tarkoitettun oikeus puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa oikeuttaan oikeudenkäynnissä.

Tieto ääni- ja kuvatallenteesta voidaan antaa vain luovuttamalla tallenne esitutkintaviranomaisen luona kuultavaksi tai nähtäväksi, jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on syytä olettaa, että tiedon antaminen muulla tavoin voisi

johtaa tallenteessa esiintyvän henkilön yksityisyyden suojan loukkaamiseen.

63 §

Teleyrityksen avustamisvelvollisuus ja pääsy eräisiin tiloihin

Teleyrityksen on ilman aiheetonta viivytystä tehtävä televerkkoon telekuuntelun ja televalvonnan edellyttämät kytkennät sekä annettava esitutkintaviranomaisen käyttöön telekuuntelun toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot, välineet ja henkilöstö. Sama koskee niitä tilanteita, joissa telekuuntelu tai televalvonta toteutetaan esitutkintaviranomaisen toimesta teknisellä laitteella. Teleyrityksen on lisäksi annettava tutkinnanjohtajan käyttöön hallussaan olevat teknisen seurannan toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot.

Esitutkintaviranomaisella sekä toimenpiteen suorittajalla ja avustavalla henkilöstöllä on oikeus telekuuntelua varten tarpeellisen yhteyden kytkemiseksi päästä myös muihin kuin teleyrityksen hallinnassa oleviin tiloihin, ei kuitenkaan vakituiseseen asumiseen käytettäviin tiloihin. Toimenpiteestä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Kotietsinnästä säädetään erikseen.

64 §

Korvaukset teleyrityksille

Teleyrityksellä on oikeus saada valtion varoista korvaus tässä luvussa tarkoitetusta viranomaisten avustamisesta ja tietojen antamisesta aiheutuneista välittömistä kustannuksista siten kuin viestintämarkkinalain 98 §:ssä säädetään. Korvauksen maksamisesta päättää tutkinnan suorittaneen esitutkintaviranomaisen yksikkö.

Päätökseen haetaan valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden on tällaista asiaa käsitellessään varattava Viestintävirastolle tilaisuus tulla kuulluksi.

65 §

Salaisten pakkokeinojen käytön valvonta

Poliisihallitus ja salaisia pakkokeinoja käyttävien yksiköiden päälliköt valvovat poliisin osalta salaisten pakkokeinojen käyttöä.

Sisäasiainministeriön on annettava eduskunnan oikeusasiamiehelle vuosittain kertomus salaisten pakkokeinojen ja niiden suojaamisen käytöstä ja valvonnasta.

Oikeusasiamiehelle annettavista rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi käytettyä salaista tiedonhankintaa koskevista kertomuksista säädetään poliisilaissa.

66 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä luvussa tarkoitettujen salaisten pakkokeinojen käytön järjestämisestä ja valvonnasta sekä toimenpiteiden kirjaamisesta ja valvontaa varten annettavista selvityksistä.

11 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Rangaistusasteikon lieventämisen vaikutus

Tässä laissa tarkoitetun pakkokeinon käyttöön ei vaikuta se, että rangaistus mitattaisiin rikoslain 6 luvun 8 §:ää soveltaen lievennetyltä rangaistusasteikolta.

2 §

Sotilaita koskevat ilmoitukset

Sotilaan kiinniottamisesta, pidättämisestä, vangitsemisesta tai vapaaksi päästämisestä on viipymättä ilmoitettava sen hallintoyksikön päällikölle, jossa asianomainen sotilas palvelee.

3 §

Kansainvälinen yhteistoiminta

Esitutkintaviranomaisen antamasta pakkokeinojen käyttämiseen liittyvästä oikeus- ja virkaavusta vieraan valtion esitutkintaviranomaiselle ja esitutkintaviranomaisen siltä saamasta oikeus- ja virkaavusta sekä vieraan valtion esitutkintavirkamiehen oikeudesta käyttää pakkokeinoihin liittyviä suomalaisen esitutkintavirkamiehen toimivaltuuksia on 6 luvun 8 §:ssä ja 7 luvun 21 §:ssä säädetyn lisäksi voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tai Suomea velvoittavassa kansainvälisessä sopimuksessa sovitaan.

4 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin:

- 1) pakkokeinojen käytön kirjaamisesta;
- 2) viranomaisten yhteistoiminnasta vangitsemisasiassa;
- 3) matkustuskieltoon liittyvistä toimenpiteistä ilmoittamisesta.

5 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan pakkokeinolaki (450/1987).

6 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleviin pakkokeinoihin sovelletaan tämän lain säännöksiä. Hukkaamiskiellon osalta noudatetaan soveltuvin osin tämän lain säännöksiä vakuustavarikosta.

Jos tämän lain voimaan tullessa voimassa olevaan pakkokeinoon liittyvän toimenpiteen määräaika on tätä lakia sovellettaessa jo kulumassa tämän lain tullessa voimaan, toimenpide voidaan suorittaa tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Laki

poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 1 luvun 2 §, 2 luvun 2 §, 6 luvun 1 §:n 1 momentti ja 6 §:n 1 momentti, 7 luvun 1 §:n 1 momentti ja 6 §:n 1 momentti, 8 luvun 3 §, 11 luvun 1 §:n 3 momentti, 15 luvun 3 § sekä 17 luvun 1 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 momentti ja 5 §, sellaisena kuin niistä on 6 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 267/2007, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *tutkintavangilla* tutkintavankeuslain (768/2005) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettua tutkintavankia;

2) *pidätetyllä* henkilöä, joka on pidätetty pakkokeinolain (/) 2 luvun 5 §:n nojalla;

3) *kiinni otetulla* henkilöä, joka on otettu kiinni poliisilaissa (/), pakkokeinolaissa, esitutkintalaissa (/) tai muussa laissa säädetyllä perusteella ja joka ei ole tutkintavanki tai pidätetty;

4) *vapautensa menettäneellä* tutkintavankia, pidätettyä ja kiinni otettua;

5) *tapaajalla* henkilöä, joka on tullut tapamaan vapautensa menettänyttä;

6) *säilytystilalla* poliisin hallinnoimaa tilaa, jota käytetään poliisin säilyttämien vapautensa menettäneiden säilytykseen;

7) *teknisellä valvonnalla* säilytystilan valvontaa teknisellä laitteistolla;

8) *vartijalla* poliisilain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettua ylivartijaa ja vartijaa.

2 luku

Säilytystilaan ottaminen

2 §

Vapaudenmenetyksestä ilmoittaminen

Tutkintavangille on varattava tilaisuus ilmoittaa läheiselleen tai muulle henkilölle vapaudenmenetyksestään.

Pidätetyn ja kiinni otetun vapaudenmenetyksestä on ilmoitettava pidätetyn ja kiinni otetun osoituksen mukaan hänen läheiselleen tai muulle henkilölle. Jos ilmoittamisesta on erityistä haittaa rikoksen selvittämiseksi, ilmoittamista pidättämisestä voidaan päällystöön kuuluvan poliisimiehen päätöksellä lykätä enintään kaksi

vuorokautta kiinniottamisesta ja ilmoittamista kiinniottamisesta voidaan lykätä tai se voidaan jättää tekemättä. Ilmoitusta ei saa ilman erityistä syytä tehdä vastoin pidätetyn tai kiinni otetun tahtoa.

6 luku

Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §

Kirjeenvaihto ja postilähetysten tarkastaminen

Vapautensa menettäneellä on oikeus kirjeenvaihtoon, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinolain 4 luvun mukaisesti rajoitettu.

6 §

Puhelimen käyttö

Vapautensa menettäneelle on mahdollisuuksien mukaan annettava omalla kustannuksellaan mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä säilytystilan ulkopuolelle, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinolain 4 luvun mukaisesti rajoitettu. Säilytystilan järjestyssäännössä voidaan antaa säilytystilan toiminnan ja järjestyksen kannalta välttämättömiä määräyksiä puhelimen käyttöajasta.

7 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet säilytystilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Vapautensa menettäneellä on oikeus tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena tapaamista varten varattuina aikoina niin usein kuin se säilytystilan järjestystä ja toimintaa haittaamatta on mahdollista, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinolain 4 luvun mukaisesti rajoitettu. Tapaa-

minen voidaan sallia muulloinkin kuin tapaamis-
ta varten varattuina aikoina, jos se on tarpeen va-
pautensa menettäneen yhteyksien kannalta tai
muusta erityisestä syystä. Vapautensa menet-
täneellä on kuitenkin aina oikeus ilman aihee-
tonta viivytystä tavata tämän lain 6 luvun 4 §:ssä
tarkoitettu asiamiehensä. Tapaajan tarkasta-
misesta säädetään 10 luvussa.

6 §

Yhteydet edustustoon

Ulkomaisella vapautensa menettäneellä on
oikeus olla yhteydessä hänen kotimaataan edus-
tavaan diplomaattiseen edustustoon tai konsuli-
edustustoon, jollei yhteyksiä ole pakkokei-
nolain 4 luvun mukaisesti rajoitettu.

8 luku

Säilytystilan järjestys

3 §

Päätösvalta

Säilytystilan järjestyssäännön vahvistaa ja ti-
lojen valvonnasta ja lukittuna pitämisestä päät-
tää poliisilaitoksen poliisipäällikkö.

11 luku

Turvaamistoimenpiteet

1 §

Turvaamistoimenpiteet

Vapautensa menettäneen yhteydenpidon ra-
joittamisesta säädetään pakkokeinolain 4 luvus-
sa.

15 luku

Vartijat

3 §

Henkilö- ja omaisuusvahinko

Vartijan on viivytyksettä ilmoitettava esimie-
helleen virkatehtävän suorittamisen yhteydessä
syntyneestä muusta kuin vähäiseksi katsottavas-
ta henkilö- tai omaisuusvahingosta. Henkilö- ja
omaisuusvahingon suhteen on meneteltävä siten
kuin poliisilain 8 luvun 6 §:ssä säädetään.

17 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhaun alaiset asiat

Oikaisuvaatimus poliisilaitoksen poliisipääl-
likölle ja valitus hallinto-oikeuteen voidaan teh-
dä seuraavista päätöksistä:

1) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettu omaisuuden
hallussapidosta sekä saman luvun 4 §:ssä tarkoi-
tetusta rahan ja muiden maksuvälineiden käytös-
tä;

2) 6 luvun 5 §:ssä tarkoitettu kirjeen tai pos-
tilähetyksen pidättämisestä; ja

3) 7 luvun 5 §:ssä tarkoitettu tapaamiskiel-
lostä ja saman luvun 8 §:ssä tarkoitettu pois-
tumisluvasta erittäin tärkeästä syystä.

3 §

Oikaisuvaatimuksesta päättäminen

Oikaisuvaatimuksen ratkaisee poliisilaitok-
sen poliisipäällikkö.

4 §

Valituksen tekeminen

Poliisilaitoksen poliisipäällikön oikaisuva-
atimuksen johdosta tekemään päätökseen saa

hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valitus tehdään siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä poliisilaitoksen poliisipäällikön päätös on tehty.

töönpanoa, ellei oikaisuvaatimusta käsittelevä poliisilaitoksen poliisipäällikkö tai valitusta käsittelevä hallinto-oikeus toisin päättä.

5 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus täytäntöönpanoon

Oikaisuvaatimuksen tai valituksen tekeminen ei keskeytä 1 §:ssä tarkoitetun päätöksen täytän-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 1 luvun 1 §:n 2 momentti, 2 luvun 1 §:n 3 ja 4 momentti, 8 luvun 1 §:n 1 momentti ja 6 §:n 1 momentti, 9 luvun 1 §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti, 10 luvun 16 §:n 5 momentti, 11 luvun 9 §:n 2 momentti sekä 13 luvun 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 8 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 266/2007, seuraavasti:

1 luku

Tutkintavankeuden toimeenpanon yleiset periaatteet

1 §

Soveltamisala

Tutkintavankiin, joka samalla suorittaa vankeusrangaistusta tai sakon muuntorangaistusta, sovelletaan, mitä 2 luvun 1 §:n 2 momentissa, 4 luvun 1 §:n 3 momentissa, 8 luvun 6 §:ssä sekä 9 luvun 9 §:ssä säädetään. Tällaiseen vankiin sovelletaan lisäksi, mitä pakkokeinolain (/) 4 luvussa yhteydenpidon rajoittamisesta ja rikoslain (39/1889) 2 c luvun 5 §:ssä ehdonalaisesta vapauttamisen määräytymisestä säädetään. Muutoin tässä momentissa tarkoitettuun

tutkintavankiin sovelletaan, mitä vangista vankeuslaissa (767/2005) säädetään.

2 luku

Saapuminen vankilaan

1 §

Tutkintavangin sijoittaminen

Vangitsemisesta päättävä tuomioistuin voi pakkokeinolain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitetun pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai syyttäjän esityksestä päättää, että tutkintavanki sijoitetaan poliisin ylläpitämään tutkintavankien säilytystilaan, jos se on välttämätöntä tutkintavangin erillään pitämiseksi tai turvallisuussyistä taikka

jos rikoksen selvittäminen sitä erityisestä syystä vaatii. Tutkintavankia ei saa pitää poliisin säilytystilassa neljää viikkoa pidempää aikaa, ellei siihen ole erittäin painavaa syytä.

Jos tutkintavanki sijoitetaan poliisin ylläpitämään säilytystilaan, sijoittamista koskeva asia ja sen perusteet on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi yhdessä vangitsemisasian kanssa pakkokeinolain 3 luvun 15 §:ssä tarkoitetun vangitsemisasian uudelleen käsittelyn yhteydessä. Tutkintavanki voi saattaa poliisin säilytystilassa säilyttämisen tuomioistuimen uudelleen käsiteltäväksi myös erikseen, jolloin noudatetaan soveltuvien osin mainitun pykälän 1, 3 ja 4 momentissa säädettyä menettelyä. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai syyttäjän on saatettava asia tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos tutkintavankia on säilytettävä säilytystilassa yli neljä viikkoa. Myös tällöin noudatetaan soveltuvien osin pakkokeinolain mainittuja säännöksiä.

8 luku

Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §

Kirjeenvaihto ja postilähetysten tarkastaminen

Tutkintavangilla on oikeus kirjeenvaihtoon, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinolain 4 luvun mukaisesti rajoitettu.

6 §

Puhelimen käyttö

Tutkintavangille on annettava omalla kustannuksellaan mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä vankilan ulkopuolelle, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinolain 4 luvun mukaisesti rajoitettu. Vankilan järjestyssäännössä voidaan antaa vankilan toiminnan ja järjestyksen kannalta välttämättömiä määräyksiä puhelimen käyttöajoina.

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Tutkintavangilla on oikeus tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena tapaamista varten varattuina aikoina niin usein kuin se vankilan järjestystä ja toimintaa haittaamatta on mahdollista, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinolain 4 luvun mukaisesti rajoitettu. Tapaaminen voidaan sallia muulloinkin kuin tapaamista varten varattuina aikoina, jos se on tarpeen vangin yhteyksien kannalta tai muusta erityisestä syystä. Tutkintavangilla on kuitenkin aina oikeus ilman aiheutonta viivytystä tavata tämän lain 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettu asiamiehensä. Tutkintavankia tapaamaan tulleen henkilön (*tapaaja*) tarkastamisesta säädetään 12 luvussa.

7 §

Yhteydet edustustoon

Ulkomaisella tutkintavangilla on oikeus olla yhteydessä hänen kotimaataan edustavaan diplomaattiseen edustustoon tai konsuliedustustoon, jollei yhteydenpitoa ole pakkokeinolain 4 luvun mukaisesti rajoitettu.

10 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

16 §

Päätösvalta

Esteellisyyteen sovelletaan, mitä esitutkintalain (/) 2 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetään.

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

9 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

— — — — —
Jos henkilönkatsastuksen suorittaa muu kuin terveydenhuoltohenkilöstöön kuuluva, läsnä on oltava todistaja. Muuten henkilönkatsastuksen toimittamisessa noudatetaan, mitä pakkokeinolain 8 luvun 33 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.
— — — — —

13 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

1 §

Turvaamistoimenpiteet

— — — — —
Tutkintavangin yhteydenpidon rajoittamisesta säädetään pakkokeinolain 4 luvussa.
— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vankeuslain (767/2005) 1 luvun 11 §:n 1 momentti, 4 luvun 5 §:n 2 momentti, 15 luvun 16 §:n 5 momentti ja 16 luvun 9 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 1 luvun 11 §:n 1 momentti laissa 735/2011, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta

11 §

Virka-apu

— — — — —
Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävän suorittamiseksi poliisilta poliisilain (/) mukaista virka-apua.
— — — — —

4 luku

Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

5 §

Tulotarkastus

— — — — —
Vankeinhoitoviranomainen saa ottaa vangista pakkokeinolaissa (/) tarkoitetut henkilötuntomerkit.
— — — — —

15 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

16 §

Päätösvalta

— — — — —
Esteellisyyteen sovelletaan, mitä esitutkintalain (/) 2 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetään.

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

9 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

— — — — —
Jos henkilönkatsastuksen suorittaa muu kuin terveydenhuoltohenkilöstöön kuuluva, läsnä on oltava todistaja. Muuten henkilönkatsastuksen toimittamisessa noudatetaan, mitä pakkokeinolain 8 luvun 33 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.
— — — — —

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
— — — — —

Laki

yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain (1313/2002) 4 §:n 2 momentti seuraavasti:

4 §

Tutkintaryhmään kuuluvan henkilön toimivaltuudet Suomessa

vun 11 §:ssä ja 8 luvun 5 §:n 3 momentissa säädetään asiantuntijasta tai muusta henkilöstä.
— — — — —

— — — — —
Tutkintaryhmään kuuluvaan henkilöön voidaan soveltaa, mitä pakkokeinolain (/) 7 lu-

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
— — — — —

Laki

eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain (197/2002) 8 § seuraavasti:

8 §

esitutkintalain (/) mukaisen esitutkinnan tutkittavanaan olevan asian selvittämiseksi.

Poliisi- tai esitutkinnan määrääminen

Oikeusasiamies voi määrätä suoritettavaksi Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta poliisilain (/) mukaisen poliisitutkinnan tai 20 .

Laki

valtionevoston oikeuskanslerista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään valtionevoston oikeuskanslerista annettuun lakiin (193/2000) uusi 5 a § seuraavasti:

5 a §

esitutkintalain (/) mukaisen esitutkinnan tutkittavanaan olevan asian selvittämiseksi.

Poliisi- tai esitutkinnan määrääminen

Oikeuskansleri voi määrätä suoritettavaksi Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta poliisilain (/) mukaisen poliisitutkinnan tai 20 .

Laki

valtionevoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtionevoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain (1224/1990) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on osaksi laissa 564/2007, seuraavasti:

1 §

Valtioneuvoston oikeuskansleri vapautetaan velvollisuudesta valvoa lain noudattamista sellaisissa eduskunnan oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvissa asioissa, jotka koskevat:

1) puolustusministeriötä, valtioneuvoston ja sen jäsenten virkatoimen laillisuuden valvontaa lukuun ottamatta, puolustusvoimia, rajavartiolaitosta, sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitettua kriisinhallintahenkilöstöä, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 3 luvussa tar-

koitettua Maanpuolustuskoulutusyhdistystä sekä sotilasoikeudenkäyntiä;

2) pakkokeinolaissa (/) tarkoitettua kiinniottamista, pidättämistä, vangitsemista ja matkustuskieltoa sekä säilöönottamista tai muuta vapauden riistoa;

3) vankiloita ja muita sellaisia laitoksia, joihin henkilö on otettu vastoin tahtoaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsittelystä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsittelystä annetun lain (196/2000) 13 § seuraavasti:

13 §

Pakkokeinot

Kun asia on tullut valtakunnanoikeudessa viireille, valtakunnanoikeuden toimivallasta ja päätösvaltaisuudesta pakkokeinoasioissa on

soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolaissa (/) säädetään käräjäoikeudesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

rikoslain 15 ja 16 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 15 luvun 2 §:n 1 momentti sekä 16 luvun 4 § ja 10 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 563/1998, seuraavasti:

15 luku

Rikoksista oikeudenkäyttöä vastaan

2 §

Perätön lausuma viranomaismenettelyssä

Jos

1) joku valan tai vakuutuksen nojalla oikeudenkäyntiin rinnastettavassa viranomaismenettelyssä,

2) muu kuin rikoksesta epäilty rikosasian esitutkinnassa henkilökohtaisesti läsnä ollen kuulusteltaessa tai

3) muu kuin poliisilain (/) 6 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettussa asemassa oleva poliisitutkinnassa tai siihen rinnastettavassa viranomaismenettelyssä henkilökohtaisesti läsnä ollen kuulusteltaessa

antaa väärän tiedon asiassa tai ilman laillista syytä salaa siihen kuuluvan seikan, hänet on tuomittava *perättömästä lausumasta viranomaismenettelyssä* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

— — — — —

16 luku

Rikoksista viranomaisia vastaan

4 §

Niskoittelu poliisia vastaan

Joka

1) jättää noudattamatta poliisimiehen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi taikka tehtävän suorittamiseksi toimivaltansa rajoissa antaman käskyn tai kiellon,

2) kieltäytyy antamasta poliisimiehelle poliisilain 2 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja,

3) jättää noudattamatta poliisilain 2 luvun 11 §:n 1 momentissa tarkoitetun, poliisimiehen kulkuneuvon pysäyttämiseksi tai siirtämiseksi

antaman selvästi havaittavan merkin tai määräyksen,

4) laiminlyö poliisilain 9 luvun 3 §:ssä säädetyn avustamisvelvollisuutensa tai

5) hälyttää aiheettomasti poliisin taikka antamalla vääriä tietoja vaikeuttaa poliisin toimintaa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *niskoittelusta poliisia vastaan* sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi.

10 §

Omaisuuatta koskevan viranomaiskiellon rikkominen

Joka oikeudettomasti

1) murtaa viranomaisen asettaman lukon, sinetin, esteen tai merkinnän, jolla esine tai muu kohde on suljettu tai eristetty, tai muuten murtautuu viranomaisen tällä tavoin sulkemaan esineeseen tai muuhun kohteeseen,

2) tunkeutuu viranomaisen sulkemaan rakennukseen tai huoneeseen tai muuten rikkoo rikoksen selvittämisen turvaamiseksi pakkokeinoin (/) 9 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla annetun kiellon,

3) ryhtyy takavarikkoon tai vakuustakavarikkoon otettuun, ulosmitattuun tai sellaiseen irtaimen esineeseen, jonka muualle siirtämisen viranomaisen on kieltänyt tai

4) vastoin viranomaiskieltoa hukkaa tai luovuttaa omaisuutta tai vastoin maksukieltoa maksaa saatavan tai palkan,

on tuomittava *omaisuutta koskevan viranomaiskiellon rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 38 §:n 1 momentti, 41 §, 42 §:n 1 momentti ja 44 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 42 §:n 1 momentti laissa 1407/2009, seuraavasti:

38 §

Menettämisseuraamuksen täytäntöönpano

Kun omaisuuden valtiolle menetetyksi tuomitsemista koskeva ratkaisu on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi, omaisuus on asianomaisen valtion viranomaisen määräyksen mukaisesti otettava valtion käyttöön, myytävä tai hävitettävä (*täytäntöönpanotoimi*). Menettämisseuraamuksen panee täytäntöön poliisilaitos. Täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta omaisuuden haltuun ottamisesta on laadittava pöytäkirja noudattaen soveltuvin osin pakkokeinolain (/) 7 luvun 12 §:ää.

41 §

Menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon hakeminen

Oikeusrekisterikeskuksen tulee hakea menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa valtioneuvoston asetuksessa säädettävällä tavalla siltä poliisilaitokselta, jonka hallussa menetetyksi tuomittu omaisuus on tai jonka toimialueella omaisuus muuten on.

42 §

Menetetyksi tuomitusta omaisuudesta määrääminen

Menetetyksi tuomittua omaisuutta koskevista täytäntöönpanotoimista määrää Poliisihallitus, joka voi oikeuttaa poliisilaitoksen määräämään toimenpiteistä. Tullihallitus määrää tullirikosasiassa menetetyksi tuomitun omaisuuden täytäntöönpanotoimista.

44 §

Menettämisseuraamukseen tuomitun kuoleman vaikutus täytäntöönpanoon

Menettämisseuraamukseen tuomitun kuoltua täytäntöönpano on keskeytettävä sen jälkeen, kun omaisuus on otettu valtion haltuun. Täytäntöönpanoa on jatkettava, jos asianomaiselle poliisilaitokselle ei neljän kuukauden kuluessa haltuunottamisesta toimiteta todistusta siitä, että täytäntöönpanon raukeamista koskeva asia on rikoslain 8 luvun 15 §:n mukaisesti saatettu kärräjäoikeuden ratkaistavaksi, tai jos raukeamista koskeva hakemus on lainvoimaisesti hylätty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 18 ja 45 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 18 §:n 2 momentti ja 45 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 17 luvun 18 §:n 2 momentti laissa 690/1997 ja 45 §:n 2 momentti laissa 244/2006, seuraavasti:

17 luku

Todistelusta

18 §

Rikosasiassa ei saa kuulustella todistajana sitä:

1) jota on syytetty samasta teosta tai teosta, jolla on välitön yhteys siihen tekoon, jota syyte koskee;

2) jolle on annettu rangaistusmääräys tai rikesakko 1 kohdassa tarkoitettusta teosta; eikä

3) jonka teko esitutkintalain (/) 3 luvun 9 §:n nojalla on päätetty jättää saattamatta syyttäjän harkittavaksi taikka jonka teosta syyttäjä on päättänyt jättää oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8 §:n tai muun vastaavan lainkohdan nojalla syytteen nostamatta.

45 §

Tuomioistuimien voi syyttäjän taikka rikoksesta epäillyn tai tämän edunvalvojan esityksestä määrätä 1 momentin 2 tai 3 kohdassa säädettyin edellytyksin epäillyn mielentilan tutkittavaksi jo esitutkinnan aikana tai ennen pääkäsittelyä, jos rikoksesta epäilty on tunnustanut syyllistyneensä rangaistavaksi säädettyyn tekoon tai jos mielentilatutkimuksen tarve on muutoin selvä. Tuomioistuimen päätösvaltaisuudesta ja istunnon pitämisestä tässä momentissa tarkoitettua päätöstä tehtäessä säädetään pakkokeinolain (/) 3 luvun 1 §:n 2 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 14 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 455/2011, seuraavasti:

1 luku

Syyteoikeudesta

14 §

Asianomistaja saa itse nostaa syytteen rikoksesta vain, jos syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai esitutkintaviranomainen taikka syyttäjä on päättänyt, ettei esitutkintaa toimiteta tai että se keskeytetään taikka lopetetaan. Asianomistaja saa nostaa syytteen

myös, jos esitutkintatoimenpiteiden suorittamista on tutkinnanjohtajan päätöksellä siirretty. Asianomistajan oikeudesta nostaa syyte julkista tehtävää hoidettaessa tehdystä rikoksesta säädetään perustuslain 118 §:n 3 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Laki

sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010) 7 §:n 2 momentti seuraavasti:

7 §

Esitutkinta

tämättömiä sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen antamiseksi.

Tässä laissa tarkoitetun rikkomuksen selvittämiseksi toimitetaan esitutkintalain (/) 11 luvun 2 §:n mukainen suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat vält-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Laki

rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain (692/1993) 5 § seuraavasti:

5 §

Ennen rangaistusvaatimuksen antamista toimitetaan esitutkintalain (/) 11 luvun 2 §:ssä

tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä

seuraamuksen määrittämiseksi rangaistusmääräysmenettelyssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 5 §:n 2 momentti, 12 §:n 2 momentti ja 16 §:n 4 momentti seuraavasti:

5 §

Oikeudenkäyntiä koskevien perustietojen julkiseksi tulemisen ajankohta

Pakkokeinolain (/) 10 luvussa tai poliisilain (/) 5 luvussa tarkoitettua salaista tiedonhankintakeinoja taikka tullilain (1466/1994) 20 f §:ssä tarkoitettua tullitoimenpidettä koskevassa asiassa, jossa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä ei vaatimusta käsiteltäessä tarvitse kuulla, perustiedot tulevat julkisiksi vasta, kun tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle, jollei tuomioistuin päättää, että perustiedot tulevat julkiseksi aikaisemmin.

12 §

Asianosaisen oikeus tiedonsaantiin

Asianosaisella ei ole 1 momentissa tarkoitettua oikeutta:

1) viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n 2 momentin 7 kohdassa tarkoitettuihin yhteystietoihin;

2) tuomioistuimessa laadittuihin oikeudenkäyntiasiakirjoihin ennen 8 §:ssä tarkoitettua ajankohtaa;

3) pakkokeinolain 10 luvussa tai poliisilain 5 luvussa tarkoitettua salaista tiedonhankintakeinoja taikka tullilain 20 f §:ssä tarkoitettua tullitoimenpidettä koskevassa asiassa, jossa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä ei vaatimusta käsiteltäessä tarvitse kuulla; eikä

4) oikeudenkäyntiasiakirjoihin siltä osin kuin niihin sisältyy tietoja tuomioistuimen neuvottelusta.

16 §

Pakkokeinoasioiden julkisuus

Pakkokeinolain 10 luvussa tai poliisilain 5 luvussa tarkoitettua salaista tiedonhankintakeinoja taikka tullilain 20 f §:ssä tarkoitettua tullitoimenpidettä koskeva asia, jossa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä ei vaatimusta käsiteltäessä tarvitse kuulla, käsitellään ja ratkaisu siinä julistetaan yleisön läsnä olematta. Ratkaisun sisältävä ja muu oikeudenkäyntiasiakirja tulevat julkisiksi, kun tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle

taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle, jollei tuomioistuin erityisestä

syystä päättä, että oikeudenkäyntiasiakirja tulee julkiseksi aikaisemmin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetun lain (666/1972) 18 §, sellaisena kuin se on laissa 1257/1988, seuraavasti:

18 §
Pakkokeinoasiassa sekä esitutkintalain (/) 7 luvun 9 §:ssä tarkoitetussa käsittelyssä todistajalle maksetut korvaukset jäävät valtion vahingoksi. Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovut-

tamista koskevassa asiassa suoritettu korvaus jää niin ikään valtion vahingoksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 15 ja 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain (4/1994) 15 §:n 1 ja 2 momentti sekä 23 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 15 §:n 2 momentti laissa 192/2011 ja 23 §:n 1 momentti laissa 543/2007, seuraavasti:

15 §
Pakkokeinojen käytön rajoitukset
Jos oikeusapupyyntö tarkoittaa tai sen täyttämisen edellyttää pakkokeinolaissa (/) tarkoitettujen pakkokeinojen käyttämistä, ei pakkokeinoja saa käyttää, jos tämä ei Suomen lain mukaan olisi sallittua, jos pyynnön perusteena

oleva teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske rahanpesurikokseen liittyvän pyynnön täytäntöönpanoa tilanteessa, jossa pyynnössä tarkoitettua rikoksesta epäilty henkilö on osallisena siihen rikokseen, jolla omaisuus on toiselta saatu tai joka on tuottanut hyödyn, eikä pak-

kokeinolain 8 luvun 24 §:ssä tarkoitettua datan säilyttämismääräystä.

23 §

Pakkokeinojen käyttäminen todisteiden hankkimiseksi ja menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi

Vieraan valtion viranomaisen tekemän oikeusapupyynnön perusteella voidaan todisteiden hankkimiseksi panna toimeen etsintä, taka-

varikko ja datan säilyttämismääräys, suorittaa telekuuntelua, televalvontaa, suunnitelmallista tarkkailua, peiteltyä tiedonhankintaa, teknistä tarkkailua, peitetointia ja valeostoja, käyttää valvottua läpilaskua sekä ottaa henkilötuntomerkit, jos tätä on pyydetty oikeusapupyynnössä taikka se on välttämätöntä oikeusapupyynnön toimeenpanemiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 5 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain (326/1963) 5 b §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 774/2005, seuraavasti:

5 b §

Säilöön ottamisesta ja säilössä pitämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vangitsemisesta

ja tutkintavankeudesta pakkokeinolaissa (/) ja tutkintavankeuslaissa (768/2005) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 5 b ja 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain (21/1987) 5 b §:n 2 momentti ja 13 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 5 b §:n 2 momentti laissa 773/2005 ja 13 §:n 3 momentti laissa 542/2005, seuraavasti:

5 b §

Säilöön ottamisesta ja säilössä pitämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vangitsemisesta ja tutkintavankeudesta pakkokeinolaissa (/) ja tutkintavankeuslaissa (768/2005) säädetään.

datetaan, mitä pakkokeinolaissa, kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa (4/1994) ja omaisuuden tai todistusaineiston jädyyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetussa laissa (540/2005) säädetään.

13 §

Tässä laissa tarkoitetun menettämisseurauksen täytäntöönpanon turvaamisessa nou-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 30 ja 31 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain (456/1970) 30 §:n 3 momentti ja 31 a §, sellaisina kuin ne ovat, 30 §:n 3 momentti laissa 296/2002 ja 31 a § laissa 238/2001, seuraavasti:

30 §

Jos vieras valtio on antanut 2 momentissa tarkoitetun suostumuksen ja epäillyltä on riistetty vapaus momentissa tarkoitetun vangitsemispäätöksen nojalla, kysymys epäillyn vangitsemisesta pakkokeinolain (/) 2 luvun 11 §:n nojalla on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi noudattaen soveltuvin osin, mitä mainitun lain 3 luvun 4 ja 5 §:ssä säädetään. Jos epäilty on vapautensa menettäneenä muusta syystä, vangitsemispäätös on ilman viivytystä vieraan valtion

suostumuksen jälkeen saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi.

31 a §

Niissä tapauksissa, joissa henkilö voidaan tämän lain mukaan ottaa säilöön, hänet voidaan säilöön ottamisen sijasta määrätä matkustuskieltoon. Matkustuskiellosta on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä säädetään pakkokeinolaissa ja mitä säilöön ottamisesta säädetään tässä laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 16 ja 60 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 16 §:n 2 momentti ja 60 §:n 2 momentti seuraavasti:

16 §

Kiinniottaminen

— — — — —
Poliisimies saa ottaa tämän lain nojalla luovutettavaksi pyydetyn kiinni ilman säilöönottamista koskevaa päätöstäkin, jos kiinniottamista ja luovuttamista koskevan pyynnön täytäntöönpano voi muuten vaarantua. Kiinniottamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä pakkokeinolaissa (/) säädetään.
— — — — —

tetty vapaus momentissa tarkoitetun vangitsemispäätöksen nojalla, kysymys epäillyn vangitsemisesta pakkokeinolain 2 luvun 11 §:n nojalla on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi noudattaen soveltuvin osin, mitä mainitun lain 3 luvun 4 ja 5 §:ssä säädetään. Jos epäilty on vapautensa menettäneenä muusta syystä, vangitsemispäätös on ilman viivytystä toisen jäsenvaltion suostumuksen jälkeen saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi.
— — — — —

60 §

Vangitsemispäätöksen edellytykset

— — — — —
Jos toinen jäsenvaltio on antanut 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen ja epäillyltä on riis-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain 13 ja 57 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annetun lain (1383/2007) 13 §:n 2 momentti ja 57 §:n 2 momentti seuraavasti:

13 §

Kiinniottaminen

— — — — —
 Poliisimies saa ottaa tämän lain nojalla luovutettavaksi pyydetyn kiinni ilman säilöön ottamista koskevaa päätöstäkin, jos kiinniottamista ja luovuttamista koskevan pyynnön täytäntöönpano voi muuten vaarantua. Kiinniottamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä pakkokeinolaissa (/) säädetään.
 — — — — —

riistetty vapaus momentissa tarkoitetun vangitsemispäätöksen nojalla, kysymys epäillyn vangitsemisesta pakkokeinolain 2 luvun 11 §:n nojalla on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi noudattaen soveltuvin osin, mitä mainitun lain 3 luvun 4 ja 5 §:ssä säädetään. Jos epäilty on vapautensa menettäneenä muusta syystä, vangitsemispäätös on ilman viivytystä toisen Pohjoismaan suostumuksen jälkeen saatettava tuomioistuimen käsiteltäväksi.
 — — — — —
 —————

57 §

Vangitsemispäätöksen edellytykset

— — — — —
 Jos toinen Pohjoismaa on antanut 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen ja epäillyltä on

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki**vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain (150/2004) 10 §:n 2 momentti seuraavasti:

10 §

Muutoksenhaku

mitä pakkokeinolaissa (/) säädetään vangitsemisasian käsittelystä.
 — — — — —
 —————

— — — — —
 Valitus on käsiteltävä kiireellisenä. Oikeusministeriötä on kuultava asiassa. Asian käsittelyssä on muuten noudatettava soveltuvin osin,
 —————

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa annetun lain (540/2005) 2 §:n 2 momentti, 4 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 15 § sekä 16 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

2 §

Määritelmä

Suomen ollessa jäädyttämispäätöksen lähettävä valtio jäädyttämispäätöksellä tarkoitetaan pakkokeinolain (/) 6 luvussa tarkoitettua tuomioistuimen määräämää vakuustakavarikkoa, syyttäjän määräämää väliaikaista vakuustakavarikkoa taikka 7 luvussa tarkoitettua tuomioistuimen tai syyttäjän määräämää takavarikkoa.

4 §

Muut kieltäytymisperusteet

Täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, jos:

1) 6 §:ssä tarkoitettua todistusta ei toimiteta, se on puutteellinen tai se selvästi ei vastaa jäädyttämispäätöstä;

2) on olemassa koskemattomuus tai erioikeus, joka tekee jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanon mahdottomaksi;

3) todistuksessa annetuista tiedoista ilmenee välittömästi, että myöhempi 8 §:ssä tarkoitettu oikeusapu ei olisi mahdollista sen vuoksi, että asia olisi jo jäädyttämispäätöksen perusteena olevan rikoksen osalta lopullisesti ratkaistu (*ne bis in idem*);

4) asiakirjan, postilähetyksen tai sähkösanoman takavarikko ei olisi pakkokeinolain 7 luvun 3 tai 5 §:n mukaan sallittu.

9 §

Jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta päättäminen

Toimivaltainen syyttäjä päättää, voidaanko jäädyttämispäätös panna tämän lain nojalla täytäntöön. Syyttäjän on määrättävä tämän lain soveltamisalaan kuuluva jäädyttämispäätös pantavaksi täytäntöön vakuustakavarikosta tai takavarikosta säädetyssä järjestyksessä, jollei syyttäjä 3 tai 4 §:n perusteella pääätä kieltäytyä täytäntöönpanosta tai 13 §:n perusteella pääätä lykätä täytäntöönpanoa.

10 §

Täytäntöönpano

Toimivaltaisen syyttäjän on viipymättä toimitettava 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätöksensä kihlakunnanvoudille jäädyttämispäätöksen panemiseksi täytäntöön vakuustakavarikosta säädetyssä järjestyksessä soveltuvin osin siten kuin ulosottoaaren (705/2007) 8 luvussa säädetään tai esitutkintaviranomaiselle jäädyttämispäätöksen panemiseksi täytäntöön takavarikosta säädetyssä järjestyksessä soveltuvin osin siten kuin pakkokeinolain 7 luvun 1 §:n 3 momentissa sekä 3, 5, 6, 8, 9, 11—13, 23 ja 25 §:ssä säädetään.

15 §

Muut pakkokeinot

Muita pakkokeinoja kuin vakuustakavarikkoa tai takavarikkoa voidaan käyttää jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanemiseksi niin kuin niistä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa (4/1994) ja pakkokeinolaissa säädetään.

16 §

Valittaminen jäädyttämispäätöksen täytäntöönpanosta

Se, jota jäädyttämispäätös koskee, voi saattaa syyttäjän 9 §:n 1 momentissa ja 12 §:n 1 momen-

tissa tarkoitetun päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Käräjäoikeuden on viivytyksettä otettava asia käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan muuten soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä säädetään.

Kun jäädyttämispäätös pannaan täytäntöön vakuustakavarikosta säädettyssä järjestyksessä, ulosottomiehen täytäntöönpanotoimista saa valittaa siinä järjestyksessä kuin ulosottokaareissa säädetään.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain (729/2010) 7 §:n 1 ja 6 momentti, 8 §:n 2 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 11 §:n 3 momentti seuraavasti:

7 §

Kieltäytymisperusteet

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, jos:

1) määräyksen täytäntöönpano edellyttää pakkokeinolaissa (/) tarkoitetun pakkokeinon käyttämistä, eikä se olisi sallittua pakkokeinolain mukaan;

2) on perusteltua syytä epäillä, että määräyksessä tarkoitettu todiste sisältää tietoja, joista oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n mukaan ei saa todistaa, tai määräystä ei voida panna täytäntöön jonkin muun lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainväliseen velvoitteeseen sisältyvän koskemattomuuden tai erioikeuden vuoksi.

— — — — —

Jos määräyksen täytäntöön panemiseksi tehty takavarikkopäätös on pakkokeinolain 7 luvun

21 §:n mukaan saatettu kärjäjäoikeuden vahvistettavaksi, kieltäytymisestä voi päättää myös takavarikkoasiaä käsittelevä kärjäjäoikeus.

8 §

Täytäntöönpanon lykkääminen

Jos määräyksen täytäntöön panemiseksi tehty takavarikkopäätös on pakkokeinolain 7 luvun 21 §:n mukaan saatettu käräjäoikeuden vahvistettavaksi, lykkäämisestä voi päättää myös takavarikkoasiasa käsittelevä tuomioistuin.

10 §

Muutoksenhaku

Se, jota todisteiden luovuttamismääräys koskee, voi saattaa määräyksen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 7 luvun 15 §:ssä sekä tässä laissa säädetään.

11 §

*Määräyksen antamiseen toimivaltaiset viran-
omaiset*

Jos Suomessa on tutkittavana rikos, jonka selvittämisessä tarpeellinen, puitepäättöksen soveltamisalaan kuuluva todiste sijaitsee toisessa jäsenvaltiossa, esitutkintaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava asiasta esitutkintalain (/) 5 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulle syyttäjälle. Esitutkintaviranomaisen on samalla ilmoitettava syyttäjälle näkemyksensä siitä, tulisiko todistetta puitepäättöksen 21 artiklan 2 ja 3 kohdan säännökset huomioon ottaen pyytää puitepäättöksen vai muun Suomen ja asianomaisen jäsenvaltion välillä olevan oikeusapusopimuksen perusteella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 7 §:stä muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 7 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

7 §

Poliisin on ilmoitettava syyttäjälle kuolemas-
ta, joka on tapahtunut henkilön ollessa poliisin
säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain
(841/2006) 2 §:n 6 kohdassa tarkoitetussa säi-

lytystilassa tai muuten poliisin valvonnassa vapautensa menettäneenä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 36 §:n 1 momentti seuraavasti:

36 §

Tutkimuksen ilmaisukielto

Finanssivalvonta voi kieltää sitä, joka on län-
nä Finanssivalvonnan toimeenpanemassa tarkas-
tuksessa tai jolta Finanssivalvonta on pyytänyt
tietoja tai selvityksiä sellaisessa asiassa, joka voi
johtaa rikoksen tai rikkomuksen tutkimiseen,
antamasta tarkastuksesta tai pyytämistään tie-

doista ja selvityksistä tietoa sille, johon tut-
kimus kohdistuu, tai muulle henkilölle. Kielto
on annettava kirjallisena. Kiellon edellytyksiin
ja voimassaoloon sovelletaan, mitä esitutkinta-
lain (/) 11 luvun 5 §:ssä säädetään.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

kielilain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kielilain (423/2003) 14 §:n 3 momentti seuraavasti:

14 §

Asian käsittelykieli rikosasiassa

kinnassa käytettävästä kielestä säädetään esitut-
kintalaissa (/).

— — — — —
Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee so-
veltuvien osin myös syyttävien viranomaisia. Esitut-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain 9 ja 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain (1157/2005) 9 §:n 2 momentti ja 13 §:n
1 momentti seuraavasti:

9 §

Haltuunotto

— — — — —
Edellä 1 momentissa tarkoitettu omaisuus, jota ei voida palauttaa haltijalle, on ilman aiheutonta viivytystä, kuitenkin viimeistään seitsemän vuorokauden kuluttua sen pois ottamisesta, luovutettava poliisille poliisilaissa (/) tai, jos kysymys on ampuma-aseista tai ampumatarvikkeista, ampuma-aselaissa säädettyjä toimenpiteitä varten.
— — — — —

13 §

Esitutinnan toimittaminen

Erätarkastaja toimittaa tässä laissa tarkoitetun rikosasian selvittämiseksi esitutkintalain (/) 11 luvun 2 §:ssä tarkoitetun suppean esitutinnan, jos asia on yksinkertainen ja selvä eikä teosta ole yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Esitutkinnassa noudatetaan, mitä siitä erikseen säädetään.
— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

huumausainelain 43 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan huumausainelain (373/2008) 43 § seuraavasti:

43 §

Takavarikoiminen

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on takavarikoitava huumausaine, joka on luovutettu poliisille taikka tulli- tai rajavartiolaitosviranomaiselle 8 §:n perusteella tai jonka hallussapitoon ei muutoin ole oikeutta tämän lain nojalla, mutta

jonka hallussapito ei ole rangaistavaa. Takavarikkoa toteutettaessa on noudatettava, mitä pakkokeinolain (/) 7 luvun 12 §:ssä säädetään pöytäkirjasta ja 14 §:ssä takavarikon kumoamisesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

asevelvollisuuslain 65 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asevelvollisuuslain (1438/2007) 65 §:n 2 momentti seuraavasti:

65 §

Huumausaineen käyttöä selvittävä tutkimus

Palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan määrätä tutkimukseen 1 momentissa tarkoitetuista edellytyksistä riippumatta, jos on perusteltua aihetta epäillä, että hän on huumausaineen vaikutuksen alaisena palveluksessa tai

että hän on riippuvainen huumeista. Tutkimuksesta kieltäytynyt on velvollinen alistumaan pakkokeinolain (/) 8 luvun 30 §:ssä tarkoitettuun henkilönkatsastukseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta annetun lain (653/2007) 5 §:n 2 momentti seuraavasti:

5 §

Tarkastusoikeus

Asetuksen 3 artiklassa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen tarkastamiseksi toimivaltaisella viranomaisella on oikeus toimittaa myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilöntarkastus, jos henkilöä todennäköisin syin epäillään asetuksen 3 artiklassa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden noudattamatta jättä-

misestä. Toimenpiteestä päättää tullimies, jolla on oikeus päättää tullilain 15 §:ssä tarkoitettusta henkilöntarkastuksesta, päällystöön kuuluva poliisimies taikka pidättämiseen oikeutettu rajavartiolaitoksen virkamies tai vähintään majurin arvoinen rajavartiomies. Muutoin noudatetaan soveltuvin osin, mitä henkilöntarkastuksesta säädetään pakkokeinolaissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

sotilaskurinpitolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sotilaskurinpitolain (331/1983) 15 ja 20 §, 25 §:n 1 momentti, 25 a §:n 1 momentti sekä 28 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 15 ja 20 § laissa 652/1991, 25 §:n 1 momentti ja 28 §:n 3 momentti laissa 1259/1988 sekä 25 a §:n 1 momentti laissa 991/1997, seuraavasti:

15 §

Sotilasoikeudenkäyntilaissa tarkoitettuihin rikoksiin sovellettavista ja 27 §:ssä mainituista pakkokeinoista ja niiden käyttämiseen oikeutetuista viranomaisista on pakkokeinolain (/) säännösten ohella voimassa, mitä tässä laissa säädetään.

20 §

Vangitsemisesta säädetään pakkokeinolaissa.

25 §

Takavarikon ja etsinnän saa pakkokeinolaissa mainittujen viranomaisten lisäksi määrätä toimitettavaksi pidättämiseen oikeutettu sotilasviranomainen.

25 a §

Tämän lain 18 §:ssä tarkoitettu kiinniottamiseen oikeutettu sotilas saa määrätä puolustusvoimissa palvelevan moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan tai muussa rikoslain 23 luvussa

tarkoitettussa tehtävässä toimivan henkilön kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumausaineen toteamiseksi. Koe voidaan tehdä ajotehtävää tai muuta rikoslain 23 luvussa tarkoitettua tehtävää suorittavalle taikka tällaiseen tehtävään ryhtyvälle. Kokeesta kieltäytynyt on velvollinen alistumaan pakkokeinolain 8 luvun 30 §:ssä tarkoitettuun henkilönkatsastukseen.

28 §

Jos sotilasoikeudenkäyntilaissa tarkoitettua rikosta koskeva asia käsitellään kurinpitomenetelyssä, esitutkinta saadaan rikoksesta säädetystä rangaistuksesta riippumatta toimittaa suppeana. Suppeaan esitutkintaan sovelletaan tällöin, mitä esitutkintalain (/) 11 luvun 2 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

puolustusvoimista annetun lain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 19 §:n 2 momentti seuraavasti:

19 §

Henkilöllisyyden selvittäminen, henkilön poistaminen ja kiinniotto-oikeus

Yleisestä kiinniotto-oikeudesta säädetään pakkokeinolain (/) 2 luvun 2 §:ssä. Kiinni

otettu muu kuin rikoslain 45 luvun alainen henkilö on viipymättä luovutettava poliisille. Sama koskee rikoslain 45 luvun alaista henkilöä, joka on syylistynyt muuhun kuin sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 2 §:ssä tarkoitettuun rikokseen. Jollei kiinni otettua voida luovuttaa poliisille viimeistään kuuden tunnin kuluttua kiin-

niottamisesta, hänet on päästettävä heti vapaaksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Laki

sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 28 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) 28 §:n 2 momentti seuraavasti:

28 §

Rikosoikeudellinen vastuu

tamiseen kriisinhallintaoperaation toimialueelta Suomeen tai tuomioistuimen jäsenen matkaan Suomesta toimialueelle käytetyllä ajalla.

Pakkokeinolain (/) 3 luvun 5 §:n 1 momentissa säädettyä määräaikaa pidätettyä koskevan vangitsemisvaatimuksen käsiteltäväksi ottamista varten pidennetään pidätetyn kuljet-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Laki

aluevalvontalain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan aluevalvontalain (755/2000) 27 §:n 3 momentti seuraavasti:

27 §

Henkilöllisyyden selvittäminen ja henkilön kiinniottaminen

sanottu tarkoitus on saavutettu. Kiinni otettu on kuitenkin päästettävä vapaaksi viimeistään 24 tunnin kuluttua kiinniottamisesta, jollei häntä pidätetä siten kuin pakkokeinolaissa (/) säädetään.

Kiinni otettu on päästettävä vapaaksi heti, kun tarvittavat 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot on saatu tai 2 momentin 2 kohdassa

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

eläinsuojelulain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinsuojelulain (247/1996) 47 §, sellaisena kuin se on laissa 891/2001, seuraavasti:

47 §

Takavarikko

Eläimen sekä edellä 12 §:ssä tarkoitetun laitteen, välineen ja aineen takavarikosta on voimassa, mitä pakkokeinolaissa (/) säädetään. Sen estämättä, mitä pakkokeinolain 7 luvun 13 §:ssä säädetään takavarikon kohteen säilyt-

tämisestä, saadaan takavarikoitu eläin heti lopet-
taa, myydä tai muutoin luovuttaa, jos sen arvo on
vähäinen tai jos sen hoidon järjestäminen ei ole
mahdollista tai tarkoituksenmukaista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

eläinten kuljetuksesta annetun lain 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) 33 § seuraavasti:

33 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta an-
netussa laissa (621/1999) säädetyn salassapito-
velvollisuuden estämättä saa tässä laissa säädet-
tyä tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja
yksityisen tai yhteisön liike- tai ammattisalai-

suudesta tai taloudellisesta asemasta taikka
yksityisen henkilökohtaisista oloista luovuttaa:

1) syyttäjä- ja poliisiviranomaisille pakkokei-
nolain (/) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikok-
sen selvittämiseksi;

2) Elintarviketurvallisuusvirastolle ja valvon-
taviranomaiselle tämän lain mukaisten tehtä-
vien suorittamista varten; sekä

3) Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suo-
mea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa
tarkoitetuille ulkomaisille toimielimille ja tar-

kastajille Euroopan unionin lainsäädännön tai sopimuksen niin edellyttäessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

kasvinsuojeluaineista annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kasvinsuojeluaineista annetun lain (1259/2006) 36 § seuraavasti:

36 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa säädettyä tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön liike- tai ammattialaisuudesta tai taloudellisesta asemasta luovuttaa:

1) syyttäjä- ja poliisiviranomaisille pakkokeinonlain (/) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi;

2) 28 §:ssä ja 29 §:n 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten;

3) Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetuille ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille, kun Euroopan unionin lainsäädännössä tai sopimuksessa niin edellytetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

lannoitevalmistelain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lannoitevalmistelain (539/2006) 27 § seuraavasti:

27 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassa-

pitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa tarkoitettua tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön liike- tai ammattialai-

suudesta taikka taloudellisesta asemasta luovuttaa:

1) syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokeinolain (/) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi;

2) tämän lain 17 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille ja 18 §:n 1 momentissa tarkoitetuille tarkastajille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten; sekä

3) Euroopan unionin lainsäädännössä tai muussa Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetuille ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille Euroopan unionin lainsäädännön tai sopimuksen niin edellyttäessä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) 24 § seuraavasti:

24 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa säädettyä tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön liike- tai ammattisalaisuudesta taikka taloudellisesta asemasta luovuttaa syyttäjä- ja poliisi-

viranomaiselle pakkokeinolain (/) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi sekä tämän lain 13 ja 14 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

hukkakauran torjunnasta annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002) 16 § seuraavasti:

16 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta an-

netussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa tarkoitettua tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta taikka liike-

tai ammattisalaisuudesta luovuttaa syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokeinolain (/) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi sekä tämän lain 3 luvussa tarkoitetuille

viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

siemenkauppalain 26 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siemenkauppalain (728/2000) 26 § seuraavasti:

26 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa tarkoitettua tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta luovuttaa syyttäjä- ja

poliisiviranomaiselle pakkokeinolain (/) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi sekä tämän lain 15—17 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

taimiaiaineistolain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taimiaiaineistolain (1205/1994) 9 §, sellaisena kuin se on laissa 727/2000, seuraavasti:

9 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa säädettyä tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön liike- tai ammattisalaisuudesta tai taloudel-

lisesta asemasta luovuttaa syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokeinolain (/) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämiseksi sekä tämän lain 7 ja 7 a §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

hevostalouslain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hevostalouslain (796/1993) 14 §, sellaisena kuin se on laissa 670/1999, seuraavasti:

14 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta an-
netussa laissa (621/1999) säädetyn salassapito-
velvollisuuden estämättä saa tässä laissa tarkoi-
tettua tehtävää suorittaessa saatuja tietoja
yksityisen tai yhteisön liike- tai ammattisalai-
suudesta tai taloudellisesta asemasta luovuttaa

syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokei-
nolain (/) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikok-
sen selvittämiseksi sekä tämän lain 11 §:ssä tar-
koitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten
tehtävien suorittamista varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

kotieläinjalostuslain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotieläinjalostuslain (794/1993) 14 §, sellaisena kuin se on laissa 669/1999, seuraavas-
ti:

14 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta an-
netussa laissa (621/1999) säädetyn salassapito-
velvollisuuden estämättä saa tässä laissa tarkoi-
tettua tehtävää suorittaessa saatuja tietoja
yksityisen tai yhteisön liike- tai ammattisalai-

suudesta tai taloudellisesta asemasta luovuttaa
syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokei-
nolain (/) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun rikok-
sen selvittämiseksi sekä tämän lain 10 §:ssä tar-
koitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten
tehtävien suorittamista varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki passilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan passilain (671/2006) 6 §:n 1 ja 3 momentti, 10 §:n 2 momentti, 15 §:n 2 momentti, 22 §, 24 §:n 3 momentti ja 25 §:n 4 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 3 momentti, 10 §:n 2 momentti, 15 §:n 2 momentin suomenkielinen sanamuoto ja 22 § laissa 456/2009, seuraavasti:

6 §

Passin hakeminen

Passia on haettava kirjallisesti ja hakemukseen on liitettävä hakijan kasvokuva, josta hakija on hyvin tunnistettavissa. Passihakemus on jätettävä henkilökohtaisesti poliisilaitokselle. Helsinki-Vantaan lentoasemalla myönnettävää passia koskeva hakemus voidaan jättää lentoasemalla myös liikkuvalla poliisille. Hakijan on hakiessaan passia esitettävä tunnistamisasiakirjana poliisin myöntämä voimassa oleva henkilöllisyyttä osoittava asiakirja. Jollei hakijalla ole esittää tunnistamisasiakirjaa, poliisi suorittaa tunnistamisen. Passin saa noutaa passin hakijan valtuuttama henkilö. Passi lähetetään hakijan pyynnöstä myös postitse.

Diplomaattipassia ja virkapassia haetaan kirjallisesti ulkoasiainministeriöltä. Hakemuksen voi erityisistä syistä jättää myös 1 momentissa tarkoitettulle poliisilaitokselle.

10 §

Passin myöntäminen

Passin myöntää poliisilaitos. Helsinki-Vantaan lentoasemalla passin voi myöntää myös liikkuva poliisi. Ulkomailla olevalle Suomen kansalaiselle passin myöntää Suomen suur-lähetystö tai lähetetyn virkamiehen johtama konsulaatti taikka sellainen muu Suomen edustusto, jossa palvelevan nimetyn Suomen kansalaisen ulkoasiainministeriö on oikeuttanut antamaan passeja. Diplomaattipassin ja virkapassin myöntää ulkoasiainministeriö.

15 §

Passin myöntämisen esteet

Passia ei myönnetä sille, joka on määrätty konkurssilain (120/2004) 4 luvun 8 tai 9 §:ssä tarkoitettuun maastapoistumiskieltoon. Passin myöntämisestä matkustuskieltoon määrätylle säädetään pakkokeinolain (/) 5 luvun 3 §:ssä.

22 §

Passin peruuttaminen

Passin peruuttaa poliisilaitos tai passin myöntänyt viranomainen.

24 §

Edellytykset passin ottamiselle viranomaisen haltuun

Matkustuskieltoon määrätyn henkilön passin luovuttamisesta poliisille ilman peruuttamispäätöstä säädetään pakkokeinolain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 7 kohdassa. Maastapoistumiskieltoon määrätyn henkilön passin luovuttamisesta

poliisin haltuun säädetään konkurssilain 4 luvun 8 §:n 3 momentissa.

25 §

Passin ottaminen viranomaisen haltuun

Viranomaisen haltuun otettu passi on viipymättä toimitettava passinhaltijan kotikunnan poliisilaitokselle tai sen myöntäneelle viranomaiselle. Poliisimiehellä, rajavartiomiehellä tai muulla passintarkastajana toimivalla virkamiehellä on passin haltuun ottamiseksi oikeus tehdä henkilöntarkastus.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 21 §, sellaisena kuin se on laissa 1682/2009, seuraavasti:

21 §

Rikosprosessuaalisten pakkokeinojen käyttäminen

Tässä laissa tarkoitettujen talousvyöhykkeellä tehtyjen rikosten perusteella saadaan käyttää pakkokeinoja sen mukaan kuin pakkokeinolaissa (/) säädetään. Kun tutkitaan merenkulun ympäristönsuojelulain 13 luvun 3 §:ssä tarkoi-

tettua ulkomaiselta alukselta Suomen talousvyöhykkeellä tehtyä tekoa, pakkokeinojen käyttämisen edellytyksiin sovelletaan, mitä merenkulun ympäristönsuojelulain 13 luvun 5 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 36 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laeissa 343/2008 ja 686/2009, ja

muutetaan 14 a §:n 1 momentti, 14 b §:n 2 momentti ja 14 c §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 343/2008, seuraavasti:

14 a §

Velvollisuus säilyttää tiedot viranomaistarpeita varten

Sen estämättä, mitä tässä luvussa säädetään tunnistamistietojen käsittelystä, teletoimintailmoituksen antamiseen velvollisen palveluyrityksen on huolehdittava jäljempänä säädettyin edellytyksin, että yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/24/EY 5 artiklassa tarkoitetut tiedot säilytetään 12 kuukauden ajan viestinnän päivämäärästä. Näitä tietoja saa käyttää ainoastaan pakkokeinolain (/) 10 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rikosten tutkimiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi.

14 b §

Viranomaistarpeita varten säilytettävien tietojen käsittelyssä noudatettavat velvoitteet ja menettelytavat

Säilytysvelvollisuuden toteuttamisesta ja siihen varautumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen sovelletaan viestintämarkkinalain 98 §:ää. Määräyksestä säilyttää data yksittäisen tutkittavana olevan rikoksen selvittämiseksi säädetään pakkokeinolain 8 luvun 24—26 §:ssä.

14 c §

Viranomaistarpeita varten säilytettävien tietojen käyttöä koskeva tilastointi

Sisäasiainministeriön tulee ottaa erityisesti huomioon edellä 1 momentissa tarkoitetut tilastot poliisilain (/), pakkokeinolain tai muun lain perusteella eduskunnan oikeusasiamiehelle televalvonnan ja telekuuntelun käytöstä antamissaan kertomuksissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 17 §:n 1 ja 4 momentti seuraavasti:

17 §

Verkkoviestin tunnistamistietojen luovuttaminen

Tuomioistuin voi pakkokeinoin lain (/) 2 luvun 9 §:n 1 kohdassa tarkoitetun pidättämiseen oikeutetun virkamiehen, syyttäjän tai asianomistajan vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän luovuttamaan verkkoviestin lähettäjän selvittämisessä tarpeelliset tunnistamistiedot vaatimuksen esittäjälle, jos on todennäköisiä syitä epäillä viestin olevan sisällöltään sellainen, että sen toimittaminen yleisön saataville on säädetty rangaistavaksi. Asianomistajalle tunnistamistiedot saa kuitenkin määrätä luovutettaviksi vasta, kun hän saa itse nostaa syytteen rikoksesta. Vaatimus on esitettävä laitteen ylläpitäjän kotipaikan tai Helsingin käräjäoikeudelle kolmen kuukauden kuluessa vaatimuksen perusteena olevan viestin julkaisemisesta. Tuomioistuin voi aset-

taa luovuttamisvelvoitteen tehosteeksi uhkasakon.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun laitteen ylläpitäjällä on oikeus saada valtion varoista korvaus tässä pykälässä tarkoitettujen tunnistamistietojen luovuttamisesta aiheutuneista kohtuullisista välittömistä kustannuksista. Korvauksen maksamisesta päättää tutkinnan suorittaneen poliisilaitoksen päällikkö tai poliisin valtakunnallisen yksikön päällikkö. Päätökseen haetaan valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta noudattaen, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Asianomistaja vastaa kuitenkin kustannuksista silloin, kun tiedot tuomioistuimen määräyksen mukaisesti luovutetaan hänelle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

viestintämarkkinalain 95 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan viestintämarkkinalain (393/2003) 95 §, sellaisena kuin se on laissa 152/2004, seuraavasti:

95 §

Teleyrityksen velvollisuus varustaa järjestelmänsä telekuuntelua ja televalvontaa varten

Teleyrityksen on varustettava viestintäverkkonsa ja viestintäpalvelunsa sellaisilla teknisillä apuvälineillä ja ominaisuuksilla, että pakkokeinolaissa (/), poliisilaissa (/) ja Brys-

selissä 29 päivänä toukokuuta 2000 keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyssä yleissopimuksessa tarkoitettu telekuuntelu ja televalvonta on mahdollista suorittaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

radiotaajuuksista ja telelaitteista annetun lain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan radiotaajuuksista ja telelaitteista annetun lain (1015/2001) 35 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 399/2003, seuraavasti:

35 §

Virka-apu

— — — — —
 Jos on painavia perusteita epäillä, että tietys-
 sä kotirauhan piiriin kuuluvassa paikassa on teh-
 ty rikoslain 38 luvun 7 §:ssä taikka tämän lain
 39 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu
 rikos, lainvastaisen radiolaitteen tai tele-

päätelaitteen löytämiseksi tai rikoksen selvit-
 tämiseksi saadaan toimittaa yleinen kotietsintä
 tai paikanetsintä sekä henkilöntarkastus sen
 estämättä, mitä pakkokeinolain (/) 8 luvun
 2 §:n 1 momentissa, 4 §:ssä ja 31 §:n 1 momen-
 tissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/1991) 39 §:n 2 mo-
 mentti, sellaisena kuin se on laissa 719/1995, seuraavasti:

39 §

Loukkauksen jatkumisen estäminen

sovellettava, mitä takavarikosta säädetään pakkokeinolaissa (/).

Integroitu piiri tai muu piirimallin kappale voidaan takavarikoida, milloin teollisoikeusrikoksen voidaan olettaa tapahtuneen. Tällöin on

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

löytötavaralain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan löytötavaralain (778/1988) 16 §:n 1 momentti seuraavasti:

16 §

Takavarikoitu löytötavara

Jos löytötavara on takavarikoitu pakkokeinolain (/) nojalla eikä takavarikoidun esineen omistaja nouda esinettä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun poliisi on ilmoittanut, että hän voi noutaa esineen takavarikon tultua kumotuksi, esineen omistusoikeus siirtyy löy-

täjälle. Jos omistaja ei ole tiedossa, menetellään niin kuin mainitun lain 7 luvun 23 §:ssä on säädetty. Takavarikoidun löytötavaran omistusoikeuden siirtymisestä löytäjälle on viipymättä ilmoitettava löytäjälle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

ydinenergialain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ydinenergialain (990/1987) 7 m §:n 2 momentti, 7 o §:n 4 momentti ja 68 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 7 m §:n 2 momentti ja 7 o §:n 4 momentti laissa 342/2008 ja 68 a §:n 2 momentti laissa 1420/1994, seuraavasti:

7 m §

Turvavalvonta

Ydinlaitoksen turvaamisen varmistamiseksi on ydinlaitoksella työskentelevä tai siellä asioiva henkilö velvollinen turvaorganisaatioon kuuluvan pyynnöstä suorittamaan alkoholin tai muun huumausaineen toteamiseksi tehtävän kokeen. Koe tehdään siten kuin pakkokeinolain (/) 9 luvun 2 §:ssä säädetään. Työntekijän velvollisuudesta esittää huumausainetestä koskeva todistus säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004).

7 o §

Voimakeinojen käyttö

Poliisilain (/) 2 luvun 17 §:n 3 momentissa säädetään poliisimiestä tilapäisesti avustavan henkilön oikeudesta voimakeinojen käyttöön.

68 a §

Virka-apu Euratom-sopimuksen noudattamiseksi

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin on sovellettava pakkokeinolakia, jollei Euratom-sopimuksesta muuta johdu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki**mallioikeuslain 37 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan mallioikeuslain (221/1971) 37 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 718/1995, seuraavasti:

37 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettu omaisuus voidaan takavarikoida, milloin rikoslain 49 luvun 2 §:ssä tai tämän lain 35 §:ssä mainitun rikoksen voidaan olettaa tapahtuneen. Tällöin on

noudatettava, mitä takavarikosta säädetään pakkokeinolaissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

patenttilain 59 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patenttilain (550/1967) 59 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 717/1995, seuraavasti:

59 §	noudatettava, mitä takavarikosta säädetään pak-
— — — — —	kokeinolaissa (/).
Edellä 1 momentissa tarkoitettu omaisuus	— — — — —
voidaan takavarikoida, milloin rikoslain 49 lu-	
vun 2 §:ssä tai tämän lain 57 §:ssä mainitun ri-	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
koksen voidaan olettaa tapahtuneen. Tällöin on	20 .

Laki

tieliikennelain 92 m §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tieliikennelain (267/1981) 92 m §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 401/2005, seuraavasti:

92 m §	tin tai ajopäiväkirjan todennäköisessä säilytys-
<i>Tieliikenteen sosiaalilainsäädännön noudatta-</i>	paikassa levyn, kortin tai ajopäiväkirjan löytä-
<i>misen pakkokeinot</i>	miseksi sen estämättä, mitä pakkokeinolain 8 lu-
	vun 2 §:n 1 momentissa ja 4 §:ssä säädetään.
Jos on todennäköisiä syitä epäillä, että on teh-	— — — — —
ty 105 a §:ssä tarkoitettu rikkomus, poliisi voi	
toimittaa pakkokeinolaissa (/) tarkoitetun	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
yleisen kotietsinnän tai paikanetsinnän ajoneu-	20 .
vossa taikka ajopiirturin levyjen, kuljettajakor-	_____

Laki

yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 50 ja 50 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) 50 §:n 2 momentti ja 50 a §, sellaisena kuin niistä on 50 a § laissa 105/2007, seuraavasti:

50 §

Vartijaksi ja turvasuojaajaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen

— — — — —
Jos vartijaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen on peruutettu taikka vartijaksi tai turvasuojaajaksi hyväksymisen väliaikaiseen peruuttamiseen on edellytykset, poliisimies voi ottaa vartijakortin tai turvasuojaajakortin haltuunsa sen luovuttamiseksi päällystään kuuluvalle poliisimiehelle, jonka on 14 päivän kuluessa päätettävä, peruutetaanko vartijaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen väliaikaisesti. Poliisimies voi ottaa vartijakortin tai turvasuojaajakortin haltuunsa myös silloin, kun vartijaksi tai turvasuojaajaksi hyväksyminen on peruutettu. Var-

tijakortin tai turvasuojaajakortin pois ottamiseksi voidaan tehdä henkilöntarkastus sen estämättä, mitä pakkokeinolain (/) 8 luvun 31 §:ssä säädetään.
— — — — —

50 a §

Poliisitutkinta

Tämä lain nojalla myönnetyn luvan ja hyväksymisen peruuttamista koskevassa asiassa voidaan tarvittaessa suorittaa poliisilain (/) 6 luvussa säädetty poliisitutkinta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain 7 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain (546/1998) 7 ja 8 § seuraavasti:

7 §

Etsintä

Jos on todennäköisiä perusteita epäillä, että on tehty 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettu paljastinlaiterikkomus, voidaan toimittaa pakkokeinolaissa (/) tarkoitettu yleinen kotietsintä tai paikanetsintä moottorikäyttöisessä ajoneuvossa tai sen perävaunussa paljastinlaitteen löytämiseksi

sen estämättä, mitä pakkokeinolain 8 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 4 §:ssä säädetään.

Yleinen kotietsintä tai paikanetsintä voidaan toimittaa vastaavasti myös rakennuksessa, huoneessa tai suljetussa säilytyspaikassa, jos on todennäköisiä perusteita epäillä, että sitä käytetään paljastinlaitteen maahantuontivarastona taikka valmistus-, kaupanpito-, myynti-, luovutus-, huolto-, korjaus- tai asennuspaikkana.

8 §

Henkilöntarkastus

Jos on erittäin todennäköisiä perusteita epäillä, että on tehty 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettu paljastinlaiterikkomus, voidaan toimittaa pakkokeinolaissa tarkoitettu henkilöntarkastus moottori-

käyttöisen ajoneuvon kuljettajalle ja matkustajalle sen estämättä, mitä pakkokeinolain 8 luvun 31 §:n 1 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

konkurssilain 7 luvun 3 §:n ja 14 luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssilain (120/2004) 7 luvun 3 §:n 3 momentti ja 14 luvun 5 §:n 3 momentti seuraavasti:

7 luku

Menettely tuomioistuimessa

3 §

Toimivaltainen tuomioistuin muussa konkurssia koskevassa asiassa

— — — — —
Niskoittelun vuoksi vangittavaksi määrätyn velallisen asia voidaan edellä säädetyn estämättä käsitellä määrääikaan sattuvan juhlapyhän vuoksi pakkokeinolain (/) 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa päivystävässä käräjäoikeudessa.

14 luku

Konkurssipesän hallinto

5 §

Pesänhoitajan tehtävät

— — — — —
Pesänhoitajalla on tehtävänsä suorittamiseksi oikeus saada poliisilta poliisilain (/) 9 luvun 1 §:ssä tarkoitettua virka-apua.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

autoverolain 86 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan autoverolain (1482/1994) 86 §:n 2 momentti seuraavasti:

86 §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, saadaan tiedot ja asiakirjat kuitenkin antaa veroviranomaisille ja näiden kutsumille asiantuntijoille sekä verotuksen valvontaa, veron perintää, verotuksesta tehdyn valituksen tutkimista ja syytteen saattamista tai ulosottoa varten asianomaisille viranomaisille ja näiden edus-

tajille. Pakkokeinolain (/) 8 luvun 2 §:ssä säädettyin edellytyksin verotusasiakirjat tai niistä ilmenevät tiedot on annettava pidättämiseen oikeutetun virkamiehen käytettäväksi muunkin rikoksen kuin verorikoksen selvittämistä varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

valmisteverotuslain 111 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valmisteverotuslain (182/2010) 111 § seuraavasti:

111 §

Esitutkinta

Tässä laissa tai tämän lain nojalla annettujen säännösten ja määräysten rikkomisen johdosta suoritettavaan esitutkintaan sovelletaan esitut-

kintalain (/) ja pakkokeinolain (/) lisäksi soveltuvin osin, mitä tullirikosten esitutkinnasta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

alkoholilain 60 ja 60 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alkoholilain (1143/1994) 60 §:n 3 momentti ja 60 b §, sellaisina kuin ne ovat laissa 642/2009, seuraavasti:

60 §

*Alkoholijuoman ja väkiviinan pois ottaminen,
haltuunotto ja hävittäminen*

alkoholijuoman pois ottamiseen ja hävittämiseen sovelletaan, mitä poliisilain (/) 2 luvun 14 §:n 3 momentissa säädetään omaisuuden haltuunotosta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun

60 b §

Tarkastus ja etsintä

Jos alle kahdeksantoistavuotiasta epäillään todennäköisin syin 50 a §:n 4 momentin 4 kohdassa tarkoitetusta rikkomuksesta, poliisi voi laittomasti hallussa pidetyn alkoholijuoman etsimiseksi tarkastaa tällaisen henkilön mukana olevat tavarat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, jos se voi tapahtua puuttumatta loukkaavalla tavalla epäillyn henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Tarkastuksen kirjaamiseen sovelletaan, mitä poliisilain 2 luvun 14 §:n 3 momentissa säädetään. Tarkastuksessa noudatetaan

muutoin, mitä pakkokeinolain (/) 8 luvussa säädetään henkilöntarkastuksen toimittamisesta.

Jos on todennäköisiä syitä epäillä, että joku on syylistynyt rikoslain 50 a luvun 3 §:ssä tarkoitettuun lievään alkoholirikokseen, voidaan hänen käyttämässään kulkuneuvossa toimittaa pakkokeinolain 8 luvussa tarkoitettu yleinen kotietsintä tai paikanetsintä sen tutkimiseksi, onko kulkuneuvossa laitonta alkoholijuomaa tai väkiviinaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Laki

pakkokeinolain 5 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään pakkokeinolain (450/1987) 5 lukuun uusi 7 a § seuraavasti:

5 luku

Etsintä

7 a §

Kotietsinnän saattaminen tuomioistuimen tutkitavaksi

Sen vaatimuksesta, jonka luona kotietsintä on toimitettu, tuomioistuimen on todettava, ovatko kotietsinnän toimittamisen edellytykset olleet olemassa taikka onko kotietsinnässä menetelty 4 tai 5 §:n edellyttämällä tavalla. Vaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa kotietsinnän toimitamisesta tai siitä myöhemmästä ajankohdasta,

jolloin vaatimuksen esittäjä on saanut tiedon etsinnän toimittamisesta.

Kotietsintää koskevan vaatimuksen käsittelemisestä on soveltuvien osin voimassa, mitä vangitsemisvaatimuksen käsittelemisestä 1 luvun 9 ja 12 §:ssä säädetään. Vaatimuksen esittäjälle ja pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tässä pykälässä tarkoitettua asiaa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä saa valittaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Tätä lakia sovelletaan kotietsintöihin, jotka on toimitettu tämän lain tultua voimaan.

Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 2011